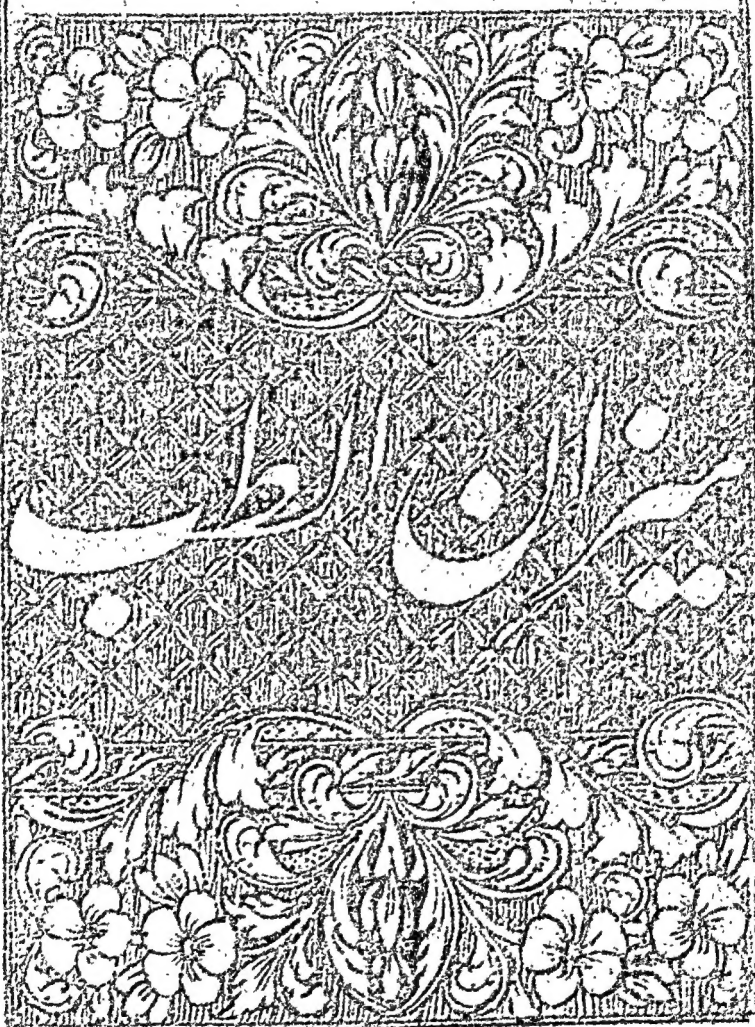

صنایع مکین کا فضلاء و زما
چون مکینان و ملوک و مہمان

در مقامی نویسی که شریف ترین و مکینان
در مقامی نویسی که شریف ترین و مکینان

اطلاعی اس سلسلے میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ دار فروخت کے لیے موجود ہے جس کی ہر کتاب کا
ہر ایک شاخ کو چاہتا ہے اس کی کئی جو کئی سہولتیں دیا کرتے ہیں مثلاً ان اہل حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں
یہ کہ جس زمانہ میں اس کتاب کے ٹیکل پہنچے کے تین پہنچے جو سادہ سے ہیں انہیں پہنچ کتب طب و دینی و ادبی
کی دیکھ کر اپنے ذہن میں لگے کہ جس فن کی یہ کتاب ہو اس فن کی اور بھی کتب موجود کارخانہ کے قدر دانوں کو لگا کر بھی
قدریہ حاصل ہو۔

کتب طب فارسی

جمہوریہ انشاؤں الادویہ - یہ مجموعہ فارسی اور کتب سے
جو شامل اور چار کتاب کے اولی الفاظ الادویہ
حکیم نور الدین مرحوم کو جو مفردات طبیہ میں جو سے پایہ
اقتدار کی کتاب ہو اور سہ اولی ہوا میں ہر ایک دور
طبیعت اور خاص اور بدل اور قدر شریعت بہت
تفصیل سے لکھا جو سہل و سادہ و دوم میزان الادویہ مختص
حکیم تاج محمد کر بیان مفردات طبیہ میں ہم رو دشمن
انفاذ الادویہ کے جو اور سہل و سادہ و سہل و سادہ
بکمل مختصر الادویہ مؤلفہ حکیم فیض محمد کر حسین نام
دواؤں کو ترتیب مرحوم تاج محمد کر بیان کو مقدم
کیا ہے ہر ایک رسالہ نامہ جامعین کہ اس میں عربی لغت
کو مقدم کیا ہے اس سے عوام کو سہل و سادہ استخراج نام
ہر دور کے بہت سہل ہو اور واسطے عزیز خاندان
عوام کے رسالہ جامد انیس الہامیہ مختصہ حکیم نور الدین
کہ یہ رسالہ معالجات ہر قسم امراض میں نہایت کد آمد
اور مفید کتاب ہو کر شائقین نقد جان سے خسر ہو
فرماتے ہیں۔

اکسیر اعظم - چار جلد میں بیاض کیمیات و معالجات
طب ہر دور حکیم نور الدین خان الخاطب حکیم نظام جان -

مختصر اصول التبرائی - مشہور کتاب ہر اطباء کی جسکی
تفصیل ہر دوری نظام حسین نے فرمائی۔
خلاصہ التجارب - مہربان طبیہ حکیم علوی خان مدد
حکیم بنار الدہ ولد بہادر۔
الینا - مطبوعہ جدید۔
مہربان اکبر می - ششی تفسیر حکیم محمد اکبر خان مرزا
بحکم از رانی۔
کشف الحکمت - مصنف حکیم سلیم الدین خان۔
کفایہ مصوری - مع رسالہ حرب جینی مشہور کتاب
ساجد تفسیر میں مصنف حکیم منصور بن حکیم محمد یوسف۔
ضیاء الالبصار - مصنف حکیم محمود خان۔
مہربان رضائی - معالجہ امراض مختصہ باد و شادان
مؤلفہ حکیم سید رضا حسین۔
دشور العلاج - مصنف حکیم سلطان علی خراسانی جو سے
نامی حکیم کی۔
طب اکبر مشتمل - از حکیم محمد اکبر از رانی۔
مطب علوی خان - نسخہ نادر مختصر کا مجموعہ از
حکیم علوی خان۔
منہج القلب - مصنف حکیم محمد اکبر از رانی۔
نحوہ نافعہ - مصنف حکیم محمد شریف خان۔

فهرست میزان الطب فارسی

سال اول

سال دوم

در علمای کلیات چنانکه

در بیان اردیبهشت و در کتب و ادویه مشتمل بر فصل

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۱۳	فصل در ادویه مفرد و مرکب و در کتب و ادویه مشتمل بر فصل	۱۴	فصل در عقده	۱۵	فصل در نباتات و ارسال عشق
۱۵	فصل در شنبات	۱۸	فصل در مسلمات و طبقات مغز و فم و سنبل	۲۳	فصل در نباتات
۲۶	فصل در درخت	۲۸	فصل در مکررات و باغ و مرکب و در کتب و ادویه	۲۹	فصل در ادویه

سال سوم

در بیان امراض و علاج آن مشتمل بر چند ابواب

در امراض مشتمل بر بست و بخش فصل

۳۱	فصل در سردی	۳۱	فصل در سرسام	۳۱	فصل در بکود
۳۱	فصل در شست	۳۲	فصل در سبات	۳۲	فصل در سحرابی
۳۲	فصل در سبات سردی و سرد سباتی	۳۲	فصل در کربوس	۳۲	فصل در صرع
۳۲	فصل در صرع	۳۲	فصل در سحرابی	۳۵	فصل در جنون
۳۵	فصل در سرد و دوار	۳۶	فصل در شیان	۳۶	فصل در غلج
۳۶	فصل در خسر	۳۶	فصل در لکود	۳۶	فصل در قنچ
۳۸	فصل در تهرود	۳۸	فصل در زرار	۳۸	فصل در رعش
۳۸	فصل در اختلاج	۳۸	فصل در کدک	۳۹	فصل در خارش و باغ
۳۹	فصل در عصاب	۳۹	فصل در کدک	۳۹	فصل در کدک

در امراض مشتمل بر بی و بیج فصل

۴۱	فصل در در	۴۱	فصل در در	۴۱	فصل در در
۴۱	فصل در بیاض	۴۱	فصل در سبیل	۴۲	فصل در شافخ متحرک
۴۲	فصل در حرکت متحرک	۴۲	فصل در حرکت متحرک	۴۲	فصل در حرکت متحرک
۴۳	فصل در سیلان چشم	۴۳	فصل در حرکت عین	۴۳	فصل در قنچ
۴۴	فصل در حرکت چشم	۴۴	فصل در حرکت عین	۴۴	فصل در حرکت
۴۵	فصل در حرکت کوری	۴۵	فصل در حرکت کوری	۴۵	فصل در حرکت کوری

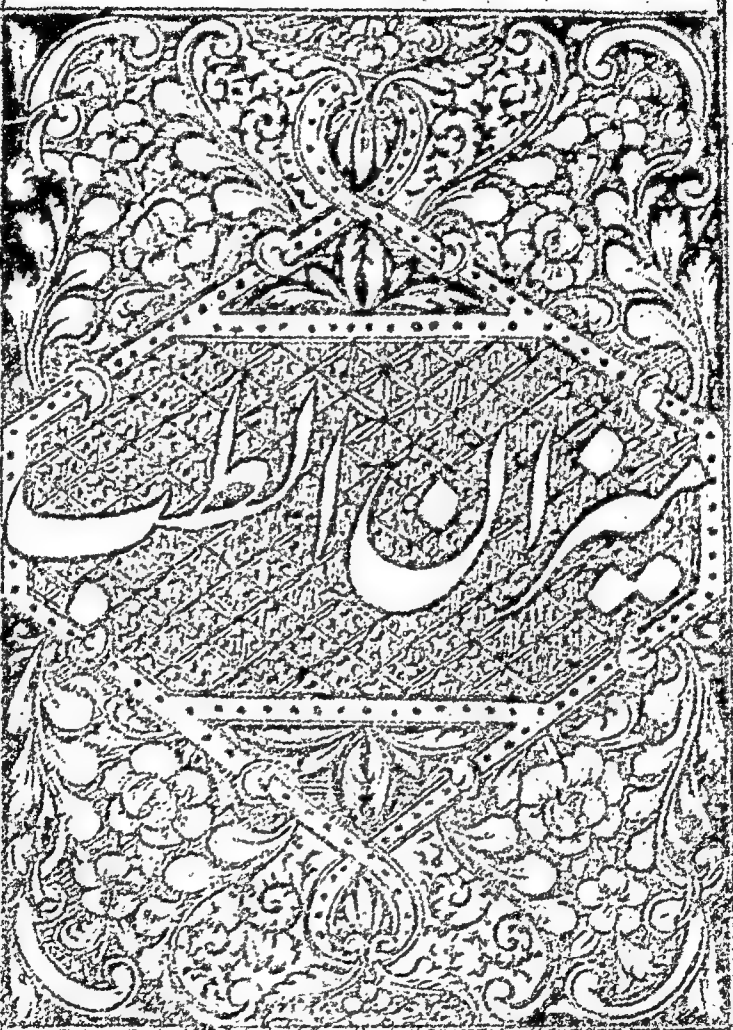
[illegible]

۱۵۶	فصل در تری لیم	۱۵۸	فصل در تری لیم	۱۵۷	فصل در تری لیم
۱۶۰	فصل در تری لیم	۱۶۱	فصل در تری لیم	۱۶۲	فصل در تری لیم
۱۶۵	فصل در تری لیم	۱۶۶	فصل در تری لیم	۱۶۷	فصل در تری لیم
۱۶۸	فصل در تری لیم	۱۶۹	فصل در تری لیم	۱۷۰	فصل در تری لیم
۱۷۱	فصل در تری لیم	۱۷۲	فصل در تری لیم	۱۷۳	فصل در تری لیم
۱۷۴	فصل در تری لیم	۱۷۵	فصل در تری لیم	۱۷۶	فصل در تری لیم
۱۷۷	فصل در تری لیم	۱۷۸	فصل در تری لیم	۱۷۹	فصل در تری لیم
۱۸۰	فصل در تری لیم	۱۸۱	فصل در تری لیم	۱۸۲	فصل در تری لیم
۱۸۳	فصل در تری لیم	۱۸۴	فصل در تری لیم	۱۸۵	فصل در تری لیم
۱۸۶	فصل در تری لیم	۱۸۷	فصل در تری لیم	۱۸۸	فصل در تری لیم
۱۸۹	فصل در تری لیم	۱۹۰	فصل در تری لیم	۱۹۱	فصل در تری لیم
۱۹۲	فصل در تری لیم	۱۹۳	فصل در تری لیم	۱۹۴	فصل در تری لیم
۱۹۵	فصل در تری لیم	۱۹۶	فصل در تری لیم	۱۹۷	فصل در تری لیم
۱۹۸	فصل در تری لیم	۱۹۹	فصل در تری لیم	۲۰۰	فصل در تری لیم

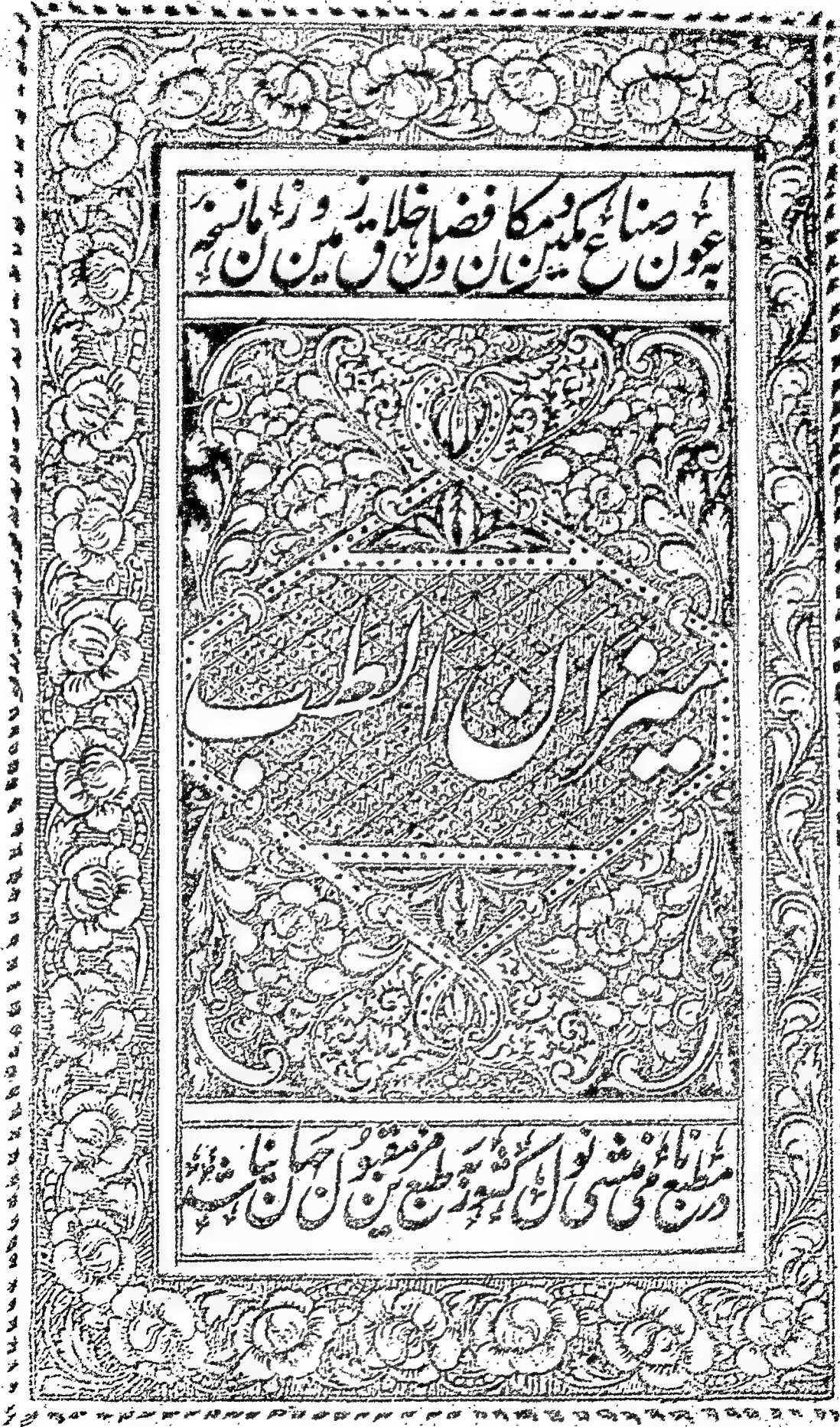
فهرست ادویه مسفوره و مرکبه و کیفیت مزاج هر یک ادویه مسفوره

الالف اهنول زبون اصل اسون زنجير پنج از روتا اقا قياه اخو خود دشت اخستين ۲۱ اجاس ۲۱ اقيسون ۲۲ آله ۲۳
 اسفناخ ۲۶ ابل ۲۷ اناشيرين ابريشم ۲۸ اشنه ۲۹ اظهار لطيفه نشان ۳۰ اقول قندريون ۱۱۶- از ۱۲۱ الهاء الموحدة و بديانه و
 باديان برنجاسف بابونه و برگ بید و پریاوشان و اباورنجبویه و ابا لنگو ۲۳ بوره ارنی ۲۴ بوره نان ۲۵ بار بر ۲۶ بار سب ۲۷ بار سب ۲۸ بار سب ۲۹
 بلور ۳۰ بندق ۳۱ بسد ۳۲ بریشم ۳۳ بنین ۳۴ بادروج ۳۵ برنج کابل ۳۶ بعلربن الساء المتساو الفوقاينه تخم شوش تخم خرفه
 تخم مرو تخم شبت ۳۷ اترن اهنول ۳۸ اترنجين ۳۹ اترمندي ۴۰ اتر ۴۱ اتر ۴۲ اتر ۴۳ تخم گز اچيچم جنبه ستره جو ۴۴ اتر ۴۵ اتر ۴۶ اتر ۴۷ اتر ۴۸ اتر ۴۹ اتر ۵۰
 الحاء المملکه مفضل ۱۰ احلیت ۱۱ احب الملوك ۱۲ احب انیل ۱۳ احمل ۱۴ احمل ۱۵ احمل ۱۶ احمل ۱۷ احمل ۱۸ احمل ۱۹ احمل ۲۰ احمل ۲۱ احمل ۲۲ احمل ۲۳ احمل ۲۴ احمل ۲۵ احمل ۲۶ احمل ۲۷ احمل ۲۸ احمل ۲۹ احمل ۳۰ احمل ۳۱ احمل ۳۲ احمل ۳۳ احمل ۳۴ احمل ۳۵ احمل ۳۶ احمل ۳۷ احمل ۳۸ احمل ۳۹ احمل ۴۰ احمل ۴۱ احمل ۴۲ احمل ۴۳ احمل ۴۴ احمل ۴۵ احمل ۴۶ احمل ۴۷ احمل ۴۸ احمل ۴۹ احمل ۵۰ احمل ۵۱ احمل ۵۲ احمل ۵۳ احمل ۵۴ احمل ۵۵ احمل ۵۶ احمل ۵۷ احمل ۵۸ احمل ۵۹ احمل ۶۰ احمل ۶۱ احمل ۶۲ احمل ۶۳ احمل ۶۴ احمل ۶۵ احمل ۶۶ احمل ۶۷ احمل ۶۸ احمل ۶۹ احمل ۷۰ احمل ۷۱ احمل ۷۲ احمل ۷۳ احمل ۷۴ احمل ۷۵ احمل ۷۶ احمل ۷۷ احمل ۷۸ احمل ۷۹ احمل ۸۰ احمل ۸۱ احمل ۸۲ احمل ۸۳ احمل ۸۴ احمل ۸۵ احمل ۸۶ احمل ۸۷ احمل ۸۸ احمل ۸۹ احمل ۹۰ احمل ۹۱ احمل ۹۲ احمل ۹۳ احمل ۹۴ احمل ۹۵ احمل ۹۶ احمل ۹۷ احمل ۹۸ احمل ۹۹ احمل ۱۰۰ احمل ۱۰۱ احمل ۱۰۲ احمل ۱۰۳ احمل ۱۰۴ احمل ۱۰۵ احمل ۱۰۶ احمل ۱۰۷ احمل ۱۰۸ احمل ۱۰۹ احمل ۱۱۰ احمل ۱۱۱ احمل ۱۱۲ احمل ۱۱۳ احمل ۱۱۴ احمل ۱۱۵ احمل ۱۱۶ احمل ۱۱۷ احمل ۱۱۸ احمل ۱۱۹ احمل ۱۲۰ احمل ۱۲۱ احمل ۱۲۲ احمل ۱۲۳ احمل ۱۲۴ احمل ۱۲۵ احمل ۱۲۶ احمل ۱۲۷ احمل ۱۲۸ احمل ۱۲۹ احمل ۱۳۰ احمل ۱۳۱ احمل ۱۳۲ احمل ۱۳۳ احمل ۱۳۴ احمل ۱۳۵ احمل ۱۳۶ احمل ۱۳۷ احمل ۱۳۸ احمل ۱۳۹ احمل ۱۴۰ احمل ۱۴۱ احمل ۱۴۲ احمل ۱۴۳ احمل ۱۴۴ احمل ۱۴۵ احمل ۱۴۶ احمل ۱۴۷ احمل ۱۴۸ احمل ۱۴۹ احمل ۱۵۰ احمل ۱۵۱ احمل ۱۵۲ احمل ۱۵۳ احمل ۱۵۴ احمل ۱۵۵ احمل ۱۵۶ احمل ۱۵۷ احمل ۱۵۸ احمل ۱۵۹ احمل ۱۶۰ احمل ۱۶۱ احمل ۱۶۲ احمل ۱۶۳ احمل ۱۶۴ احمل ۱۶۵ احمل ۱۶۶ احمل ۱۶۷ احمل ۱۶۸ احمل ۱۶۹ احمل ۱۷۰ احمل ۱۷۱ احمل ۱۷۲ احمل ۱۷۳ احمل ۱۷۴ احمل ۱۷۵ احمل ۱۷۶ احمل ۱۷۷ احمل ۱۷۸ احمل ۱۷۹ احمل ۱۸۰ احمل ۱۸۱ احمل ۱۸۲ احمل ۱۸۳ احمل ۱۸۴ احمل ۱۸۵ احمل ۱۸۶ احمل ۱۸۷ احمل ۱۸۸ احمل ۱۸۹ احمل ۱۹۰ احمل ۱۹۱ احمل ۱۹۲ احمل ۱۹۳ احمل ۱۹۴ احمل ۱۹۵ احمل ۱۹۶ احمل ۱۹۷ احمل ۱۹۸ احمل ۱۹۹ احمل ۲۰۰ احمل ۲۰۱ احمل ۲۰۲ احمل ۲۰۳ احمل ۲۰۴ احمل ۲۰۵ احمل ۲۰۶ احمل ۲۰۷ احمل ۲۰۸ احمل ۲۰۹ احمل ۲۱۰ احمل ۲۱۱ احمل ۲۱۲ احمل ۲۱۳ احمل ۲۱۴ احمل ۲۱۵ احمل ۲۱۶ احمل ۲۱۷ احمل ۲۱۸ احمل ۲۱۹ احمل ۲۲۰ احمل ۲۲۱ احمل ۲۲۲ احمل ۲۲۳ احمل ۲۲۴ احمل ۲۲۵ احمل ۲۲۶ احمل ۲۲۷ احمل ۲۲۸ احمل ۲۲۹ احمل ۲۳۰ احمل ۲۳۱ احمل ۲۳۲ احمل ۲۳۳ احمل ۲۳۴ احمل ۲۳۵ احمل ۲۳۶ احمل ۲۳۷ احمل ۲۳۸ احمل ۲۳۹ احمل ۲۴۰ احمل ۲۴۱ احمل ۲۴۲ احمل ۲۴۳ احمل ۲۴۴ احمل ۲۴۵ احمل ۲۴۶ احمل ۲۴۷ احمل ۲۴۸ احمل ۲۴۹ احمل ۲۵۰ احمل ۲۵۱ احمل ۲۵۲ احمل ۲۵۳ احمل ۲۵۴ احمل ۲۵۵ احمل ۲۵۶ احمل ۲۵۷ احمل ۲۵۸ احمل ۲۵۹ احمل ۲۶۰ احمل ۲۶۱ احمل ۲۶۲ احمل ۲۶۳ احمل ۲۶۴ احمل ۲۶۵ احمل ۲۶۶ احمل ۲۶۷ احمل ۲۶۸ احمل ۲۶۹ احمل ۲۷۰ احمل ۲۷۱ احمل ۲۷۲ احمل ۲۷۳ احمل ۲۷۴ احمل ۲۷۵ احمل ۲۷۶ احمل ۲۷۷ احمل ۲۷۸ احمل ۲۷۹ احمل ۲۸۰ احمل ۲۸۱ احمل ۲۸۲ احمل ۲۸۳ احمل ۲۸۴ احمل ۲۸۵ احمل ۲۸۶ احمل ۲۸۷ احمل ۲۸۸ احمل ۲۸۹ احمل ۲۹۰ احمل ۲۹۱ احمل ۲۹۲ احمل ۲۹۳ احمل ۲۹۴ احمل ۲۹۵ احمل ۲۹۶ احمل ۲۹۷ احمل ۲۹۸ احمل ۲۹۹ احمل ۳۰۰ احمل ۳۰۱ احمل ۳۰۲ احمل ۳۰۳ احمل ۳۰۴ احمل ۳۰۵ احمل ۳۰۶ احمل ۳۰۷ احمل ۳۰۸ احمل ۳۰۹ احمل ۳۱۰ احمل ۳۱۱ احمل ۳۱۲ احمل ۳۱۳ احمل ۳۱۴ احمل ۳۱۵ احمل ۳۱۶ احمل ۳۱۷ احمل ۳۱۸ احمل ۳۱۹ احمل ۳۲۰ احمل ۳۲۱ احمل ۳۲۲ احمل ۳۲۳ احمل ۳۲۴ احمل ۳۲۵ احمل ۳۲۶ احمل ۳۲۷ احمل ۳۲۸ احمل ۳۲۹ احمل ۳۳۰ احمل ۳۳۱ احمل ۳۳۲ احمل ۳۳۳ احمل ۳۳۴ احمل ۳۳۵ احمل ۳۳۶ احمل ۳۳۷ احمل ۳۳۸ احمل ۳۳۹ احمل ۳۴۰ احمل ۳۴۱ احمل ۳۴۲ احمل ۳۴۳ احمل ۳۴۴ احمل ۳۴۵ احمل ۳۴۶ احمل ۳۴۷ احمل ۳۴۸ احمل ۳۴۹ احمل ۳۵۰ احمل ۳۵۱ احمل ۳۵۲ احمل ۳۵۳ احمل ۳۵۴ احمل ۳۵۵ احمل ۳۵۶ احمل ۳۵۷ احمل ۳۵۸ احمل ۳۵۹ احمل ۳۶۰ احمل ۳۶۱ احمل ۳۶۲ احمل ۳۶۳ احمل ۳۶۴ احمل ۳۶۵ احمل ۳۶۶ احمل ۳۶۷ احمل ۳۶۸ احمل ۳۶۹ احمل ۳۷۰ احمل ۳۷۱ احمل ۳۷۲ احمل ۳۷۳ احمل ۳۷۴ احمل ۳۷۵ احمل ۳۷۶ احمل ۳۷۷ احمل ۳۷۸ احمل ۳۷۹ احمل ۳۸۰ احمل ۳۸۱ احمل ۳۸۲ احمل ۳۸۳ احمل ۳۸۴ احمل ۳۸۵ احمل ۳۸۶ احمل ۳۸۷ احمل ۳۸۸ احمل ۳۸۹ احمل ۳۹۰ احمل ۳۹۱ احمل ۳۹۲ احمل ۳۹۳ احمل ۳۹۴ احمل ۳۹۵ احمل ۳۹۶ احمل ۳۹۷ احمل ۳۹۸ احمل ۳۹۹ احمل ۴۰۰ احمل ۴۰۱ احمل ۴۰۲ احمل ۴۰۳ احمل ۴۰۴ احمل ۴۰۵ احمل ۴۰۶ احمل ۴۰۷ احمل ۴۰۸ احمل ۴۰۹ احمل ۴۱۰ احمل ۴۱۱ احمل ۴۱۲ احمل ۴۱۳ احمل ۴۱۴ احمل ۴۱۵ احمل ۴۱۶ احمل ۴۱۷ احمل ۴۱۸ احمل ۴۱۹ احمل ۴۲۰ احمل ۴۲۱ احمل ۴۲۲ احمل ۴۲۳ احمل ۴۲۴ احمل ۴۲۵ احمل ۴۲۶ احمل ۴۲۷ احمل ۴۲۸ احمل ۴۲۹ احمل ۴۳۰ احمل ۴۳۱ احمل ۴۳۲ احمل ۴۳۳ احمل ۴

بسم الله الرحمن الرحيم
صنایع کیمیا فضا خلا و زمین و آسمان

در مقامی که کسب و طبع و خلق و کائنات
در مقامی که کسب و طبع و خلق و کائنات

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله الطاهرين
 بعد الجاني محمد ارزاني اسمي به محمد اكبر سگويد كه چون اطفال فقير و ديكر اعزّه و رصده
 خواندن علم طب بودند مختصر كه صبيان را تعلم آسان بود بعبارتى موجز كه شتمل بر فوائد
 بيار است تا ليفت نمودم و بميزان الطب موسوم ساختم حكيم سطلق بر سائر
 متعلمان مبارك و مفيد گردانا و بمنه و كرمه و اين مختصر شتمل است بر سه مقاله
 مقاله اول در علامات كيفيات چهارگانة يعنى حرارت و برودت و رطوبت و يخب
 بدانكه حرارت را بپارسى گرمى گویند و نشان گرمى غلبه تشكى است و سوزش و درردى
 يا سرنجى عضو و از سردى راحت يافتن اما اگر سبب گرمى زيادى خون بود گرآنى سر
 و خياله و فازه و پيكلى و كندى حواس و سيرنى دهن و سرنجى رنگ بدن و سرنجى زبان
 و برآمدن و بلبا و بشرا و برآمدن خون از بن و دندان و از بينى و كسل و كاهلى و درد اعضا
 دليل آنست و اگر سبب گرمى زيادى صفرا بود زردى رنگ بدن و زبان و زردى چشم
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله الطاهرين
 بعد الجاني محمد ارزاني اسمي به محمد اكبر سگويد كه چون اطفال فقير و ديكر اعزّه و رصده
 خواندن علم طب بودند مختصر كه صبيان را تعلم آسان بود بعبارتى موجز كه شتمل بر فوائد
 بيار است تا ليفت نمودم و بميزان الطب موسوم ساختم حكيم سطلق بر سائر
 متعلمان مبارك و مفيد گردانا و بمنه و كرمه و اين مختصر شتمل است بر سه مقاله
 مقاله اول در علامات كيفيات چهارگانة يعنى حرارت و برودت و رطوبت و يخب
 بدانكه حرارت را بپارسى گرمى گویند و نشان گرمى غلبه تشكى است و سوزش و درردى
 يا سرنجى عضو و از سردى راحت يافتن اما اگر سبب گرمى زيادى خون بود گرآنى سر
 و خياله و فازه و پيكلى و كندى حواس و سيرنى دهن و سرنجى رنگ بدن و سرنجى زبان
 و برآمدن و بلبا و بشرا و برآمدن خون از بن و دندان و از بينى و كسل و كاهلى و درد اعضا
 دليل آنست و اگر سبب گرمى زيادى صفرا بود زردى رنگ بدن و زبان و زردى چشم
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله الطاهرين
 بعد الجاني محمد ارزاني اسمي به محمد اكبر سگويد كه چون اطفال فقير و ديكر اعزّه و رصده
 خواندن علم طب بودند مختصر كه صبيان را تعلم آسان بود بعبارتى موجز كه شتمل بر فوائد
 بيار است تا ليفت نمودم و بميزان الطب موسوم ساختم حكيم سطلق بر سائر
 متعلمان مبارك و مفيد گردانا و بمنه و كرمه و اين مختصر شتمل است بر سه مقاله
 مقاله اول در علامات كيفيات چهارگانة يعنى حرارت و برودت و رطوبت و يخب
 بدانكه حرارت را بپارسى گرمى گویند و نشان گرمى غلبه تشكى است و سوزش و درردى
 يا سرنجى عضو و از سردى راحت يافتن اما اگر سبب گرمى زيادى خون بود گرآنى سر
 و خياله و فازه و پيكلى و كندى حواس و سيرنى دهن و سرنجى رنگ بدن و سرنجى زبان
 و برآمدن و بلبا و بشرا و برآمدن خون از بن و دندان و از بينى و كسل و كاهلى و درد اعضا
 دليل آنست و اگر سبب گرمى زيادى صفرا بود زردى رنگ بدن و زبان و زردى چشم
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله الطاهرين
 بعد الجاني محمد ارزاني اسمي به محمد اكبر سگويد كه چون اطفال فقير و ديكر اعزّه و رصده
 خواندن علم طب بودند مختصر كه صبيان را تعلم آسان بود بعبارتى موجز كه شتمل بر فوائد
 بيار است تا ليفت نمودم و بميزان الطب موسوم ساختم حكيم سطلق بر سائر
 متعلمان مبارك و مفيد گردانا و بمنه و كرمه و اين مختصر شتمل است بر سه مقاله
 مقاله اول در علامات كيفيات چهارگانة يعنى حرارت و برودت و رطوبت و يخب
 بدانكه حرارت را بپارسى گرمى گویند و نشان گرمى غلبه تشكى است و سوزش و درردى
 يا سرنجى عضو و از سردى راحت يافتن اما اگر سبب گرمى زيادى خون بود گرآنى سر
 و خياله و فازه و پيكلى و كندى حواس و سيرنى دهن و سرنجى رنگ بدن و سرنجى زبان
 و برآمدن و بلبا و بشرا و برآمدن خون از بن و دندان و از بينى و كسل و كاهلى و درد اعضا
 دليل آنست و اگر سبب گرمى زيادى صفرا بود زردى رنگ بدن و زبان و زردى چشم
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان
 و زردى دهن و خشكى و درشتى زبان و ميني و تشكى مفرط و ضعف اشتهاى طعام و غثيان

وی باید کرد بد آنچه سرد و خشک باشد چنانچه در جوش خون گفته شد و فراوان جوش
 خون که در آنجا گفته ایم گرم شدن خون است بی آنکه گند و شود حاصل آنکه گند و شدن
 حرارت لازم است و گرم شدن را غنونت غیر لازم اما تغیر صفرا بر پنجگونه است یکی آنکه
 رطوبت رقیق باوی آمیزد دوم آنکه رطوبت غلیظ باوی آمیزد سوم آنکه سودای ناطبی
 قدری با صفرا آمیزد اول را مره صفرا گویند دوم را صفرای مجیه سوم را صفرای محترقه
 چهارم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه با هم مرکب شده باشند و این را صفرای گرائی گویند
 پنجم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه که کثیر حرارت بوده باشد با هم مرکب شوند و این را صفرا
 زنگاری گویند و فرق در گرائی و زنگاری همین قدر است که حرارت در آن کمتر است
 و درین بیشتر و الا فی الحقیقه هر دو واحد و معدلات صفرا نوشته میشود حسب حاجت
 توان داد و آنجا که حرارت بیشتر است و وایک بسیار سرد است باید داد و روزی دو بار
 یا سه بار تبرید باید نمود یا در مقدار باید افزود و او به مفر و معده که صفرا
 اسهول باشد از خرفه کاسنی تخم خیارین کشنیر خشک صندل تخم کاهو کا فور حسب حاجت
 باید داد بطرفی که برای هر یک مخصوص است مثلاً اگر اسهول دهند لعاب اذیان بگیرند
 یا مع تخم بنوشند اما اگر نباید گفت که زهر است خوردن اسهول کوفته و بعضی
 مزاج و از بهدانه لعاب بگیرند و آنجا که سرفه باشد بهدانه که از به ترش گرفته باشند
 نباید استعمال کرد و از خرفه و کاسنی شیر بگیرند اگر تخم آنها را بجار بزنند و الا از بهری آنها
 آب افشرد و بگیرند و کاسنی سبز را آب نباید شست که اثر دمی میرود و اگر آب آنرا و سه
 جوش دهند تا پاره شده آب رقیق جدا شود پس آن آب رقیق دهند تا بکوب نبات یا ترشی آمیخته
 لا تمام مینمایند و تصفیه خون بجدیل است و از خرفه و تخم کاهو و تخم خیارین شیر باید گرفت

باید کرد بد آنچه سرد و خشک باشد چنانچه در جوش خون گفته شد و فراوان جوش
 خون که در آنجا گفته ایم گرم شدن خون است بی آنکه گند و شود حاصل آنکه گند و شدن
 حرارت لازم است و گرم شدن را غنونت غیر لازم اما تغیر صفرا بر پنجگونه است یکی آنکه
 رطوبت رقیق باوی آمیزد دوم آنکه رطوبت غلیظ باوی آمیزد سوم آنکه سودای ناطبی
 قدری با صفرا آمیزد اول را مره صفرا گویند دوم را صفرای مجیه سوم را صفرای محترقه
 چهارم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه با هم مرکب شده باشند و این را صفرای گرائی گویند
 پنجم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه که کثیر حرارت بوده باشد با هم مرکب شوند و این را صفرا
 زنگاری گویند و فرق در گرائی و زنگاری همین قدر است که حرارت در آن کمتر است
 و درین بیشتر و الا فی الحقیقه هر دو واحد و معدلات صفرا نوشته میشود حسب حاجت
 توان داد و آنجا که حرارت بیشتر است و وایک بسیار سرد است باید داد و روزی دو بار
 یا سه بار تبرید باید نمود یا در مقدار باید افزود و او به مفر و معده که صفرا
 اسهول باشد از خرفه کاسنی تخم خیارین کشنیر خشک صندل تخم کاهو کا فور حسب حاجت
 باید داد بطرفی که برای هر یک مخصوص است مثلاً اگر اسهول دهند لعاب اذیان بگیرند
 یا مع تخم بنوشند اما اگر نباید گفت که زهر است خوردن اسهول کوفته و بعضی
 مزاج و از بهدانه لعاب بگیرند و آنجا که سرفه باشد بهدانه که از به ترش گرفته باشند
 نباید استعمال کرد و از خرفه و کاسنی شیر بگیرند اگر تخم آنها را بجار بزنند و الا از بهری آنها
 آب افشرد و بگیرند و کاسنی سبز را آب نباید شست که اثر دمی میرود و اگر آب آنرا و سه
 جوش دهند تا پاره شده آب رقیق جدا شود پس آن آب رقیق دهند تا بکوب نبات یا ترشی آمیخته
 لا تمام مینمایند و تصفیه خون بجدیل است و از خرفه و تخم کاهو و تخم خیارین شیر باید گرفت

باید کرد بد آنچه سرد و خشک باشد چنانچه در جوش خون گفته شد و فراوان جوش
 خون که در آنجا گفته ایم گرم شدن خون است بی آنکه گند و شود حاصل آنکه گند و شدن
 حرارت لازم است و گرم شدن را غنونت غیر لازم اما تغیر صفرا بر پنجگونه است یکی آنکه
 رطوبت رقیق باوی آمیزد دوم آنکه رطوبت غلیظ باوی آمیزد سوم آنکه سودای ناطبی
 قدری با صفرا آمیزد اول را مره صفرا گویند دوم را صفرای مجیه سوم را صفرای محترقه
 چهارم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه با هم مرکب شده باشند و این را صفرای گرائی گویند
 پنجم آنکه مره صفرا و صفرای محترقه که کثیر حرارت بوده باشد با هم مرکب شوند و این را صفرا
 زنگاری گویند و فرق در گرائی و زنگاری همین قدر است که حرارت در آن کمتر است
 و درین بیشتر و الا فی الحقیقه هر دو واحد و معدلات صفرا نوشته میشود حسب حاجت
 توان داد و آنجا که حرارت بیشتر است و وایک بسیار سرد است باید داد و روزی دو بار
 یا سه بار تبرید باید نمود یا در مقدار باید افزود و او به مفر و معده که صفرا
 اسهول باشد از خرفه کاسنی تخم خیارین کشنیر خشک صندل تخم کاهو کا فور حسب حاجت
 باید داد بطرفی که برای هر یک مخصوص است مثلاً اگر اسهول دهند لعاب اذیان بگیرند
 یا مع تخم بنوشند اما اگر نباید گفت که زهر است خوردن اسهول کوفته و بعضی
 مزاج و از بهدانه لعاب بگیرند و آنجا که سرفه باشد بهدانه که از به ترش گرفته باشند
 نباید استعمال کرد و از خرفه و کاسنی شیر بگیرند اگر تخم آنها را بجار بزنند و الا از بهری آنها
 آب افشرد و بگیرند و کاسنی سبز را آب نباید شست که اثر دمی میرود و اگر آب آنرا و سه
 جوش دهند تا پاره شده آب رقیق جدا شود پس آن آب رقیق دهند تا بکوب نبات یا ترشی آمیخته
 لا تمام مینمایند و تصفیه خون بجدیل است و از خرفه و تخم کاهو و تخم خیارین شیر باید گرفت

و سرگاد که ماد و بلغم غرض شود حسب حاجت آنچه در صفر گفته شد قدری گرفته باین چیزها
مرکب باید ساخت اوویه هر که به محدله بلغم معجون فلاسفه معجون شنبیل معجون سپر
جوازش جالینوس و مانند آن اینهمه وقتی است که بی غنوت یعنی بی تب باشد اما اگر
تب بود قرص گل و قهص غافث و سکنجبین بزوری معتدل و حار و گشاده
شربت بزور موافق است اما تغییر سودا نیز بچگونه است یکی آنکه سودای طبعی زیاده بر مقدار
طبعی شود و دوم آنکه از احتراق یعنی سوختن سودا سودا حاصل شود سوم آنکه از احتراق
خون چهارم آنکه از احتراق بلغم پنجم آنکه از احتراق صفر حاصل شود زیرا که هر خلط که سوخته میشود
سودای غیر طبعی همانست و معنی سوختن اخلاط آنست که اجزای لطیف و رقیق از خلط
بتحلیل رود و باقی کثیف گردد و بنوعی که از جنس خود برآید نه آنکه سوخته خاکستر گردد و
تحلیل جفت آن گفتیم که اگر خلطی بسبب سردی کثیف گردد و با اعتبار انجماد اجزای سردی
وی را در عرف عام سودا گویند چنانچه در بلغم جفتی دهند اند که اگر چه در جفتی وجه تسمیه وی
بجس یعنی گچ باعتبار رنگست نزد اکثر ابا بعضی باعتبار قوام نیز جائز داشته اند اوویه
مفروءه محدله سودا پستان گاو زبان تخم خربزه پنج ماک تخم مردانجیسر مویز
و مانند آن هر چه گرم تر بود پس اگر سودا از خلط گرم پیدا شده باشد سرد تر باید داد و بخار
خوفه و بندان و خیارین و مانند آن و الا گرم تر بپا تری که معتدل در حرارت و برودت
باشد اوویه هر که به محدله سودا سکنجبین اقیمنونی انوشدارو معجون سقراط یا قونی
بوعلی مفرح و لکثا شریت گاو زبان شریت بالنگو و امثال آن و مکر گفته شد
که در هر باب رعایت مزاج در گرمی و سردی ملحوظ دارند و اگر سودا غرض شود
این مطبوخ نفع دارد تخم خیار تخم کاسنی تخم کشوث مرکب سه درم پنج ماک
و مادل گرم و دانه و تخم خشک ۱۲

[illegible]

همو یک مخصوص بفرج زدن باشد کحل پنجم بیل در چشم کشند برودادویه سرد که آنها را ترتیب
کرده باشند و چشم استعمال نمایند در آنکه دویه خشک را بپایند و در چشم یا بر جرحت بپاشند
بخور آنکه ادویه را بسوزانند تا بوی آن بدماغ رسد یا دود آن بعضی دهند بطریق
مخصوص ضماد آنکه چیزی تر که تندر باشد بر بدن گذارند طلا آنکه چیزی تر که تنگ باشد
بر بدن گذارند آبن آنکه آبی که در وی ادویه ریخته باشند و در ظرف کتان اندازند
و بیمار را در آن نشاند یا شویه آنکه در آب گرم یا در آبی که در و سبوس و گل خلی و گل
بنفشه و بابونه و برگ بید و اشال اینها تنایا مرکب جوشانیده باشند یا بهای بیار بگذارد
بنوعیکه نازانو در آب بود و در تنهای گرم که برای ازاله صواع و بخار و دماغ بخار بر نیاید
سر را بطرف پشت مائل دارند یکده داده و بجای درشت در پیش گذارند تا بخار آن بدماغ
نرسد که بعضی جادیده شد که از گرمی بخار وی خلل دماغ و خفقان عارض شد و شومو یک
بیارهای گرم را نفع دارد و صندل سفید مسایده شکر که و آب کشنیز تر و گلاب با هم ریخته
بپویند و اگر خلطه سازند بهتر است و آنجا که بخوابی باشد سر که نباید آویخت و اگر گرمی بسیار
باشد که فوراً اضافه نمایند و بپویند بخار پاره کرده و میوه های دیگر و گلهای سرد اثر
تمام دارد و آن را که بومی کشنیز تر خوش نیاید بجای دمی آب تربز یا آب که دوسه
پخته کنند شومو یک که بیارهای سرد را نفع دارد و مشک عنبر در چینی جسد بیدستر
تر نقل زعفران شونیز است حسب حاجت هر چه خواهند بخار بر نندست و طی بار و که
امراض گرم و خشک دماغ را نفع دارد و آب کا هور و عن نیلو فر هر یک یک جزو
شیر و خزان دو جزو اگر بجای روغن نیلو فر روغن تخم که و یا بادام کنند می شاید
و آنجا که بی خوابی باشد روغن خشخاش بهتر است از همه روغنهایست مستوط

و ادون کسی را زبان در بعضی نسخ
بار و کوفه خرابه صاحبان
تخلیج کرده و خود را نانی اولی و
باین مقام است و این ملک
در محلی است که اکثر دیار
و با بی بی می آید و وقت شید
لازم آنست و در پیش شیخ
مانند و کند یا بنابر اسباب

در هیبت باعضای رئیس سرایت کرد و باشد البته قصد باید کرد نشان سرایت هیبت
باعضای رئیس از اختلال دماغ و ضعف غشی و اشال آن بهیبت و میان اوقات فتنه
که اکثر در کار اندام طولانی چون در قول بعضی که علی الاطلاق منع از فصد کرده اند و در نشان
و اکنون آنچه لابد است مذکور میشود کسی را که از فصد غشی می افتاد و باشد پیش از فصد شربت لیمو
یا شربت انار ترش و مانند آن دهند گلاب آیمخته و بعد از فصد چون اندک خون بر آید دست
بر جبهه بگذارند تا خون بایستد و مضمود را راحت داده و قدری حرکت فرمود و بار دیگر بمینان
دو سه بار وقفه کرده بگیرند راغب که غشی نشود و هرگاه بعد از فصد غشی افتاد بهترین تدابیر افاقه
قی که نایدن است پرمغ و حلق انداخته و دیگر تدابیر مشهور است و دو آوا المسک در آب حل
و حلق چکانیدن نافع و آن روز که فصد کنند غذای غلیظ ندهند و آنچه در عوام مشهور است
که حریره و قندبول بعد از فصد بهر کس میدهند و همچنان آنچه در بعضی اطباء می جابل رواج
یافته که البته سردی نوشانند خوب نیست اگر گرم مزاج باشد سردی باید داد تا
صفر را که بعد از خون غالبه کرده فرو نشانند و اگر سرد مزاج بود گرمی باید داد تا قوت را
مدود و دلی حاجت هیچ نباید داد و درینو لا رگما که بیشتر میزنند مرقوم میگردد قیال اکحل
بأسلیق حبس الذراع ایسلم ابطی صافن عرق النساء مابض چهار رگ قیال را سرد
گویند و وی برابر ابراهام یعنی زنگشت است و علت های سرور و نافع اکحل را
هفت اندام گویند و نهر البدن خوانند و وی برابر سابه واقع است علت های همه
بدن را مفید باسلیق برابر و سطی است علت های فرو تر از گردن را که تور و بدن گویند
سودمند و امراض جلین را مفید و بدانند که زیر این شریان است و جیانش محسوس
می شود و با حقیاط باید کشود تا نیش بشریان نرسد حبس الذراع در بعضی دستارگ

[illegible][illegible]

[illegible]

بود از دست از آنکه
غیظ حاصل شود بزرگ آب و لب
دقت خاص تر و دقت ترست یکن اگر
هنگامی که علاج نیز زود قبول میکنند و
آنکه داده رقیق تر زود تحلیل یابد و آنچه از
بودای غیظ بود پنهان او و نبشت او
باعتنا که نباشد جهت غلط داده اند
ساده و قبول علاج عاصی شود
ای بلخی رقیق باشد یا غیظ اکثر
سایکند و داره را نیست باخطا
الاجون داده و غیظ است و درج
تحلیل نیز زود نمی یابد و ضروری اگر

اما اگر از سوختن خلطی دیگر شده باشد قدری از این ادویه بگیرند و با دویه که برای نفع هر خلط مخصوص است آمیخته بربهند و بدانند که هر خلط که میسوزد یعنی اجزای رقیق و سبب حرارت خشک میشود و باقی غلیظ شده از نوع خود بر سبب آید آنرا سودای غیر طبیعی میگویند و مراد از سودای دموئی و سودای صفراوی و سودای بلغمی همین است و سودای طبیعی که بسوزد آن نیز سسمی بسودای غیر طبیعی میگرد و پس سودا از هر خلط که شده باشد در نفع و ملاحظات آن خلط واجبست **فائده** ماده سودای خالص در پانزده روز نفع مییابد و باشد که تقدم و تاخر کند و مراد از نفع اخلاط درین محل آنست که هر خلط درین مدت که مذکور شد برای هر واحد شائسته آن میشود که سهل باید داد یعنی قابل انفعال فعل او میگردند آنکه با دویه نفع یافته و قابل تحلیل و دفع طبیعت میشود و گمانی چنانچه از امراض مزمنه ظاهر میگردد پس معلوم شد که اثر منفعج بدیج در ماده ظاهر میشود و ادنی مدت ظهور نفع در ماده آنست که گفته شد لهذا در امراض که از مواد غلیظ میشود و انصاج بدفعات کرده میشود و بعد سهل تا که نفع ظاهر نشود سهل دیگر نهند و بدانند که آنچه از تعیین ایام نفع گفته شد مشروط است با ادویه منضجه است لیکن لازم نیست که بی دوائی منضج نچته میشود زیرا که حکیم مطلق طبیعت را قوت تعدیل و انصاج و دفع آن بخشیده است و بی همیشه در کار خود دست انداز می نیم که اکثر امراض بی علاج نیز زایل میشوند پس علاج بیش از معاون طبیعت قبار که اندا حسن الخالقین **فصل ۵** در مسهلات و ملینات بدانکه سهل آنست که ماده را از عروق و اعضا دور فرود آرد و ملین آنکه آنچه در فضای صند و معاون و نواحی آن بود بیرون آرد و در سهل دادن شرط است که اول منضج دهنه بخلاف ملین که در وی منضج در کار نیست لهذا پیشتر ادویه منضجه تلین دارند که لا ینفع

[illegible]

میرزا یوسف و سوادای غلیظ باشد
بسیار دوست کم بود و رمان
بسیار صفت بسیار شد و منفرد و اعلی

[illegible]

نوں و دم
مشتہد و سگون چین و آغوش
موجودہ بندی کی کو دو کو سے مانندہ تپ
برگ آں روق کردہ استرال می شود
و آب روق بآل بارات ست چہ
و آب روق خفب اللہ بکشان
حرارت و بدوت از آب جاش
است و بدوت بر دت از آب جاش
اکثر اجزاسے بارہ عجایب شوند
و در آب روق اجزاسے حار و ناب
و در بدوت حار و گہبے

[illegible]

المستخرج من

۱۲ خن
 هم شده بخاری آواز
 در اول دهم ۱۲ خن
 نشوینا است که با
 در یک که در دهم ۱۲ خن
 خان که در دهم ۱۲ خن
 بید و بید و بید و بید
 بروی آفرین و آفرین
 بهشتی که در دهم ۱۲ خن
 شک که در دهم ۱۲ خن
 خن ۱۲ خن

۱۲
 اوست را که در قیام و
 بیاورد و در آن بیاید
 که بوی بدش نشوید
 خون علی را نشوید
 در پیشگاه او
 که در پیشگاه او
 بخاری

نمایند و شوربای چسب غذا سازد و طعامها را سه مختلف خورد پس در حمام یا در خانه
گرم قی کنند اگر هوا سرد باشد اما در وقت قی رخ داده بر پشت چشم نهاده بصوابه
برینند و راست بنشینند و شکم و کمر بگیرند ملائم و در کنند و بعضی گفته اند که قی استاد
و سرفرو داشته کردن اخلاط را از قعر معده بر سر آورد و بین هیأت قی با سانه
می آید و باید که بدو دفع قی کند باند که فصل تا مقیته معده تمامه شود اما بعد از قی اگر وقت گرما
باشد و قی کنند گرم مزاج بویچم و روی آب سرد بشویند و همان آب گرم و یکجین قندی
یا آبکاسه تفرغ نمایند تا حلق را پاک کند از ماده متصاعده اما در وقت سردی و بر دم سرد مزاج
چشم و روی را نیز آب گرم باید شست و تفرغ به یکجین حسل باید کرد و اگر آب گرم و نمک کنند
کافیت و بعد از قی چون از غرغره فارغ شود و بعد یک شقال یا مصطکی یک درم باریک
با شکر آبیخته یا بنی شکر بدهند و در آب سیب بشینند و اگر بجای مصطکی گلکند و اطریفل
صغیر دهند و راست و هرگاه از مقیات شورش در معده پیدا آید نوشیدن شوربای مرغ
فریه آتر از ائل میکند و اگر فواق رنج دهد آب گرم جرعه جرعه بدهند و عطسه آورند و اگر در سینه
و پهلو درد خیزد و نفخ گیرد و رغن گل یا رغن بابونه و مانند آن ببالند و آب گرم تمکید
نمایند و منافع و مضار قی و آنکه شایسته بدانت یانیت در طولات و در شرح قانونچه منفصل
گفته ایم و در اینجا بهین قدر گفتا کردیم پوشیده نماند که در شرائط قی آنچه در ماتقدم گفته
بر تقدیر آنست که قی اضطراری نباشد زیرا که در قی اضطراری بلا تامل قی باید کرد و بی آنکه
چیزی نرم خورند یا نه پس اگر قی بنا بر امتلا س معده باشد چندان باید کرد که شکم پاک شود
از طعام فاسد و اگر عیاذ بالله بواسطه شرب سم باشد هر چند معده خالی باشد اما چیزی را
مناسب چون شیر و روغن و امثال آن که در بحث سم سطورست بنوشند و قی سهی کنند

در وقت قی اگر شوربای چسب غذا سازد و طعامها را سه مختلف خورد پس در حمام یا در خانه گرم قی کنند اگر هوا سرد باشد اما در وقت قی رخ داده بر پشت چشم نهاده بصوابه برینند و راست بنشینند و شکم و کمر بگیرند ملائم و در کنند و بعضی گفته اند که قی استاد و سرفرو داشته کردن اخلاط را از قعر معده بر سر آورد و بین هیأت قی با سانه می آید و باید که بدو دفع قی کند باند که فصل تا مقیته معده تمامه شود اما بعد از قی اگر وقت گرما باشد و قی کنند گرم مزاج بویچم و روی آب سرد بشویند و همان آب گرم و یکجین قندی یا آبکاسه تفرغ نمایند تا حلق را پاک کند از ماده متصاعده اما در وقت سردی و بر دم سرد مزاج چشم و روی را نیز آب گرم باید شست و تفرغ به یکجین حسل باید کرد و اگر آب گرم و نمک کنند کافیت و بعد از قی چون از غرغره فارغ شود و بعد یک شقال یا مصطکی یک درم باریک با شکر آبیخته یا بنی شکر بدهند و در آب سیب بشینند و اگر بجای مصطکی گلکند و اطریفل صغیر دهند و راست و هرگاه از مقیات شورش در معده پیدا آید نوشیدن شوربای مرغ فریه آتر از ائل میکند و اگر فواق رنج دهد آب گرم جرعه جرعه بدهند و عطسه آورند و اگر در سینه و پهلو درد خیزد و نفخ گیرد و رغن گل یا رغن بابونه و مانند آن ببالند و آب گرم تمکید نمایند و منافع و مضار قی و آنکه شایسته بدانت یانیت در طولات و در شرح قانونچه منفصل گفته ایم و در اینجا بهین قدر گفتا کردیم پوشیده نماند که در شرائط قی آنچه در ماتقدم گفته بر تقدیر آنست که قی اضطراری نباشد زیرا که در قی اضطراری بلا تامل قی باید کرد و بی آنکه چیزی نرم خورند یا نه پس اگر قی بنا بر امتلا س معده باشد چندان باید کرد که شکم پاک شود از طعام فاسد و اگر عیاذ بالله بواسطه شرب سم باشد هر چند معده خالی باشد اما چیزی را مناسب چون شیر و روغن و امثال آن که در بحث سم سطورست بنوشند و قی سهی کنند

در وقت قی اگر شوربای چسب غذا سازد و طعامها را سه مختلف خورد پس در حمام یا در خانه گرم قی کنند اگر هوا سرد باشد اما در وقت قی رخ داده بر پشت چشم نهاده بصوابه برینند و راست بنشینند و شکم و کمر بگیرند ملائم و در کنند و بعضی گفته اند که قی استاد و سرفرو داشته کردن اخلاط را از قعر معده بر سر آورد و بین هیأت قی با سانه می آید و باید که بدو دفع قی کند باند که فصل تا مقیته معده تمامه شود اما بعد از قی اگر وقت گرما باشد و قی کنند گرم مزاج بویچم و روی آب سرد بشویند و همان آب گرم و یکجین قندی یا آبکاسه تفرغ نمایند تا حلق را پاک کند از ماده متصاعده اما در وقت سردی و بر دم سرد مزاج چشم و روی را نیز آب گرم باید شست و تفرغ به یکجین حسل باید کرد و اگر آب گرم و نمک کنند کافیت و بعد از قی چون از غرغره فارغ شود و بعد یک شقال یا مصطکی یک درم باریک با شکر آبیخته یا بنی شکر بدهند و در آب سیب بشینند و اگر بجای مصطکی گلکند و اطریفل صغیر دهند و راست و هرگاه از مقیات شورش در معده پیدا آید نوشیدن شوربای مرغ فریه آتر از ائل میکند و اگر فواق رنج دهد آب گرم جرعه جرعه بدهند و عطسه آورند و اگر در سینه و پهلو درد خیزد و نفخ گیرد و رغن گل یا رغن بابونه و مانند آن ببالند و آب گرم تمکید نمایند و منافع و مضار قی و آنکه شایسته بدانت یانیت در طولات و در شرح قانونچه منفصل گفته ایم و در اینجا بهین قدر گفتا کردیم پوشیده نماند که در شرائط قی آنچه در ماتقدم گفته بر تقدیر آنست که قی اضطراری نباشد زیرا که در قی اضطراری بلا تامل قی باید کرد و بی آنکه چیزی نرم خورند یا نه پس اگر قی بنا بر امتلا س معده باشد چندان باید کرد که شکم پاک شود از طعام فاسد و اگر عیاذ بالله بواسطه شرب سم باشد هر چند معده خالی باشد اما چیزی را مناسب چون شیر و روغن و امثال آن که در بحث سم سطورست بنوشند و قی سهی کنند

و بر آمدن ریم از بینی یا از گوش در بیمارهاست سر محمود است **فصل ۲** در سرسام یعنی آماس
 که در پرده های سیرا در جرم دماغ واقع شود و وی اگر از خون باشد یا رخندان بود و اگر از
 صفرا باشد بدخود تر شود و اگر از بلغم باشد حیران و سست بود و اگر از سودا باشد وحشی بود
 و سرسام از سودا کمتر افتد و هم علامات که بهر خلط مخصوص است شایه برانست و دموی اقران
 و صفراوی را قرانیطس خالص و بلغمی را البیشر غش گویند و باید دانست که در دموی و صفراوی
 تب سخت گرم میباشد و در بلغمی و سوداوی کمتر و نهان و عدم هوش در جمله لازم و علاجه اش
 از مبحث صداع روشن شود و چون تب لازم این مرض است تدبیر تب نیز مد نظر دارند
 و حجامت ساقین با شرط درخونی و بی شرط در غیر خونی نافع ترین تدبیر است و استعمال
 نخله اسرع در اثر دمالیدن و بستن پاپیاد در جذب بخار بغایت سودمند و در جمیع امراض
 دماغیه پاشویه بدستور و با جمله در سرسام قصد تعجیل تمام باید کرد و حتی اگر شب باشد انتظار
 روز نگذارد و در صفراوی نیز بقصد امر کرده اند جهت آنکه صفراوی سرسرم مرکب با خون میباشد
 و بعضی محققان در بلغمی و سوداوی نیز بقصد تجویز کرده اند اگر مانع قوی نباشد و در تجربه
 نیز مفید آمده اما خون کمتر گیرند فائده ندان و یا و ده گویی و حسد آن که از لوازم سرسام
 است گاهی بی درم دماغ نیز ظاهر میشود چنانچه در تپهای نوبت و حسد آن
 مشهود میشود که دقت شدت مرض اختلال در دماغ می افتد و هنگام راحت هیچ نباشد و
 اینخات را سرسام غیر حقیقی گویند زیرا که درم دماغ را عوارض لازم میباشد تا انقضای آن علاج
 این سرسام که عارض مرض است تدبیر مرض اوست و بتقویت دماغ کوشیدن **فصل ۳** در مجرب
 و این مرضیت که یکبارگی واقع شود و آدمی بحس حرکت گردد و بماند خفته یا نشسته یا ایستاده بهر شکلی
 که بوده باشد وقت حدوث علت و سبب این ماده سودا است که در سوخ دماغ سده آرد و یکبارگی

ماده ای که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است

در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است

و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است
 و سبب آن اسامی از آن که در دماغ رسیده و سبب این مرض است

مختلف باشد خوراند و اطریقات میرغ الاثر است و آنجا که سبب سبات بخار معده باشد سبق
نمونه دخت در حالت جوع پدید بود و تدبیر وی تنقیه معده است و اطریقی که کشین نفث تمام دارد
و کشین خشک گوشت بخیه بالای طعام سودمند بود و فصل ۴ در سهر یعنی بر خوابی و سبب
آن غلبه هیونت است در دماغ سافج بود یا مادی و ماده سهر آور سود است و صفرا و بلغم
و بلغم شور نیز علاج در سافج تبرطیب دماغ کوشد با شربه و اغذیه و نطول و سوط و همه
سعدله مطبیه و در مادی حسب ماده تنقیه نمایند و سهر که نشاید که بگویند که سهر
افراست و ادویه خواب اینست شبت تر در زیر بالین نهند و در سبب بر سر
نیز چید و ریجان بگلایب افشاند و بونید و کلمه بیشتر بکار برند و ایقون بروغن منقبه
حکمر دو بر تلک سدر مالند **فصل ۵** در هرگاه باعث سهر تب باشد یا بخار هاس
گرم بهترین تدابیر پاشویه است و دلک اطراف و از مالیدن روغنهای بر سر و در بودن
و در قطع سبب کوشیدن **فصل ۶** در سبات سهری و این مرض از اجتماع آب
سبات و سهر حادث شود و بعضی بر آنند که در میت دماغی مرکب از صفرا و بلغم با جمل
نشان علت مذکور آنست که گاهی خواب طویل باشد و نقل و کسل و گاهی بیداری منوط
بود و آنکه ورم میگویند بزیان و فتح عین نیز لازم داشته اند هنگام بیداری بهتر تقدیر اگر
جهت خواب غالب باشد سبات سهری گویند و اگر جهت بیداری غالب باشد سهر سباتی
نامند و تا دل هردو جهت کمتر یافته میشود تا جهت خواب مساوی بود و جهت بیداری و اگر
یافته شود مختار اند که سبات را مقدم دارند یا سهر را زیرا که وجه تقدم مرتفع میشود علاج آنچه
و سبات مذکور شده است حسب اجتماع مایهین ادویه نیز مرکب ساخته استعمال نمایند و وقت
غلبه بلغم شموات حار و خفیفه و هنگام غلبه صفرا شموات بارده بکار برند و کذلک دیگر

[illegible]

این کتاب در بیان بیماری های کودکان و بزرگسالان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان

تدبیر و بر تقدیر وقوع ورم تدبیر سرسام صفراوی بمنی نمایند و حق انیت که ورم لازم
 این مرض نیست اما می تواند که از ورم مرکب نیز واقع شود فصل ۸ در گلو بوسه و این
 مرضیست که آدمی در خواب تحمیل کند که چیزی کران بران افتاده یا کسی اثر آن پیش
 میکند پس نفس او تنگ شود و آواز بگردد و علاج اگر خون غالب باشد فصد قیال و مجامع
 ساقین و قلیل غذا نمایند و اگر بلغم یا سودا باشد متقی آن باید کرد و در تدبیر این علت
 تعامل نکند که بصرع می انجامد فصل ۹ در صرع و این مرضیست که آدمی بهیوش
 بیفتد و در بدن و دست و پای کج و تشنج گردد و اضطراب کند و گرانی سر و سبزی رگها
 زیر زبان لازم و سیت و نبوت حادث میگردد و آنچه زود و آید مملکت است مگر صرعی
 که طفل را اقترب بسیار باشد که در یک روز هفت هشت بار واقع شود باز زایل گردد و چنانچه
 دیگر عود نکند علاج در وقت ضرورت آنچه در غشی گفت اندک بار بر بند و کرد و هر
 در دهن او نهند تا زبان نخاید و اطراف بنده تا اضطراب نکند و وقت افاقه متقیه
 ماده نمایند حسب الخلط و از میوه های ترد گوشت بز و شیر و امثال آن پیروینند و عود صلیب
 در گلو آویزند و دود بخار برند فصل ۱۰ اصرع که اطفال را افتد اکثر آنرا ام الصبیان خوانند
 و ریج الصبیان نامند و تدبیر وی نیز حسب ماده باید کرد و افراط در تسخین یا در تبریدی تحقیق
 سبب نباید نمود و دایره را نیز بر پهن باید فرمود و از جماع منع باید فرمود که جماع مفید نیست
 و فساد شیر محدث آفات در طفل هرگاه طبع طفل قبض باشد بشافه قبض کشود و این
 است در دفع این حالت فصل ۱۱ در النجولیا و این مرضیست که آدمی را از فکر سلیم
 وطن سالم باز دارد و بوضع و زوشت متصف سازد که منافی خبره باشد در بعضی
 امور و ازین قبیل است حق در عونت و عشق فساق علاج حسب الخلط متقیه نماید

این کتاب در بیان بیماری های کودکان و بزرگسالان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان

این کتاب در بیان بیماری های کودکان و بزرگسالان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان
 و در بیان علل و احوال و در بیان معالجات و در بیان

۴۱
ملک و دولت کو کامیاب بنانے
کیکے لیے ہرگز کڑا کرنا نہ پڑے

انجمن کربلا

پیشانی و چشم از شدت
خوبی بود و نشان از
قوی بود

و اما تذکره استادان استعمال نماز و سایر امور

میرزا حسن علی خان

مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

دوسر روز بعد از وصالیدن بی تقيّه مجوزست و بهترين اطليه در رمد گرم حفضض مکیست
باشير و حتران مکرر و در چشم و بالاس او طلا کنند و آنجاکه درد شديد بود افیون اندک
نیز ضم نمایند و در چشمها در همه اقسام رمد نفع تمام دارد پس از چند روز استعمال باید کرد
و اجتناب از گوشت و هر آنچه بخار انگیزند و لازم دانند تصفیه در چشمها که بهندی
چاکه گویند بر منشر کنند و در سر گین خر خسته یا بدون آن دو حصه گبرند و از نبات مصر یا
از امیران چینی یک یک حصه و همچون غبار سازند و در چشم اندازند بطریق در روز
و از زروت مدبر باشیر اگر بدل امیران کنند می شاید فایده رمد عظیم که در چشم
اطفال افتد مسه است بور دیج و حجامت پس سرور و لو چسپانیدن بر بنا گوش اثر
کلی دارد و در روز مذکور سودمند فصل ۲ در طرفه و آن نقطه خونست که بر طقه افتد
علاج قطره خون بال کبوتر یا بطنهای با گل ارمنی آمیخته بچکانند و کنند بسوزند و در
آن برسانند اما اگر سبب قوی بود نخست رگ زنند و محاجم نهند و سهیل دهند فصل ۳
در طرفه یعنی ناحیه علاج از نمک طبرزد که نمک لاهوری مشهورست میل بسازند فقط هانزا
در چشم روزی چند بار میگردانیده باشند و اگر ماده موجب کثیر بود قیال کشایند و بحسب
ایاره متقیه نمایند و از مولد ملغم پیرهنند و اگر طرفه غلیظ باشد بدستکاری بردارند و بهر این کار
دستکار بسیار در کارست تا آفته دیگر لاحق نشود فصل ۴ در بیاض و آن سپیدست
که بر سیاه چشم افتد از حدوث جسم غریب بر قرنیه علاج کف دریا آب بسایند و در چشم
رسانند در چند کثرت زائل شود و اگر ماده قوی بود متقیه و ماغ باید کرد و لیستین بیاض
بزبان ناشناخته تمام دارد فصل ۵ در سبل و این مرضیت که رگهای چشم سرخ و متلی
میشوند بتدریج و چشم بخار و پس اشک اگر سیلان کند و پلک تر باشد سبل رطب گویند

[illegible]

اینست از خون تازه سرور
 خانه دگر دیار و این هم خوش
 غلامی بیایید و این هم خوش
 از نرنگی لایق بیاید و این هم خوش
 دانه شود در میوه و این هم خوش
 قبل تریم به بیاض بیان
 نازک است پسین به بیاض بیان
 از نرنگی لایق بیاید و این هم خوش
 بر زبان نغمه کشیدن از زبان خوش
 شوق و این هم خوش و این هم خوش
 و این هم خوش و این هم خوش

Handwritten signature: *محمد بن عبد الله*

سید الشہداء علیہ السلام

...

10

1950

10

10

10/2/02

...

پدید آید و اکثر در بوق افتد علل چنانچه نمایند و بدانند بسیار باشد که ماده و وقت بیک بود
و چون رفاند بکباب ترک کرده بر نهند زائل شود بے تدبیر دیگر **فصل ۱۰** در دوسه بینی
سیلان اشک اگر از گرمی بود سسته بکشند و اگر از سردی باشد با سلیقون و اگر از خفگی
عصله چشم بود خسته پهلایه زد و سوخته و نمک هندی و ماژد و هر سه مساوی کوفته بخیه
باشند و آنجا که در هر اندک زمانی قطرات اشک بر آید و منقطع گردد آنرا بوالبتین نامند تدبیر
تقیه بدن است پس ادویه اشک آور و خلل چون با سلیقون کشیدن **فصل ۱۱** در حرقت
عین سبب سوزش چشم اگر ماده گرم بود تقیه نمایند و اگر بے ماده باشد تو تیا در غوره
پرورده بکشند و کاسنی ترکوبند و بر روغن گل ضماد نمایند و کافور انداختن اثر تمام دارد **فصل ۱۲**
در قذی یعنی چیزی در چشم افتادن هر گاه بدانند که چیزی در چشم افتاده قطعاً چشم را
نمانند زیرا که اگر شئی درشت بود در چشم فرو آید و از مالیدن تدبیر آنست که چشم با آب گرم
بشویند و شیر زمان چکانند و آنچه مرئی باشد به پنبه یا لته بردارند و اگر غائص بود بدین تدبیر
نه بر آید نشاسته باریک سازند و در چشم میکشند و زمانه بردارند تا قذی در نشاسته
آویزد و از چشم تعلق بگذارد پس بر پنبه بگیرند و اگر قذی جانور سے باشد خرد که
اکثر در چشم می افتد و بر قرنی سھ می آویزد و باید که طین فارس سھ سرخ که بفارس
آنرا گل سھ شوی میگویند باریک سازند و در چشم اندازند و یک ساعت چشم بسته دارند
تا حیوان بدان آلوده شده از حدقه جدا شود پس به پنبه بیرون آرند یا با بنوبه که سھ شنج نامند
بود بر بند در چشم سھ نمک چشم آب گرم بشویند تا حیوان جدا شود و از پهلوسیل
بنوبه یا سھ آن را بپزند و از آنجا که از حدقه جدا شود آن
بنوبه بخارند تا تشبث اصلاً نماند پس بردارند و اگر ریزه شیشه و مانند آن
تشبث کرده باشد در چشم آلتی که مخصوص باین کارست یا بهر حیل که توان

که دوم دارالفضل دودم کف رویا
 میخیزم سید مدید بندهم دور
 مجله پنچ داروشت کوشت و
 بر چپینید استمال نمایند
 و با جلیقون داروشتالی بخورند
 سرور را سودمندست ۱۴
 طب اکبر علی بهالتین هم پزبان
 مرض ابتبار سبب بود عیال را رضی
 افغان است اما اگر روی مجله در

بنام بیست و نه روز از نوالتین
در روز اول است
صحنه غور و غیث غار است
صحنه کبریا و سکون صداد و کمرای
صحنه ناز و نیاز است آن که خام نیک
صحنه خوش است و در دست و دامن دوم
صحنه در آفران ۱۲ غن ۱۲
صحنه بیدار شد که قندی ناسم بود چون نریز
صحنه گداز و گشت بیخ و بن و ناز و نیک کرد
صحنه برون آید ۱۲ صحنه کبر
صحنه شال و پیر و زلی
صحنه توبه با توبه

از آنست که

ضعف بصر شود و اشیا عمارا لود نماید هم بدین نام میخوانند علاج انچه مخصوص به پلک
 است گفته آید جدا اما انچه بقرینه مختلست تدبیرش نفع است باسئوال لعاب جلبه
 و گمان و کثرت استقام و بیده بهرت نشفت مار شیشاشک فغنی باریک ساخته کشیدن
 پس اگر سودمند هر مانع البصار بود در شکاری باید کرد والا تعرض بکنند تا آفت دیگر پیدا نکند
 و انچه ملحمه خصوصیت دارد بمعالجه رد سوداوی دور شود و طبخ جلبه و اکلیل و بابونه چشم
 را تمکیم کردن نفع دارد **فصل ۱۶** در عتاسینه شبکورگی علاج شهد باب بادیان در
 چشم و وار فاضل در جگر نر خاصه که گوی بود فسر و اندر کنند و اثر بر آتش کنند و رطوبتی
 که از انجا بر آید بماند و در چشم کشند که سبب الاثر است و اگر ماده کشیر بود مبطل و فصد
 بر آن **فصل ۱۷** در جبر یعنی روز کورس علاج هر لیه و کله پانچ و گوشت گاوی
 و نان فطیر خوراند و شیر دخران بر سر مالند و در بینی چکانند و در آب سر چشم
 بکشایند غوطه زده و شربت عباب نوشند **فصل ۱۸** در صدام حقه و شقیقه
 عین و این مرضیت که در عین چشم ضربان سود و وج مشل باضا غلط بود و گاه ساکن شود
 و ضربان و درد مانند شقیقه سر باز خود کند و آثار رمد هیچ نباشد علاج انچه در شقیقه
 گرفته شد بعینه تدبیر انیت و در تبرشریان صدمه میادرت نکنند تا آفتی دیگر
 نیارد **فصل ۱۹** در جحوط العین یعنی بیرون آمدن چشم بی ورم علاج متقیه و اود
 نمایند و بیده لیل در چشم کشند و قلیل غذا نافع ترین چیز است **فصل ۲۰** در
 متورالترنیه یعنی بلند شدن قرنیه علاج این متقیه است از خلط غلیظ و بیده و در
 اصف کشیدن و آبها که گرم رو شستن و بر بخار آن اکباب نمودن و ناعسه
 نتوانست که سخت می باشد وزیر میل متغرنی شود و معده از دمه ضربان

در شقیقه و در جگر نر خاصه که گوی بود فسر و اندر کنند و اثر بر آتش کنند و رطوبتی که از انجا بر آید بماند و در چشم کشند که سبب الاثر است و اگر ماده کشیر بود مبطل و فصد بر آن
 و نان فطیر خوراند و شیر دخران بر سر مالند و در بینی چکانند و در آب سر چشم بکشایند غوطه زده و شربت عباب نوشند
 عین و این مرضیت که در عین چشم ضربان سود و وج مشل باضا غلط بود و گاه ساکن شود و ضربان و درد مانند شقیقه سر باز خود کند و آثار رمد هیچ نباشد علاج انچه در شقیقه گرفته شد
 بعینه تدبیر انیت و در تبرشریان صدمه میادرت نکنند تا آفتی دیگر نیارد
 در جحوط العین یعنی بیرون آمدن چشم بی ورم علاج متقیه و اود نمایند و بیده لیل در چشم کشند و قلیل غذا نافع ترین چیز است
 در متورالترنیه یعنی بلند شدن قرنیه علاج این متقیه است از خلط غلیظ و بیده و در اصف کشیدن و آبها که گرم رو شستن و بر بخار آن اکباب نمودن و ناعسه نتوانست که سخت می باشد وزیر میل متغرنی شود و معده از دمه ضربان

در شقیقه و در جگر نر خاصه که گوی بود فسر و اندر کنند و اثر بر آتش کنند و رطوبتی که از انجا بر آید بماند و در چشم کشند که سبب الاثر است و اگر ماده کشیر بود مبطل و فصد بر آن
 و نان فطیر خوراند و شیر دخران بر سر مالند و در بینی چکانند و در آب سر چشم بکشایند غوطه زده و شربت عباب نوشند
 عین و این مرضیت که در عین چشم ضربان سود و وج مشل باضا غلط بود و گاه ساکن شود و ضربان و درد مانند شقیقه سر باز خود کند و آثار رمد هیچ نباشد علاج انچه در شقیقه گرفته شد
 بعینه تدبیر انیت و در تبرشریان صدمه میادرت نکنند تا آفتی دیگر نیارد
 در جحوط العین یعنی بیرون آمدن چشم بی ورم علاج متقیه و اود نمایند و بیده لیل در چشم کشند و قلیل غذا نافع ترین چیز است
 در متورالترنیه یعنی بلند شدن قرنیه علاج این متقیه است از خلط غلیظ و بیده و در اصف کشیدن و آبها که گرم رو شستن و بر بخار آن اکباب نمودن و ناعسه نتوانست که سخت می باشد وزیر میل متغرنی شود و معده از دمه ضربان

سلامت نفس و عقل

دوسری کی گند دوسرو
اتھو

دولت اسلامیہ پاکستان
درستی

روزنامہ پاکستان

اصلاح غذا کوٹ

بہر اصلاح

پاکستان کا قیام

مفتی محمد رفیع

فنا و بھارت

دوستان و دوستان

مستند

بیت امام
والعبد المذنب
المستغفر

وہی کہ وہی

الحمد لله

10/10/19

تصویر کنایه کنده الحلب که سواران نیست
از غنچه بیست و سه است و بهترین جوی و
جوی که از آن ترتیبی یاد کنیم و وقت
در غنچه کرم و در دیگر غذا و سخن
چون در کرده و سوزی بیه و عصب و
سواقی سه و ده و شصت و بیست و بیست
الزمان است و در هر غنچه و سه و ده و بیست
در هر دو این یک چنین در هر دو و ده و بیست

انگور و باغ خاصہ افطندن قدر سے
از انگور و دیگر ہر سید مرقق قوام
اوست گندم پاک کردہ آب گرم
بشد مزید و بسیار خشک کنند و پوشش
شیرینکار را برین عمل نمایند و پوشش
جلد یا آب برود اگر کما یک دحل از او
در یک کنند و یک دحل دینہ و چار دحل
دودہ دحل آب بر دسے زینہ
کشد و بارانہ

و نهک با نوازده دروسه کنگد و بوقت
پیشیدن پنج درم چوب
دارخینی در

چون پیشه دگس و جزاق بماند که این سه گونه است یک مقدمه نزول المار در دم بخار معد
یا فساد طبقات و رطوبات سوم ذکای حس بصر نشان نزول المار بقای آنست و اتم و هر
افزودن ذاکتر در یک چشم بودن علائش با فوائده دیگر در نزول المار گفته آید و نشان
بخار معد از قلت و کثرت خیال در خلوصه و پیری آن و علامت فساد طبقات رطوبات
از تلوین اجزای چشم و تقدم امراض عین پوشیده نیست علاج متقیله ماده و تنقیه
اجزای چشم حسب سبب و نشان ذکای حس سلاستی بصارت و ذکای دماغ است
و این فی الحقیقه مرض نیست زیرا که بصارت تیز شده است و بخارهای بدن و اجسام صغیره
که در هوا نبشت است می بیند فی الواقع اما چون بسبب رویت امور غیر متعاد تشویش
میشود جهت تکرار هر ریه و کله پاچه دهنده فصل ۷ در نزول المار یعنی فرود
آمدن آب در چشم و این رطوبت است که اندک اندک یا یکبارگی از سه فرود آید و در چشم
عنبیه بایستد پس اگر آب غلیظ باشد تمام ثقبه را درگیر و بصارت با کمال باطل شود و اگر
بعضی از ثقبه کمشوف بود همان قدر دیده شود و آنجا که آب رقیق بود اگر چه همه
ثقبه را درگیر ولیکن منع رویت تمامه نمیکند بنا بر رقت و این قسم را
منتشر رقیق گویند و علامت نزول المار بعد نزول تمام از ثقبه مردک
و بطلان بصر پوشیده نیست اما در ابتدا از خیالات راسخه روز افزون توان یافت
علامت در ابتدا بے توقف داغ کنند بر شریان بنا گوش و داغ بخت
باید تا رنگ بسوزد و بعد داغ سه روز حرام مغز بآلت بجا و پنبه بروغن کبچر
بخت که از نایده هر چند که داغ تیراید بهتر باشد و از چیزهای غلیظ و جماع
پرهیزند و بعد نزول چون یک سال بگذرد و آب از مالیدن چشم تسع می شود

دیکم با نواز و دروسے کنند و
برائیدین پنج دم چوب
در چنینی دریان دیک
شد و شش ساعت را
کشد تا یک بر و یک آنا
بچوب یا کچوب بزرگ زبند
تا غلط شود آنا و روشن
گماه بروی بریزند و کار
برند و اقبال

2.

در بیماری باید کرد اما بعد فصد و جلاب تا بی آفت باشد فائده خیالات چون از شاهه و گداز
 و نزول مار نشود آن خیالات موجب نزول آلمان میگردد و بدانند که تخم نمل باریک ساخته
 در چشم کشیدن را ابتدا منع نزول میکنند و اگر پس گوش کشادن تیر مانع میشود اما داغ بشیریکه
 بر شریان افتد و بخت بود البته منع نزول المار مینماید بار الله تعالی و بعد نزول نند و اسود میدهد
 نواغ مکرر یعنی دستکاری و طریقی معروف است و بعضی جا دیده شد که صاحب نزول المار را
 صدمه قوی رسد افتاده و معاً با صره بکشد و اقسام این مرض بسیار است عظامی و عصبی
 جسی آسمان بوی منشر رقیق زجاجی اخضر امین بر دی اصفر اخضر و بی اندک اسود و از هر
 هیچ یک قابل قدح نیست مگر بعد اصلاح و انچه قابل قدح است سپید صاف است که
 از مالش چشم تنگ گردد **فصل ۲۸** در سده عصبه بخوفه که بے نزول المار بود نشان
 سالم بودن مردمک است و مع ذلک بصارت باطل شدن و آثار ورم و ضغطه
 نامودن علامت تنقیه دماغ کنند و اگر گوشه چشم زرد و یوچه بر صدف چسباند
 قدم بالند و محاجم ناری بر ساق نهند **فصل ۲۹** در زرقه سینه گریه چشمی انچه اصلی
 بود اصلاح نگیرد اما اگر عارضیت خواه در صبی عارض شد باشد خواه بعد آن حسب
 سبب تدارک توان کرد و اگر سبب وی رطوبت بود و تنقیه بدن و چشم نمایند و اگر
 بی هوشت بود در تطیب گوشند و نشان زرقه سینه بطلان بصارت است و فرق
 درین و نزول المار از ررق از تقدم خیال و عدم آن توان کرد و ایضا در سینه لاغری در
 چشم پیدا شود و قدح سودمند فائده زرقه که در صبی شده باشد بجا رص بعد بلوغ
 زائل شود و این زرقه را بر ص العین گویند **فصل ۳۰** در ضعف بصر اگر بواسطه
 غلبه خون بود و اگر زنده و تصفیه دم نمایند و تو یا بخوره پرورده بکشند و اگر از بلغم بود

در سده عصبه بخوفه که بے نزول المار بود نشان سالم بودن مردمک است و مع ذلک بصارت باطل شدن و آثار ورم و ضغطه نامودن علامت تنقیه دماغ کنند و اگر گوشه چشم زرد و یوچه بر صدف چسباند قدم بالند و محاجم ناری بر ساق نهند فصل ۲۹ در زرقه سینه گریه چشمی انچه اصلی بود اصلاح نگیرد اما اگر عارضیت خواه در صبی عارض شد باشد خواه بعد آن حسب سبب تدارک توان کرد و اگر سبب وی رطوبت بود و تنقیه بدن و چشم نمایند و اگر بی هوشت بود در تطیب گوشند و نشان زرقه سینه بطلان بصارت است و فرق درین و نزول المار از ررق از تقدم خیال و عدم آن توان کرد و ایضا در سینه لاغری در چشم پیدا شود و قدح سودمند فائده زرقه که در صبی شده باشد بجا رص بعد بلوغ زائل شود و این زرقه را بر ص العین گویند فصل ۳۰ در ضعف بصر اگر بواسطه غلبه خون بود و اگر زنده و تصفیه دم نمایند و تو یا بخوره پرورده بکشند و اگر از بلغم بود

در سده عصبه بخوفه که بے نزول المار بود نشان سالم بودن مردمک است و مع ذلک بصارت باطل شدن و آثار ورم و ضغطه نامودن علامت تنقیه دماغ کنند و اگر گوشه چشم زرد و یوچه بر صدف چسباند قدم بالند و محاجم ناری بر ساق نهند فصل ۲۹ در زرقه سینه گریه چشمی انچه اصلی بود اصلاح نگیرد اما اگر عارضیت خواه در صبی عارض شد باشد خواه بعد آن حسب سبب تدارک توان کرد و اگر سبب وی رطوبت بود و تنقیه بدن و چشم نمایند و اگر بی هوشت بود در تطیب گوشند و نشان زرقه سینه بطلان بصارت است و فرق درین و نزول المار از ررق از تقدم خیال و عدم آن توان کرد و ایضا در سینه لاغری در چشم پیدا شود و قدح سودمند فائده زرقه که در صبی شده باشد بجا رص بعد بلوغ زائل شود و این زرقه را بر ص العین گویند فصل ۳۰ در ضعف بصر اگر بواسطه غلبه خون بود و اگر زنده و تصفیه دم نمایند و تو یا بخوره پرورده بکشند و اگر از بلغم بود

[illegible]

نفع و نفعی بگویم نماید و با سلیقون در چشم کشند و اگر از سبب دیگر بود حسب آن تدارک
کند و اگر از نقصان حرارت غریزی افتد و این مخصوص به پیرانست علاج پندیرد اما
جهت حفظ باقی و راز آنکه رطوبت باشد و کل جواهر کای برند **فصل ۳۱** در ذهاب
بصر در جلوس مظلمه یعنی رفتن بصارت بسبب کثرت نشستن در جای تاریک علاج اگر
نور مکرر شده باشد یا بیضیه سیاه گشته با سلیقون بکشند و ادویه و اغذیه ملطفه بکار برند و اگر
دفعه بر آمدن از ظلمت باعث بود برقع آسمان گون بر روی آورند و بروشنائی آفتاب
نگرند و تجوید غذا نمایند **فصل ۳۲** در خشکی یعنی آنکه روزانه بصارت ضعیف شود
و اگر این مولود است علاج پذیر نیست اما جهت تسوید اجفان و طبقات تا چشم را قوی
و خان روغن بنفشه میکشند **فصل ۳۳** در قورنی کلال وضعف که در بصر افتد اگر
نظر کردن بپرف یا بروشنائی عمل علاج خرقه سیاه بر وجه او بزنند و لباس و فرش همه سیاه
سازند و پیش در چشم دو کشیدن و با دام خاصه تلخ کوفته بر چشم نهادن در قورنری اثر
تمام دارد **فصل ۳۴** در سل العین یعنی لاغری چشم وضعف لازماً نیست علاج
در تطیب گوشند و اگر رسیده باشد نفعی و نفع نیز بمل آرند **فصل ۳۵** در نقص العین
یعنی دیدن بجان شب شعاع خوش نیاید اگر از گرم شدن روح افتد علاجش تطیب و
تبرید است و اگر بخار ضمه رمد و جز آن افتد باز آنکه سبب گوشند فائده در بیان معرفت مزاج
چشم بدانکه مزاج اصلی خاصه چشم گرم و تر است و گرنه چنان بود مزاج خاصه نباشد و نشانی
گرمی چشم سرعت حرکت و ظهور گما و حرارت لمس و حرمت لون اوست و نشان سردی
ضد این و نشان تری چشم بسیاری چرک و اشک است و بزرگی چشم و نشان خشکی ضد این گری
و تری چشم سیاه افرون از همه لونهاست لهذا نزول المار و دیگر علتهای نجاری و چشم سیاه اکثر

[illegible][illegible]

و قد بين ان اريد به
 ما في بعض العين بضم ابي
 يكون ثمين بمجرى مضاميه
 باسم كرم و دمي است
 كثره شرو و شمع از شمع
 و لذت و نفع كذا لسان
 كذا في حدود الاراضى

باب ۳ در امراض جنین و هرب بدانکه جنین بفتح جیم پوشش چشم را گویند یعنی پلک و هرب
بنیم ۱ موسی پلک است یعنی مژه فصل ۱ در کینه پلک و نشانش آنست که بعد خواب
چنان نماید که ریگ در چشم است پس از زمانی زائل شود علاج بعد تنقیه عام بهر
تنقیه یک یک مدعوات در چشم کشند چون انتم لیم و آخر حاد و استقام نمایند فصل ۲
در استر زار و جفن بعد تنقیه و تعجید صبر و اقا قیاد و مر بر پلک و پیشانی اگر مرض باقی بود
علاجش ششیرست یعنی بریدن پلک بوسیله که معروف است در گهای درون بینی کشا
نفع دارد فصل ۳ در التصاق الجفنین یعنی بهم پیوستن هر دو پلک و این بعد مد
یا قرصه یا پس از قطع بیل و ناخن می افتد علاج هر دو از هم جدا کنند و میل و اگر کج
چسبیده باشد با حیات تمام بردارند و بعد فتح زیره و نمک خایه آب وی اندازند و پنجه
بر روغن گل آلوده در میان گذارند و زرده میضه و روغن گل بر پشت چشم نهند فصل ۴
در شتره یعنی کوتاه شدن پلک و اسباب او ضد اسباب اشترخاست و دیگر امور
واقع بر پلک که از قطع غدو و جز آن افتد علاج در مادی تنقیه کنند پس حسب سبب
تشخیصی باشد یا استلانی مدارک نمایند و در آنچه از دستکاری افتد بدستکاری رجوع فرمایند
فصل ۵ در شتر ناک که فرو نیست نرم بر ظاهر پلک پدید آید و بدان سبب پلک
سطر شود و پیوسته چشم تر بود علاج تنقیه کنند بعد مدعوات کشند و اگر نفع نشود
ضرورتی قوی باشد دستکاری نمایند و نافع ترین چیزها پر بنیرست است که خفا زیر
و سرطان از پر بنیر و اقمی تجلیل میرود فصل ۶ در عقد و که فرو نیست سخت بر پلک
بالا پدید آید علاج بقیره و طی نرم کنند پس جهت تحلیل مرهم و اخلیون است و آنچه
قابل دستکاری یا واجب التفتیه بود بدان توجه نماید فصل ۷

در امراض جنین و هرب بدانکه جنین بفتح جیم پوشش چشم را گویند یعنی پلک و هرب بنیم ۱ موسی پلک است یعنی مژه فصل ۱ در کینه پلک و نشانش آنست که بعد خواب چنان نماید که ریگ در چشم است پس از زمانی زائل شود علاج بعد تنقیه عام بهر تنقیه یک یک مدعوات در چشم کشند چون انتم لیم و آخر حاد و استقام نمایند فصل ۲ در استر زار و جفن بعد تنقیه و تعجید صبر و اقا قیاد و مر بر پلک و پیشانی اگر مرض باقی بود علاجش ششیرست یعنی بریدن پلک بوسیله که معروف است در گهای درون بینی کشا نفع دارد فصل ۳ در التصاق الجفنین یعنی بهم پیوستن هر دو پلک و این بعد مد یا قرصه یا پس از قطع بیل و ناخن می افتد علاج هر دو از هم جدا کنند و میل و اگر کج چسبیده باشد با حیات تمام بردارند و بعد فتح زیره و نمک خایه آب وی اندازند و پنجه بر روغن گل آلوده در میان گذارند و زرده میضه و روغن گل بر پشت چشم نهند فصل ۴ در شتره یعنی کوتاه شدن پلک و اسباب او ضد اسباب اشترخاست و دیگر امور واقع بر پلک که از قطع غدو و جز آن افتد علاج در مادی تنقیه کنند پس حسب سبب تشخیصی باشد یا استلانی مدارک نمایند و در آنچه از دستکاری افتد بدستکاری رجوع فرمایند فصل ۵ در شتر ناک که فرو نیست نرم بر ظاهر پلک پدید آید و بدان سبب پلک سطر شود و پیوسته چشم تر بود علاج تنقیه کنند بعد مدعوات کشند و اگر نفع نشود ضرورتی قوی باشد دستکاری نمایند و نافع ترین چیزها پر بنیرست است که خفا زیر و سرطان از پر بنیر و اقمی تجلیل میرود فصل ۶ در عقد و که فرو نیست سخت بر پلک بالا پدید آید علاج بقیره و طی نرم کنند پس جهت تحلیل مرهم و اخلیون است و آنچه قابل دستکاری یا واجب التفتیه بود بدان توجه نماید فصل ۷

در امراض جنین و هرب بدانکه جنین بفتح جیم پوشش چشم را گویند یعنی پلک و هرب بنیم ۱ موسی پلک است یعنی مژه فصل ۱ در کینه پلک و نشانش آنست که بعد خواب چنان نماید که ریگ در چشم است پس از زمانی زائل شود علاج بعد تنقیه عام بهر تنقیه یک یک مدعوات در چشم کشند چون انتم لیم و آخر حاد و استقام نمایند فصل ۲ در استر زار و جفن بعد تنقیه و تعجید صبر و اقا قیاد و مر بر پلک و پیشانی اگر مرض باقی بود علاجش ششیرست یعنی بریدن پلک بوسیله که معروف است در گهای درون بینی کشا نفع دارد فصل ۳ در التصاق الجفنین یعنی بهم پیوستن هر دو پلک و این بعد مد یا قرصه یا پس از قطع بیل و ناخن می افتد علاج هر دو از هم جدا کنند و میل و اگر کج چسبیده باشد با حیات تمام بردارند و بعد فتح زیره و نمک خایه آب وی اندازند و پنجه بر روغن گل آلوده در میان گذارند و زرده میضه و روغن گل بر پشت چشم نهند فصل ۴ در شتره یعنی کوتاه شدن پلک و اسباب او ضد اسباب اشترخاست و دیگر امور واقع بر پلک که از قطع غدو و جز آن افتد علاج در مادی تنقیه کنند پس حسب سبب تشخیصی باشد یا استلانی مدارک نمایند و در آنچه از دستکاری افتد بدستکاری رجوع فرمایند فصل ۵ در شتر ناک که فرو نیست نرم بر ظاهر پلک پدید آید و بدان سبب پلک سطر شود و پیوسته چشم تر بود علاج تنقیه کنند بعد مدعوات کشند و اگر نفع نشود ضرورتی قوی باشد دستکاری نمایند و نافع ترین چیزها پر بنیرست است که خفا زیر و سرطان از پر بنیر و اقمی تجلیل میرود فصل ۶ در عقد و که فرو نیست سخت بر پلک بالا پدید آید علاج بقیره و طی نرم کنند پس جهت تحلیل مرهم و اخلیون است و آنچه قابل دستکاری یا واجب التفتیه بود بدان توجه نماید فصل ۷

گیرند تا قوت دفع گوش مصرف شود و آن خیره منافع گوشت و اگر آب در آید چوب بادایان
قدر وجب گرفته بر یک طرف او پنبه بندند و بروغن آلوده بر آن فرودند و طرف دوم
او در گوش باشد آب همه منجذب شود و طریق دیگر در در گوش گذشت و دخول حیوان
صغیر را نخ در توله دیدان در گوش گذشت از قتل و اخراج تدبیر نماید فصل ۶
در طنین و دوی او از نیکه درون گوش میشود اگر سخت و باریک بود طنین و اگر نرم و بزرگ
بود و دوی گویند علاج حقیق سبب نمایند و از آن فرمایند و اگر از دکای حس بود کایچه
هر سه خورند فصل ۷ در افتحار الاذن یعنی بر آمدن خون از گوش علاج اگر از متلا
بود فصد کنند و خون بسیار گیرند و اگر بسبب صدمه و ضربه قویه بود خون از فصد اندک گیرند
و هر چو نکه باشد بعد فصد ماز و در سر که جوشانند و بچکانند خون بند شود و در حبه انی تا که
خون غشی نشود بند نکنند و اگر از لسع حیه زرافه افتد بعلاج او که آخر بیاید رجوع نمایند
فصل ۸ در انکسار الاذن یعنی شکستن گوش علاج فصد کنند و ملین نمایند و صبر
و مناش و اتاقیا و رائنج و خاضا و سازند بجانب تامل کسر ترا حضورا بهیأت اصله
آرد فصل ۹ در انقلاع الاذن یعنی بر آمدن گوش از پنج علاج بعد فصد
ملین نمایند و گوش را بر موضع او نهاده بر فاده و عصا به محکم بندند و اگر درد داشته
باشد پیچیده بطکه اخته و آب برگ خطمی و آب پوست کدو مالیده و بالند فصل ۱۰
در قلع الاذن یعنی شقاق گوش و این اطفال را بیشتر افتد علاج میان دو شبانه
و برنج گوش حجامت کنند یا زلوچسپانند و آن موضع را بشیر زنان بشویند و مر و در رنگ
در قنبیل نرم ساییده بپاشند فصل ۱۱ در حکنه الاذن یعنی خارش گوش علاج
افستین در سر که جوشانند و سرکه مطبوخ را بروغن بادام تلخ بچکانند فصل ۱۲

[illegible]

طیبت خانم و دکتران و اساتید و محققان و نویسندگان و مترجمان و ویراستاران و ناشران و توزیع کنندگان و پخش کنندگان و فروشندگان و مصرف کنندگان و ...

دوسرست حدوث دم متقه من نکتہ
بہا وایا بہا وروم طلا پند متفنی
دور ذوقی رطب و لکرت و درانی
بالباب جلیب از رنگان سرشہ بیان
۱۱ دیو خلا یکند تا کہ دم نرم شود
شرارتہ بعضی دوقن بر آندہ غفل
چہ مانند کار دم سرانی بودیم غفل
صلابت دم نرمی نماید و درانی غفل
و برانی متقه سودا چون غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل

در ہرب الاذن یعنی گرتختن و رنجیدن گوش از آواز قوی علاج بتقویت دماغ گوشند
باغندیہ وادویہ متقویہ و شوموم باب ۵ در امراض انٹ بینی بینی بران کہ درخ بینی درواہ
است یکجہ بدماغ میرود و یکجہ بجا ق فصل ۱ در ششم بینی بطایان شامہ و پیش
اگر از بر آمدن گوشت زائده بود در مجری آنرا بوا سیر الانف گویند و جدا بساید و اگر حدوث
درم یا وقوع سده بود از خلط از انچہ لازم ہر خلط است معلوم میشود و اگر از سور طاج
سازج بود نشان حار و بار و ظاہرست و تا بر آمدن مادہ خسہ و علاج حسب سبب
تدارک نمایند و انچہ بعد امراض حادہ افتد بسبب پیوست یا تشنج گتہ علاج
پذیرد فصل ۲ در فساد ششم یعنی در حس بویا یے قورا قند با وجود آمدن بوی
و این سہ گونه است کی آنکہ ہمہ روائح را بیک بوی کند دوم آنکہ از یک چیز
بویہا سہ مختلف شمیدہ شود سوم آنکہ بعضی بویہا شمیدہ شوند و بعضی و این از دو وجہ
خالی نباشد یا آنکہ خوشبوئی محسوس شود فقط و بد بویہا بر عکس علاج تنقیہ
دماغ نمایند و اگر قرحہ باشد تدارک وی فرمایند و بعدہ آنجا کہ خوشبوئی محسوس
می شود فقط چند تسعیط کنند و آنجا کہ بد بویے شوموم میشود مشک در بینی چکانند اگر
بیماری درابتدای بود و بعد از زمان در اول مشک و در ثانی چند فصل ۳ در بوا سیر الانف
یعنی گوشت زائده کہ در بینی بر آید علاج رگ زند و زلو نهند و شمل و ہند پس از ان
زنگار و اشنان قصبہ این مہر سہ برابر مہرہ ساخته و قیلہ بدان آلودہ بر آن گذارند
تا بر داید و اگر سودندہ قطع نمایند یا بہن سہ مہرہ گرہ دار کہ از بینی بسوی
حلق در سہ آرد و آنرا سیکند تا فروئی زود و دہ شود و بعد از مہرہ اسفید راج
استعمال نمایند فصل ۴ در مٹور الانف علاج تنقیہ نمایند و آنجا کہ صلابت

بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل

دوسرست حدوث دم متقه من نکتہ
بہا وایا بہا وروم طلا پند متفنی
دور ذوقی رطب و لکرت و درانی
بالباب جلیب از رنگان سرشہ بیان
۱۱ دیو خلا یکند تا کہ دم نرم شود
شرارتہ بعضی دوقن بر آندہ غفل
چہ مانند کار دم سرانی بودیم غفل
صلابت دم نرمی نماید و درانی غفل
و برانی متقه سودا چون غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل
بہند و دوسرست دوقی سہ لبر غفل
متقه غلطی غفل غفل غفل غفل

و چیزی خوشبو دینی انداختن **فصل ۸** در روضه الانف یعنی کوفته شدن بینی علاج اگر
خوف ورم بود و درگ زنده و جمله باصلاح هیات انف کوشش بنوعی که مانع تنفس نشود یعنی
انبوب بمرهم آلوده در بینی گذارند تا دم سبب آید و بعد اصلاح صورت او بدست صبر و معاش
و افاقیا و مرابریک ساخته و بآب لسان الحمل سرشته و بر کاغذ نهاده بالا س بینی
چسباند **فصل ۹** در عطاس یعنی عطسه بسیار آمدن علاج روغن گل خوشبوی
در بینی کشند و آب شیرین نیگرم بر سر ریزند و روغن نیگرم در گوش چکانند و دست و
پای و چشم و گوش و کام بالند و اگر کودک را افتد گرده گوشت بریان کنند و آب چکبدا و
در بینی رسانند **فصل ۱۰** در حنطه الانف علاج خشک بینی اگر از حرارت بود و مبردات بکار ریزند
و اگر از میوه است بود و مرکبات و دو شمعیدن شیر از پستان نفع کشیر و اگر گشت
خلط لزج در خیشوم بود تمییز آن نمایند با دمان و بآن **فصل ۱۱** در حله الانف
یعنی خارش بینی علاج اگر خارش سبب رسیدن هوای سرد همیشه و تعدیل
مراج دماغ کنند و اطراف نایل دهند و اگر متفرقه ز کام یا نزل یا جبری بود باصلاح آن
مرض شریب کوشند و بعلاج حله که عرض است **فصل ۱۲** اگر چیزی از خارج
در بینی در آید و بند شود روغن چکانند و بالند و عطسه آورند تا بیرون افتد و بسیار
باشد که از راه خلق بر آید بصدق **باب ۶** در امراض لسان و دهان **فصل ۱**
در ورم لسان یعنی آماس زبان علاج حسب سبب تنقیه نمایند و بعد غرغره
فرمایند و در دمای و صفراوی تا که سه روز نگذشت بشیره کاه و کاسنی
و خرفه و عنب الثعلب و بعد سه روز بآب کرن و عنب الثعلب و لعاب

[illegible][illegible]

لحم کتان بهم آخته و در انحطاط بطبخ با بونه و الکلیل الملک و بنفشه و فرخیا رشیر آخته و
در آب می بجوشانند و از آن جوشیده در سو داوی بطبخ انجیر و بنفشه و روغن بنفشه
و بنفشه فادس آخته و در سو داوی گاسنه و کشنیز اکثر در دهن دارند تا سه طمان بگرد
از استعمال ادویه حاره و غرغره که در لثه و سو داویست بنفشه برقی از ابتدا و انتها
در انحطاط نیست بخلاف غرغره و دم گرم و اگر سبب ورم شرب سم بود علاج سم نمایند
فصل ۲ در نقل اللسان یعنی زبانی که گرانے کند و اداسه حروف چنانچه باید
ببند و در نیاید و اگر سبب قوی بود اصلا بر تلفظ نگراید علاج تفحص سبب نمایند و
تدارک آن فرمایند و آنجا که استرخا بود بنگرند که قور حواس و فساد در دماغ هست یا نه اگر باشد
نقیصه دماغ باید کرد و بعد بوج و خیران زبان را مالند و اگر نباشد آنچه در باب فاج
ذکر یافت بعمل نمایند و آنچه از گسستن عصب عقب تشنج استفراغی افتد علاج بنیزد
و آنکه عقب سر سام افتد و فرس شود بدستور اما قبل از ازمان ملح اندر آن و نوشادر
بالیدن تا لعاب آرد شفا می بخشد و بجهت ناری زیر رخ نهادن در استرخائی نفع تمام دارد
فصل ۳ در غلظت اللسان یعنی بزرگی زبان و این را ادلاع اللسان نیز گویند اگر از کثرت
غلظت از دهن بیرون افتد علاج اگر دموی بود رنگ زرد و ترشها مالند تا لعاب آرد و اگر غلیظ
بود بعد بنقیصه بلغم نمک و سرکه مالند فصل ۴ در استرخار اللسان و علاج وی در نقل
فصل ۵ در شقاق اللسان یعنی کفیدن زبان علاج اگر بسبب غلبه خشکی دماغ باشد
مرطبات دهند و قیر و طی و روغن بنفشه مالند و بتجدیل دماغ کوشند و کف چار که بریده
بهم می مالند بر می آید مالدن نفع تمام دارد و اگر از بخار معده باشد فساد معده
گواهی دهد و آثار بیوست دماغ و بخوابی نبود و بیرونی تنقیصه معده است

علاج کتان بهم آخته و در انحطاط بطبخ با بونه و الکلیل الملک و بنفشه و فرخیا رشیر آخته و در آب می بجوشانند و از آن جوشیده در سو داوی بطبخ انجیر و بنفشه و روغن بنفشه و بنفشه فادس آخته و در سو داوی گاسنه و کشنیز اکثر در دهن دارند تا سه طمان بگرد از استعمال ادویه حاره و غرغره که در لثه و سو داویست بنفشه برقی از ابتدا و انتها در انحطاط نیست بخلاف غرغره و دم گرم و اگر سبب ورم شرب سم بود علاج سم نمایند فصل ۲ در نقل اللسان یعنی زبانی که گرانے کند و اداسه حروف چنانچه باید ببند و در نیاید و اگر سبب قوی بود اصلا بر تلفظ نگراید علاج تفحص سبب نمایند و تدارک آن فرمایند و آنجا که استرخا بود بنگرند که قور حواس و فساد در دماغ هست یا نه اگر باشد نقیصه دماغ باید کرد و بعد بوج و خیران زبان را مالند و اگر نباشد آنچه در باب فاج ذکر یافت بعمل نمایند و آنچه از گسستن عصب عقب تشنج استفراغی افتد علاج بنیزد و آنکه عقب سر سام افتد و فرس شود بدستور اما قبل از ازمان ملح اندر آن و نوشادر بالیدن تا لعاب آرد شفا می بخشد و بجهت ناری زیر رخ نهادن در استرخائی نفع تمام دارد فصل ۳ در غلظت اللسان یعنی بزرگی زبان و این را ادلاع اللسان نیز گویند اگر از کثرت غلظت از دهن بیرون افتد علاج اگر دموی بود رنگ زرد و ترشها مالند تا لعاب آرد و اگر غلیظ بود بعد بنقیصه بلغم نمک و سرکه مالند فصل ۴ در استرخار اللسان و علاج وی در نقل فصل ۵ در شقاق اللسان یعنی کفیدن زبان علاج اگر بسبب غلبه خشکی دماغ باشد مرطبات دهند و قیر و طی و روغن بنفشه مالند و بتجدیل دماغ کوشند و کف چار که بریده بهم می مالند بر می آید مالدن نفع تمام دارد و اگر از بخار معده باشد فساد معده گواهی دهد و آثار بیوست دماغ و بخوابی نبود و بیرونی تنقیصه معده است

علاج کتان بهم آخته و در انحطاط بطبخ با بونه و الکلیل الملک و بنفشه و فرخیا رشیر آخته و در آب می بجوشانند و از آن جوشیده در سو داوی بطبخ انجیر و بنفشه و روغن بنفشه و بنفشه فادس آخته و در سو داوی گاسنه و کشنیز اکثر در دهن دارند تا سه طمان بگرد از استعمال ادویه حاره و غرغره که در لثه و سو داویست بنفشه برقی از ابتدا و انتها در انحطاط نیست بخلاف غرغره و دم گرم و اگر سبب ورم شرب سم بود علاج سم نمایند فصل ۲ در نقل اللسان یعنی زبانی که گرانے کند و اداسه حروف چنانچه باید ببند و در نیاید و اگر سبب قوی بود اصلا بر تلفظ نگراید علاج تفحص سبب نمایند و تدارک آن فرمایند و آنجا که استرخا بود بنگرند که قور حواس و فساد در دماغ هست یا نه اگر باشد نقیصه دماغ باید کرد و بعد بوج و خیران زبان را مالند و اگر نباشد آنچه در باب فاج ذکر یافت بعمل نمایند و آنچه از گسستن عصب عقب تشنج استفراغی افتد علاج بنیزد و آنکه عقب سر سام افتد و فرس شود بدستور اما قبل از ازمان ملح اندر آن و نوشادر بالیدن تا لعاب آرد شفا می بخشد و بجهت ناری زیر رخ نهادن در استرخائی نفع تمام دارد فصل ۳ در غلظت اللسان یعنی بزرگی زبان و این را ادلاع اللسان نیز گویند اگر از کثرت غلظت از دهن بیرون افتد علاج اگر دموی بود رنگ زرد و ترشها مالند تا لعاب آرد و اگر غلیظ بود بعد بنقیصه بلغم نمک و سرکه مالند فصل ۴ در استرخار اللسان و علاج وی در نقل فصل ۵ در شقاق اللسان یعنی کفیدن زبان علاج اگر بسبب غلبه خشکی دماغ باشد مرطبات دهند و قیر و طی و روغن بنفشه مالند و بتجدیل دماغ کوشند و کف چار که بریده بهم می مالند بر می آید مالدن نفع تمام دارد و اگر از بخار معده باشد فساد معده گواهی دهد و آثار بیوست دماغ و بخوابی نبود و بیرونی تنقیصه معده است

سرشته ضیاء نمایند که بحر است هر دو الی که بر لب نهند بالای وی پوست درونی تخم مرغ
چسپانند **فصل ۳** در اختلاج الشقیه یعنی پریدن لب علاج اگر بیش در آمدن
خون بود در رگهای لب و سخیل بریاح شدن رگ قیفال زنده و غذا کم خورد و تشنج
مسام نمایند و اگر باد غلیظ باشد انچه در اختلاج مطلق گذشت بکار برزند و انچه از
مشارکت معده بود یا غشیان و فواق باشد و مقدمه تی بود بقی دفع شود و انچه از دماغ
بود مقدمه لقوه و صرع باشد تدبیر وی پرهنیزست و بمنع حدوث امراض مترقب
کوشیدن **فصل ۴** در تقلص الشقیه یعنی خرد شدن و کشیده شدن لب علاج
انچه از تشنج استلانی بود متقیه کنند و روغنهای گرم مالند و انچه از تشنج یا پس
افتد تدارک نپذیرد و در اطفال انچه مولودی بود در ایام طفولیت بکشیدن و راست
بستن باشد که اصلاح گیرد **فصل ۵** در بواسیر الشقیه یعنی فسادنی که در لب زیرین
پدید آید علاج تنقیه خون سودا نمایند و بمرهم اصلاح فساد نمایند **فصل ۶**
در ورم الشقیه یعنی آماس لب علاج حسب الخلط تنقیه نمایند و اضربه مناسبه
بکار برند و خفض با شیرو غلب الثلب طلا کردن اثر تمام دارد خصوص در حرار
اما در انچه **فصل ۷** در شبور لب و علاجش نیز تنقیه است **فصل ۸** در قروح
لب علاج بمرهم پردازند **فصل ۹** در اکله لب علاج انچه در اکله الفم گذشت
بکار برند فائده هرگاه و سوس مزاج بر لب افتد علامات وی دریافته تدارک نمایند بآب
در امراض استخوان و لثه یعنی دندان و بن دندان **فصل ۱۰** در وج السن یعنی
درد دندان انچه از گرمی بود بآب سرد ساکن شود و اگر سرد انچه از سردی
بود بآب گرم رسیدن البته بالیستد علاج اگر سوس مزاج ساد بود و در حرار سرکه

از شکر از دانه و پوست درونی تخم مرغ
چسپانند فصل ۳ در اختلاج الشقیه یعنی پریدن لب علاج اگر بیش در آمدن
خون بود در رگهای لب و سخیل بریاح شدن رگ قیفال زنده و غذا کم خورد و تشنج
مسام نمایند و اگر باد غلیظ باشد انچه در اختلاج مطلق گذشت بکار برزند و انچه از
مشارکت معده بود یا غشیان و فواق باشد و مقدمه تی بود بقی دفع شود و انچه از دماغ
بود مقدمه لقوه و صرع باشد تدبیر وی پرهنیزست و بمنع حدوث امراض مترقب
کوشیدن فصل ۴ در تقلص الشقیه یعنی خرد شدن و کشیده شدن لب علاج
انچه از تشنج استلانی بود متقیه کنند و روغنهای گرم مالند و انچه از تشنج یا پس
افتد تدارک نپذیرد و در اطفال انچه مولودی بود در ایام طفولیت بکشیدن و راست
بستن باشد که اصلاح گیرد فصل ۵ در بواسیر الشقیه یعنی فسادنی که در لب زیرین
پدید آید علاج تنقیه خون سودا نمایند و بمرهم اصلاح فساد نمایند فصل ۶
در ورم الشقیه یعنی آماس لب علاج حسب الخلط تنقیه نمایند و اضربه مناسبه
بکار برند و خفض با شیرو غلب الثلب طلا کردن اثر تمام دارد خصوص در حرار
اما در انچه فصل ۷ در شبور لب و علاجش نیز تنقیه است فصل ۸ در قروح
لب علاج بمرهم پردازند فصل ۹ در اکله لب علاج انچه در اکله الفم گذشت
بکار برند فائده هرگاه و سوس مزاج بر لب افتد علامات وی دریافته تدارک نمایند بآب
در امراض استخوان و لثه یعنی دندان و بن دندان فصل ۱۰ در وج السن یعنی
درد دندان انچه از گرمی بود بآب سرد ساکن شود و اگر سرد انچه از سردی
بود بآب گرم رسیدن البته بالیستد علاج اگر سوس مزاج ساد بود و در حرار سرکه

در اختلاج الشقیه یعنی پریدن لب علاج اگر بیش در آمدن
خون بود در رگهای لب و سخیل بریاح شدن رگ قیفال زنده و غذا کم خورد و تشنج
مسام نمایند و اگر باد غلیظ باشد انچه در اختلاج مطلق گذشت بکار برزند و انچه از
مشارکت معده بود یا غشیان و فواق باشد و مقدمه تی بود بقی دفع شود و انچه از دماغ
بود مقدمه لقوه و صرع باشد تدبیر وی پرهنیزست و بمنع حدوث امراض مترقب
کوشیدن فصل ۴ در تقلص الشقیه یعنی خرد شدن و کشیده شدن لب علاج
انچه از تشنج استلانی بود متقیه کنند و روغنهای گرم مالند و انچه از تشنج یا پس
افتد تدارک نپذیرد و در اطفال انچه مولودی بود در ایام طفولیت بکشیدن و راست
بستن باشد که اصلاح گیرد فصل ۵ در بواسیر الشقیه یعنی فسادنی که در لب زیرین
پدید آید علاج تنقیه خون سودا نمایند و بمرهم اصلاح فساد نمایند فصل ۶
در ورم الشقیه یعنی آماس لب علاج حسب الخلط تنقیه نمایند و اضربه مناسبه
بکار برند و خفض با شیرو غلب الثلب طلا کردن اثر تمام دارد خصوص در حرار
اما در انچه فصل ۷ در شبور لب و علاجش نیز تنقیه است فصل ۸ در قروح
لب علاج بمرهم پردازند فصل ۹ در اکله لب علاج انچه در اکله الفم گذشت
بکار برند فائده هرگاه و سوس مزاج بر لب افتد علامات وی دریافته تدارک نمایند بآب
در امراض استخوان و لثه یعنی دندان و بن دندان فصل ۱۰ در وج السن یعنی
درد دندان انچه از گرمی بود بآب سرد ساکن شود و اگر سرد انچه از سردی
بود بآب گرم رسیدن البته بالیستد علاج اگر سوس مزاج ساد بود و در حرار سرکه

باز از این غرض اول هم درست
در موی که نماند در صفرا و ح

در موی که نماند در صفرا و ح
در موی که نماند در صفرا و ح

در موی که نماند در صفرا و ح
در موی که نماند در صفرا و ح

در موی که نماند در صفرا و ح
در موی که نماند در صفرا و ح

برگشت زائد گذارند تا بزاید باب ۹ در امراض حلق و لہات و مری و قصبہ
ریہ حلق مشہورست لہات ملازہ یعنی جسمی کہ آویزانست در حلق مری مجرای آب و طعام
و قصبہ ریہ مجرای نفس فصل ۱۰ در ورم اللہات یعنی آماس ملازہ علاج حب
متقیہ نمایند و بعدہ ترغیر نمایند و در موی و صفراوی بسرکہ و گلاب و عصارہ عنب
و اشال آن و در لبنی بمری و گنجین خردل آسختہ و در سوداوی بمغز فلوین شستارہ چل
فصل ۱۱ در اثر خار اللہات یعنی ملازہ سست شود و فروتر آید و این را سقوط اللہات نیز
گویند علاج اگر خونی بود رگ زنند و بسرکہ و گلاب مصضہ نمایند و گل سرخ و صندل و
گلزار و کافور ببالند و اگر لبنی بود بعد متقیہ غرغہ کنند بار العسل و شب و تلخ گوزن خسته
و نو شاد در بار یک سائیدہ کچھ میل نہادہ ملازہ را بر دارند و بر تارک سر سریش بگذاختہ در سرکہ
اسفیل آسختہ بگذارند یا سپیدی بوضہ مرغ تا ملازہ را بالا کشد و باز و بسرکہ سائیدہ بر تارک
مطلن نہادن شیل ملازہ افتادہ است و بچنان گل سر شوی سوخته و با سرکہ سرشته
و تا ضرورت قوی باشد ملازہ نباید برید خواہ آہن خواہ بدوا و استیصال نباید کرد کہ طب
بعض مخارج حروف نماید این پنج بریدن ملازہ فصل ۱۲ در خنای یعنی در نفس زن دن یا در حرق
فرو بردن یا در هر دو قورا قند بسبب حدوث آفتی در حلق علاج در موی و صفراوی
نخست رگ قیقال زنند و رگیکہ زیر زبانست و باید کہ خون اندک اندک بدفعات گیرند و اگر
استلای خون بسیار بود و ضعف نباشد یکبار خون حسب قضای معتدل المقدار گیرند بعدہ
اگر حاجت آید اندک اندک گیرند و بعد فصد تمین نمایند اگر طبع قبض بود پس از متقیہ از آب ساق
و دیگر سیرات غرغہ باید کرد و جهت تعدیل اثر بر مطفیہ باید خوراند و آب آس جواقتصار باید و وزید
اگر سرفہ نبود و حموضات بکار توان بست شراب و غرغہ و ہر گاہ ورم بطرف خارج ظاہر

تحلیل و کیمیا آب جیائزہ رسان
و غرغہ و بغیر اینہ و در لبنی شستارہ
حب قویا و حب صندل و حب گنجین
خورد و برای لطیفیت و تدریب لبغیر
بار یک سائیدہ در نو شاد و شب ملازہ را بر دارند
بفصل نو شاد و کک و سوداوی گنج
سک و ہر مادہ القوی و سبب قیقل
افقیون و نہایا و کیمیا و سرکہ
و اشال آن شیل گل سرخ و صندل
و کافور و گلاب بار یک سائیدہ ملازہ
مانند ۱۱ طب اگر سستہ ملازہ
آن باشد کہ آماس سرطانی شود و چوین
سر و چون آب کثیر تر و آب کاسیو پوسیدہ
در دیان دارند و دیان غرغہ کنند و چوین
گرم و دود دارند ۱۲ طب اگر سستہ ملازہ
ہر ساعت دہ دم پاشد و در عجب قضای
وقت و غرض از تقارن آب است کاشی
راکی زیر زبان و صدارک غرغہ کنند
۱۳ طب اگر سستہ ملازہ و در عجب قضای
وقت و غرض از تقارن آب است کاشی
راکی زیر زبان و صدارک غرغہ کنند
۱۴ طب اگر سستہ ملازہ و در عجب قضای
وقت و غرض از تقارن آب است کاشی
راکی زیر زبان و صدارک غرغہ کنند

فانده آنجا که بلع متعذر بود بر مهر و دومین گردن نمجه نهاده بکند که مری قدری بکشد
 و بلع پذیری رقیق ممکن میگردد و آنجا که تنفس ممتنع شود جزیره را باید بگفت بطریقیکه در
 سطولات مذکور است **فصل ۴** در بشور حار محرق که در حلق و مری و قصبه ریه پدید
 آید علامت بشور مری شدت در دست در محل مری عند مرد در غذا خاصه که طعام
 ترش و تیز بود و نشان بشور حلق و قصبه ریه از دیار و جع است عند الکظم و خاتیدن از درد
 و بخار رسیدن نه در وقت مرد در غذا علاج فصل که کند و آب فواکه کمین کنند و از آب پزیر
 کنند و اغذیه غیر ذی حدت و غیر ذی خشونت خورند و هرگاه بدانند بشور خیمه خواهد شد نج
 بعد از بخار بجایا گوشه چنانچه در خناق گذشت و در بشور حلق غرغره خانی بشیر میکرده باشند
فصل ۵ در تعلق علق بجلق یعنی در آویختن و یوچه بدانند که بسا آهست که در دی یوچه
 خرد می باشد و چون آنرا کسی نبو شد آن دیوچه درون حلق یا درون قصبه یا مری یا در
 یا یکا م بر آید سوسوی بینی و در آنجا آویزد و با جمله آنچه درون موبود و منظور نشود از غم و بقاری
 توان یافت که غیر ازین مکره سه نباشد و گاه گاه خلن رقیق از دهن اندازد بی سبب دیگر
 اما آنچه در قصبه آویزد یکدم از سرفه خالی نباشد و آنچه بمجره بینی آویخته باشد یکا م آیه تنگی
 و ماغ پیدا بود علاج آنرا که بتوان دید متعاش گرفته بر آید چنانچه سه در آنجا نماند
 لهذا گفته اند که از متعاش کردن علق نخیش کنند و زمانی گرفته دارند تا دهن او که در
 عضو متعلق است ست شود و جدا گردد و پس بیرون آرند و اگر بآلت نتوان گرفت
 درون باشد گل سیاه در خرطیه اندازند و دهن پیار بدان پرنمایند تا زلوج جدا شود و گل آویزد
 زیرا که مالون اوست پس بیرون آرند و اگر یکا م برآمده باشد شونیز و عصاره قمار الکاح و جز
 در سرکه پنجه در بینی چکانند و هرگاه دیوچه حین جدا کردن بمجده افتد زودتی کنانند و الا

و بلع آب اگر مری در حلق و قصبه ریه پدید
 آید علامت بشور مری شدت در دست در محل مری عند مرد در غذا خاصه که طعام
 ترش و تیز بود و نشان بشور حلق و قصبه ریه از دیار و جع است عند الکظم و خاتیدن از درد
 و بخار رسیدن نه در وقت مرد در غذا علاج فصل که کند و آب فواکه کمین کنند و از آب پزیر
 کنند و اغذیه غیر ذی حدت و غیر ذی خشونت خورند و هرگاه بدانند بشور خیمه خواهد شد نج
 بعد از بخار بجایا گوشه چنانچه در خناق گذشت و در بشور حلق غرغره خانی بشیر میکرده باشند
فصل ۵ در تعلق علق بجلق یعنی در آویختن و یوچه بدانند که بسا آهست که در دی یوچه
 خرد می باشد و چون آنرا کسی نبو شد آن دیوچه درون حلق یا درون قصبه یا مری یا در
 یا یکا م بر آید سوسوی بینی و در آنجا آویزد و با جمله آنچه درون موبود و منظور نشود از غم و بقاری
 توان یافت که غیر ازین مکره سه نباشد و گاه گاه خلن رقیق از دهن اندازد بی سبب دیگر
 اما آنچه در قصبه آویزد یکدم از سرفه خالی نباشد و آنچه بمجره بینی آویخته باشد یکا م آیه تنگی
 و ماغ پیدا بود علاج آنرا که بتوان دید متعاش گرفته بر آید چنانچه سه در آنجا نماند
 لهذا گفته اند که از متعاش کردن علق نخیش کنند و زمانی گرفته دارند تا دهن او که در
 عضو متعلق است ست شود و جدا گردد و پس بیرون آرند و اگر بآلت نتوان گرفت
 درون باشد گل سیاه در خرطیه اندازند و دهن پیار بدان پرنمایند تا زلوج جدا شود و گل آویزد
 زیرا که مالون اوست پس بیرون آرند و اگر یکا م برآمده باشد شونیز و عصاره قمار الکاح و جز
 در سرکه پنجه در بینی چکانند و هرگاه دیوچه حین جدا کردن بمجده افتد زودتی کنانند و الا

فصل ۶ در تعلق علق بجلق
 فصل ۷ در تعلق علق بجلق
 فصل ۸ در تعلق علق بجلق

طیلسار جوی مسافت باصل اینرند دایر ساکن و غیره علم دریا و هوا تفریح و لذت صیاد و شکار بزرگ و کوچک دیگر و مختلف شش و هفت گفتار و

7-11-68

1992

مجلس

یوسف با نام سازنده

مکتبہ اشرفیہ
پنجاب، لاہور

مجلس شورای اسلامی

افغان نواندو ميلاو

هیدمند و آب نیم گرم بر سینه و پهلو ریخته تا دم با اعتدال آید و در دبا بستند و بدانند
حال آماس در هر عضو که افتد از سه وجه بیرون نیست یا تحلیل شود و او در نچسته شد و
نفث بر آید یا ریم کند یا صلب گردد و نشان تحلیل ادرام این اماکن خفت اعراض است
روز بروز و سهولیت نفث و نشان ریم کردن شدت اعراض است خصوص روزیکه
پخته شود و چون پخته شود تپ و درد ساکن شود و اما مثل بیشتر گردد پس روزیکه آن دم
بکشیار باز تپ شدت کند و بلرزانند و نشان تصلب ورم خفت اکثر اعراض است و شدت
ضیق النفس و سرفه خشک و قتل و نادر باشد که این ورم بعد از تصلب بکشیار یا بحبله بعد از
اگر و خوب بر آید بهتر و الا دم دهند بد آنچه در نفث المده گذشت و بسیار باشد که پیش از تنهای
نفث بسبب عینف چون خشم و قی و حرکت و جز آن ورم بکشیار و خون صرف یا باده خام
بر آید و چون چنین اتفاق افتد و درگ زنند و بللاج نفث الدم که کشند و آنچه بسبب دت
بود از بلغم ساده یعنی غیر شور باشد یا از سودا نشان بلغمی کثرت لعاب و دهن شدت قتل و خونی
و تریل و جهت و انتفای اعراض حرارت اما تپ و در حبله الورام احتیال لازم است لیکن در حار
بشدت پیدا شد و در بار و نفث و نشان سودای سرفه یا بس است و تفسر جذب هم او افزودن
ضیق نفس بر در ایام و اگر از استحاله ورم حار که صلب شده باشد تقدیم او گواهی دهد علامت
در بلغمی اندر ابتدا آملین طبع کنند و روادعات ضما و نمایند و بعد چند روز که تپ ساکن شود آنچه در
بلغمی گذشت از نفث و تنقیه بکار برند و در سودای بلعاب تخم گمان و خطمی بر و غن با دام ترجع نمایند
و کذک شیر و ختران و طینات ضما و سازند و این کمتر به شود و بدانکه گاه باشد که در ذات الریه
سنگ تولد شود همچون سنگ شانه و بعده سرفه بایستد و باشد که سبل انجام عیاذ الله منها فصل
در سل یعنی قرحه ریه و نشان او در وجود تپ و قی است و بروزیده در سرفه و بداند که مده با طوبت خام

خوانند
 نازد و زلفش بادام
 بوشه آنگاه که چشم
 حسب آتش منهدم و آنگاه
 طبع خور کاینات غبار
 شگافه ز غمت بختیستم و
 سفید و لعلاب چشمی و
 ماه چرخم که آن بیک
 بهر شست بینه بنهار
 سازند و نماز بیک
 بکار برون دواد غدا گدا
 فی طلب الا که هاست و
 سنگ لاله کن ای اسکند
 گوید که من دیدم شاه بزرگ
 چون سنگ شاه در سرف
 افتاد و عقب آن سرف
 ساکن شده و زنی گوید که
 من دیدم که سنگهای خود
 با چون سنگ بر آینه سرف
 شمشیر و زان که سرف
 بر آینه بود و بعد از آن
 شده و آن الزم

مکتبہ شریعت اسلامیہ
لاہور
طبع و اشاعت
۱۳۸۵ھ

بدانکه از برابر عظام القص آنجا که غروف خنجریت مجامی برآمده است و دوشن شده و
بطرف سینه و دیگری مائل بطرف پشت برآمده تا مشی الترقوین رسیده و در آنجا
بهم پیوسته است توضیح فرق در ذات الصدر و ذات العرض تشریح این غشاء و فرود
قائده شیخ بوعلی در ذات الصدر و شوصه و برسام فرق نمیکند و مترادف میدارد
بالجمله اکثر علامات و علاج این اورام حسب ماده از ورم ریه جوید و مراعات همه قوانین مرعی
دارند و از اختلاف اماکن این اعضا حال هر واحد از احساس و ج در آن پوشیده
نیست و ضما در ذات الصدر بر سینه باید گذاشت و در ذات العرض میان دو شان و در
فرق میان ذات الریه و این اورام آنست که در ذات الریه نبض موجی بود و ضیق نفس
بشدت باشد و زوال عقل لازمه برسام است لهذا بعضی از سرسام آنرا ممتاز نمیسازند
قائده بسیار باشد که ورم جگر جهت جذب معالین و احداث تنگی نفس و جز آن مشابه شود
بذات الجنب و فرق بین آنها آنست که در ذات الکبد رنگ زرد باشد و سرفه لازم نباشد و جگر
جگر ثقل و الم بود و در اکثر بول غلیظ آید امتیاز هر گاه ماده این اورام منجمه شود و ظهور تنگی از
اعتدال توام و نفث و لون او معلوم است بزودی در آن کوشند که ماده نفث پاک شود
قبل از آنکه ریگ گردد و بهر این کار آب گرم و کشکاب رقیق با شکر و مسکه با عسل و ادون صحت
و بر پهلوی معلول خفتن پاری میباید بر نفث ملاقات الریه تنگ الجنب و نشفا سنها
بالاستقصاء قائده ذات الجنب دو گونه است حقیقی و غیر حقیقی حقیقی آنکه ورم باشد
و غیر حقیقی آنکه باد غلیظ در نواحی پهلوی و مین الاغشیه بند شود و در دارد و چونکه محتبس در
اغشیه است بواسطه عدم انتقال مشابه گردد و حقیقی و فرق بینها از خفت که لازمه ریج است
و عدم لزوم می در ریجی و جز آن ظاهر است و تصفیه محلات کافی و باشد که بهر سهولت فصد حاجت

این غلاف منقسم است به دو بخش
بخش فوقانی که در پشت است و بخش
تحتانی که در پیش است و این دو بخش
از یکدیگر جدا شده و در وقت تنفس
در جهت مخالف حرکت میکنند
بخش فوقانی که در پشت است و بخش
تحتانی که در پیش است و این دو بخش
از یکدیگر جدا شده و در وقت تنفس
در جهت مخالف حرکت میکنند

و از آنکه در وقت تنفس
در جهت مخالف حرکت میکنند
و از آنکه در وقت تنفس
در جهت مخالف حرکت میکنند

اندانچه قریب با قوت است یا قوت است و فیه وزه و زور و نفوذ و گاه و زبان و انچه گرم است
 در پنج است و جود و ار و مشک و عنبر و زرباد و ابریشم و زعفران و بهمنین و قرقش و عود و خام
 و بادرنجبویه و تخم او و شاهسفرم و تخم او و دست باقله و کباب و پوست ترنج و سازج و هندسی
 و راسن و انچه سرد است مردارید است و کهر یا کسید و کافور و صندل و طباشیر و گل غنوم
 و سیب و کشنیز و از مرکبات مغرطات یا قوتیه و دوانر الک و بهر طب و یا بس ازین
 ادویه عار و بار و هر چه ضد سبب بود بکار توان بست و بدانند که مبالغه در تبرید و دل
 اگر چه حرارت قوی بود منع از آنست که قوت را قرص کافور سیب زعفران و در حرارت
 دل بخورند کرده اند با آنکه بتدریج نیز مخلوط است چه بمصاحبت زعفران قوت ادویه سرد
 زد و بدل می رسد و طبیعت حرارت آنرا بتقویت روح صرف مینماید و برودت ادویه
 با صلاح جود و فصل در ورم اذنی القلب یعنی آس و گوش و دل و پوشیده
 نیست که بر سرد دل و دافرونی است که نیم از آن در می آید و اینهارا اذنی القلب نامند
 هرگاه روح با طالت امراض تحلیل می یابد غذا که بدل می رسد علاوه میگردد و جزو عضو
 نمیشود و احداث ورم مینماید لهذا گفته اند که این ورم اکثر سرد میباشد چه ورم گرم
 در دل بود یا در غلافش یا در اذنش فی الفور یک ماه ورم سرد که در گوش و دل بود
 نیز مملکت است لیکن انچه در غلاف یا در گوش او باشد اصلاح میگیرد و اگر زود تدارک
 نموده آید و آرزو بر وز لاغری می افزاید تا که بهلاکت می انجامد و نشان دی هاس
 نقل است در سینه نزدیک نفهم معده و در اکثر حالتی شبیه نفشی پیدا شدن و دل شنبه
 ناگشتن و چشمها متبج و روسی بجایست زرد بودن عالج طبع با بونه و اکلیل و زینیا و نشان
 و سبوس گندم بر سینه و نفهم معده بر زنده و کذ ملک ادویه محله ضما و نمایند و با تحمیل
 و مثل با بونه و اکلیل و گندم نشان در برگ خط و برگ کوب و نام زعفران ضما و نمایند و با تحمیل

[illegible]

در صورت شلختگی
زیر در گرم است
اول از شکم و دوم
سند و با جوی طبع
و سینه ج و طبع
از هر یک دو دم
بجاء دیگر ج و طبع
منه و بیشتر فاعله
روغن ج و طبع
آینه و دو سو و فاعله

و آب برگ بر سر نشاند و ضا د سازند در ابتدا و بعد از آنچه مناسب باشد و اگر در دم آوردند
بجاء آن گوشتند فاعله و در تدریج که پستان را بزرگ شدن ندهد شب یانی سوده بر وزن
زیت دراون سرب بپایند و همیشه طلا نمایند و هر چه در تغذیه الا تمین میاید میریزند
باب ۳۱ در امراض معده فصل اول در سور مزاج معده علامات حرارت و برودت
ظاهرست و همچنان آثار سافج و مادی باهر و لازمه حار سافج است که غذا را لطیف و
قلیل المقدار اگر خورده شود فاسد میسازد بخلاف غلیظ بارد و کثیر که درین چنین ماده خوب
میگوارد و بدانند که تشنگی در بطن شونیز میشود و خاصه آنست که از آب گرم نوشیدن
ساکن گردند از آب سرد بخلاف آنچه از صفر بود یا از حرارت سافج که از آب سرد زائل
شود علاج در سافج تعدیل و در مادی متعینه نمایند حسب ماده و حاجت و بدانند که قی
و اخراج ماده معده اثر تمام دارد و اگر از عضوی دیگر ماده معده میریزند باشد متعینه
آن عضو لازم شناسند و بیشتر از دماغ و جگر و پسر زاده بر معده میریزد و نزله دماغ و سور مزاج
جگر پسر زگواهی دهد از آن و فصد قیغال در دماغی و با سلیق الین یا از اسلیم آن در جگر
اثر مندست و کذلک از اسیر در طحال فاعله بسیار باشد که معده پاک و قوی بود و لیکن
در حال گرنگی ضعیف شود و قبول مواد نماید و این بیشتر کسانی را افتد که در حالت جوع
و نایافتن غذا مضطرب و قریب نفسی شوند و پیرایان صبح لقمه ترش خورائیدن است
و معده را خالی ناکند اشتن است و در سور مزاج مادی خاصه که ماده در جرم طبقات
معده ناکند شده باشد بهترین میات ایاتج فیه است خصوص با شراب استئین یا با الیله
زرد ماده از عمق معده مستفرغ میسازند فصل ۲ در وجع المعده مسبب درد اگر سور مزاج بود
گذشت و اگر در دم با قروح بود علیحد می آید و اگر با دوار و غ بسیار آید و قروح فاعله شکم

و آب برگ بر سر نشاند
بجاء آن گوشتند فاعله
زیت دراون سرب بپایند
باب ۳۱ در امراض معده
ظاهرست و همچنان آثار
قلیل المقدار اگر خورده
میگوارد و بدانند که تشنگی
ساکن گردند از آب سرد
شود علاج در سافج تعدیل
و اخراج ماده معده اثر تمام
آن عضو لازم شناسند
جگر پسر زگواهی دهد از آن
اثر مندست و کذلک از اسیر
در حال گرنگی ضعیف شود
و نایافتن غذا مضطرب و قریب
و معده را خالی ناکند اشتن
معده ناکند شده باشد بهترین
زرد ماده از عمق معده مستفرغ
گذشت و اگر در دم با قروح
دوار و غ بسیار آید و قروح

در صورت شلختگی
زیر در گرم است
اول از شکم و دوم
سند و با جوی طبع
و سینه ج و طبع
از هر یک دو دم
بجاء دیگر ج و طبع
منه و بیشتر فاعله
روغن ج و طبع
آینه و دو سو و فاعله

[illegible][illegible][illegible]

و ما دمی و جز آن ظاهر است اما آنچه از نارنجین سودا بر سر معده واقع شود بنا بر وقوع ساه
در مجرای و آنچه از بطلان مس واقع شود بنا بر وقوع آفت در دماغ سلامتی انفال معده
بر آن گواهی دهد و فرق بنیها آنست که آنچه از نارنجین سودا باشد چون ترشی خوراند
استها پیدا یابد بخلاف بطلان حس که از ترشی هیچ ظاهر نشود فائده هرگاه اعضا
محتاج بقذا میشوند از رگها میخوانند بر سبیل امتصاص و رگها همچنان از جگر و جگر از
ما ساریقا و ما ساریقا از معده و چون نم معده ذکی الحس است تاثیر میشود ازین درخواست
و همدین اثنا سودا از سپرز بر سر معده میریزد و بسبب عفوصت و محوصت خیر دار
میگرداند و دریم بنیها اجراست آنرا در این حالت عبارتست از گرنگی پس هرگاه در کس
ازین امور قورافا قد تصور در گرنگی ظهور نماید علاج در سافج تعدیل و در ما دمی
تقیه و در تکلیف مسام تفتیح با سحاحم و در ضعف جگر تقویت و در سرد و متغذ و سپرز و معده
تقیه سپرز و تدبیر عظم طحال و در بطلان حسی تقویت دماغ نمایند زیرا که عصبی از دماغ
بر نم معده آمده است فائده گاه باشد که فلت خون در بدن و ترک عادات و غم و هم
جز آن باعث فتور شهوت شود و تدبیر آن با سحاحم آنچه مناسب است توان کرد اگر درین
امعاسقط شهوت شده باشد بهلاج آن کوشند و کذلک از هر وجهی که باشد حسب سبب
تدارک نمایند و کرا و دیه شسته سکنجین سفر جلی و شربت لیون و فناع سبز و سبز که و
ماهی شور و انار ترش و شربت پودینه و مانند آن فصل ۴ در فساد شهوت یعنی آرزوی
چیزهای ناخوردنی چون گل و امثال آن چنانچه حامله بار است افتد و این را و خم نیز گویند
زنی را دیدم که بخوردن پنبه و کا غذا را و خواست با بچه سبب این اجتماع خلط فاسد
است در معده و عطا جس تقیه آن اما در حواطی بطبع باید گذاشت که بعد سه

در دماغ و ساریقا از معده و چون نم معده ذکی الحس است تاثیر میشود ازین درخواست
و همدین اثنا سودا از سپرز بر سر معده میریزد و بسبب عفوصت و محوصت خیر دار
میگرداند و دریم بنیها اجراست آنرا در این حالت عبارتست از گرنگی پس هرگاه در کس
ازین امور قورافا قد تصور در گرنگی ظهور نماید علاج در سافج تعدیل و در ما دمی
تقیه و در تکلیف مسام تفتیح با سحاحم و در ضعف جگر تقویت و در سرد و متغذ و سپرز و معده
تقیه سپرز و تدبیر عظم طحال و در بطلان حسی تقویت دماغ نمایند زیرا که عصبی از دماغ
بر نم معده آمده است فائده گاه باشد که فلت خون در بدن و ترک عادات و غم و هم
جز آن باعث فتور شهوت شود و تدبیر آن با سحاحم آنچه مناسب است توان کرد اگر درین
امعاسقط شهوت شده باشد بهلاج آن کوشند و کذلک از هر وجهی که باشد حسب سبب
تدارک نمایند و کرا و دیه شسته سکنجین سفر جلی و شربت لیون و فناع سبز و سبز که و
ماهی شور و انار ترش و شربت پودینه و مانند آن فصل ۴ در فساد شهوت یعنی آرزوی
چیزهای ناخوردنی چون گل و امثال آن چنانچه حامله بار است افتد و این را و خم نیز گویند
زنی را دیدم که بخوردن پنبه و کا غذا را و خواست با بچه سبب این اجتماع خلط فاسد
است در معده و عطا جس تقیه آن اما در حواطی بطبع باید گذاشت که بعد سه

در دماغ و ساریقا از معده و چون نم معده ذکی الحس است تاثیر میشود ازین درخواست
و همدین اثنا سودا از سپرز بر سر معده میریزد و بسبب عفوصت و محوصت خیر دار
میگرداند و دریم بنیها اجراست آنرا در این حالت عبارتست از گرنگی پس هرگاه در کس
ازین امور قورافا قد تصور در گرنگی ظهور نماید علاج در سافج تعدیل و در ما دمی
تقیه و در تکلیف مسام تفتیح با سحاحم و در ضعف جگر تقویت و در سرد و متغذ و سپرز و معده
تقیه سپرز و تدبیر عظم طحال و در بطلان حسی تقویت دماغ نمایند زیرا که عصبی از دماغ
بر نم معده آمده است فائده گاه باشد که فلت خون در بدن و ترک عادات و غم و هم
جز آن باعث فتور شهوت شود و تدبیر آن با سحاحم آنچه مناسب است توان کرد اگر درین
امعاسقط شهوت شده باشد بهلاج آن کوشند و کذلک از هر وجهی که باشد حسب سبب
تدارک نمایند و کرا و دیه شسته سکنجین سفر جلی و شربت لیون و فناع سبز و سبز که و
ماهی شور و انار ترش و شربت پودینه و مانند آن فصل ۴ در فساد شهوت یعنی آرزوی
چیزهای ناخوردنی چون گل و امثال آن چنانچه حامله بار است افتد و این را و خم نیز گویند
زنی را دیدم که بخوردن پنبه و کا غذا را و خواست با بچه سبب این اجتماع خلط فاسد
است در معده و عطا جس تقیه آن اما در حواطی بطبع باید گذاشت که بعد سه

سلسلہ پست کیسے
اول آدمی اگر گوشت خور
باز محبوب بریان گیرند
سنت ہم از یاد باوجود قرآن
بہرین سون و دہندی
شکوہ نیکو یاد اسلہ چنا
بہر خبر فتح نہیں مجھو
الف مقصود وہ اسلہ
شما و بی بیچ اولیٰ شایان
والفادہ شرح وادوایے
موصود وادع نما ابست
بہر شرح وادوایے
۱۲

کز آن چو
 سحر نعل نایب
 و طایر امل شد و دو کوا
 ششاه تختانید آفرین
 داد و یک دروغ
 راج نفع سده نصیب
 فتنه بین بانبل روی
 تناد کشته و انیسون نیست
 از خردون و نعلون خشن
 کجا بود و کز ترس و خفت
 زنده و کربا و کون کج
 بهیم است و جلاب شکران
 زنده و در نعل و بادبار
 دناخواه با هم کفر و سر
 غلامان و درون و باز
 کدانی طلب پر نیست
 سب اخلاقیه باید که
 دو صف از وی بخت
 یک چنین
 اسباب و نفع
 و بوی
 را بجزیرای مناسبت
 اگر

و قیامت و عدم تشنگی و سوداگر در قی بر آید زمین را چرخشاند و گسی گردد و دیگر دود اطباء اکبر است بلکه باری دهند به قی

۱۰۰ صفت قوی بپاش
 ۱۰۱ صفت قوی بپاش
 ۱۰۲ صفت قوی بپاش
 ۱۰۳ صفت قوی بپاش
 ۱۰۴ صفت قوی بپاش
 ۱۰۵ صفت قوی بپاش
 ۱۰۶ صفت قوی بپاش
 ۱۰۷ صفت قوی بپاش
 ۱۰۸ صفت قوی بپاش
 ۱۰۹ صفت قوی بپاش
 ۱۱۰ صفت قوی بپاش

استنه برگ مورد و تر یا شرب قابض سرشته بر سنده و سپر نگذارند و قرص ایلوس
 بهترین چیز است در بلغمی و سوداوی فائده مجامع بی شرط نزدیک ناف و بین الکتنین
 نهادن و اطراف مالیدن و خواب آوردن در دفع فی اثر تمام دارد و انتباه هرگاه سبب
 قی فساد غذا بود غذا فاسد را بتامنه دفع باید کرد و بلغمی و اسهال و اگر ضعف معده بود تقویت معده
 باید نمود و اگر قول دیدن بود و اخراج آن نماید فصل ۷۰ در قی الدم یعنی خون بقی آمدن
 و وی دو گونه است یکی آنکه رگی از مری یا معده بشکافد یا بگسلد یا دهن او بشکاید و نشان
 این وجود آفت است در مری یا معده و وجع بین الکتنین مختص بحاجت مری است علاج
 با سلیق زنند و حسب احتیاج خون بگیرند و آنجا که خون بسیار بود یا کمین توان گرفت و اطراف
 بستن بر ساق حجامت کردن و قابضات خون وادون نفع دارد و مویز رخ دانه او خوردن
 و بر بند نمودن و نهامی رگ اثر مندست و اگر آفت در مری بود و واندک اندک تازمانی بپاش
 بنوشند و قرص کحل در شکافتن رگها نفع میدهد و آب لسان الحمل و آب خرفه و امثال آن
 سود مندست و دم آنکه بکوبد یا سپر زیابسر آفتی رسد و از آنجا خون بمعده ریزد و بلغمی بر آید و عکالت
 این قسم وجود آفت است در آن عضو و علاج همه فصدست مع اصلاح حال عضو و اوت و در اینجا
 خون اندک اندک بتقارین باید گرفت اما اگر امثالی شدید بود بیشتر بگیرند یک دفعه و آنچه از قی
 معده افتد تدبیرش گذشت فائده هرگاه بر سینه ضرب رسد و قی الدم آرد و بعد فصد باشد و نشان
 و اقا قیاد گل ارمنی و صبر و مر با آب مورد و سرشته بر جای ضرب بزنند و قرص کبر با یک مشتال با شیر تخم خرفه
 بریان کرده دهند و باشد که این ضرابی فصد نفع دهد فصل ۷۱ در جود الدم و اللبن یعنی بسته شدن
 خون و شیر در معده بدانکه هرگاه باشد که خون از عضوی بمعده ریزد و دمند و نگرود و بسبب
 صفت حرارت بپندد و همچنان باشد که شیر بنوشند و بواسطه بر دیا با استعمال چیز بنفشه

۱۱۱ صفت قوی بپاش
 ۱۱۲ صفت قوی بپاش
 ۱۱۳ صفت قوی بپاش
 ۱۱۴ صفت قوی بپاش
 ۱۱۵ صفت قوی بپاش
 ۱۱۶ صفت قوی بپاش
 ۱۱۷ صفت قوی بپاش
 ۱۱۸ صفت قوی بپاش
 ۱۱۹ صفت قوی بپاش
 ۱۲۰ صفت قوی بپاش
 ۱۲۱ صفت قوی بپاش
 ۱۲۲ صفت قوی بپاش
 ۱۲۳ صفت قوی بپاش
 ۱۲۴ صفت قوی بپاش
 ۱۲۵ صفت قوی بپاش
 ۱۲۶ صفت قوی بپاش
 ۱۲۷ صفت قوی بپاش
 ۱۲۸ صفت قوی بپاش
 ۱۲۹ صفت قوی بپاش
 ۱۳۰ صفت قوی بپاش
 ۱۳۱ صفت قوی بپاش
 ۱۳۲ صفت قوی بپاش
 ۱۳۳ صفت قوی بپاش
 ۱۳۴ صفت قوی بپاش
 ۱۳۵ صفت قوی بپاش
 ۱۳۶ صفت قوی بپاش
 ۱۳۷ صفت قوی بپاش
 ۱۳۸ صفت قوی بپاش
 ۱۳۹ صفت قوی بپاش
 ۱۴۰ صفت قوی بپاش
 ۱۴۱ صفت قوی بپاش
 ۱۴۲ صفت قوی بپاش
 ۱۴۳ صفت قوی بپاش
 ۱۴۴ صفت قوی بپاش
 ۱۴۵ صفت قوی بپاش
 ۱۴۶ صفت قوی بپاش
 ۱۴۷ صفت قوی بپاش
 ۱۴۸ صفت قوی بپاش
 ۱۴۹ صفت قوی بپاش
 ۱۵۰ صفت قوی بپاش

۱۵۱ صفت قوی بپاش
 ۱۵۲ صفت قوی بپاش
 ۱۵۳ صفت قوی بپاش
 ۱۵۴ صفت قوی بپاش
 ۱۵۵ صفت قوی بپاش
 ۱۵۶ صفت قوی بپاش
 ۱۵۷ صفت قوی بپاش
 ۱۵۸ صفت قوی بپاش
 ۱۵۹ صفت قوی بپاش
 ۱۶۰ صفت قوی بپاش
 ۱۶۱ صفت قوی بپاش
 ۱۶۲ صفت قوی بپاش
 ۱۶۳ صفت قوی بپاش
 ۱۶۴ صفت قوی بپاش
 ۱۶۵ صفت قوی بپاش
 ۱۶۶ صفت قوی بپاش
 ۱۶۷ صفت قوی بپاش
 ۱۶۸ صفت قوی بپاش
 ۱۶۹ صفت قوی بپاش
 ۱۷۰ صفت قوی بپاش
 ۱۷۱ صفت قوی بپاش
 ۱۷۲ صفت قوی بپاش
 ۱۷۳ صفت قوی بپاش
 ۱۷۴ صفت قوی بپاش
 ۱۷۵ صفت قوی بپاش
 ۱۷۶ صفت قوی بپاش
 ۱۷۷ صفت قوی بپاش
 ۱۷۸ صفت قوی بپاش
 ۱۷۹ صفت قوی بپاش
 ۱۸۰ صفت قوی بپاش

بدور البطن واسهال دوری و دی نیست که به و معین آید و بیش انصباب ما و از نشانه
 و نشان هر غلطی از لون او و نشان بودن ما و از ظهور درد و عضوی و سکون آن بعد
 اسهال معلوم است و علاجهش تنقیه بدست از خلط غالب و نوعی است از در ب که
 سببش و نوع سده بود و در جدا اول یعنی عروق ناساریقا و نشان سده و علاجهش باید
 و نوعیت از آنکه بسبب ذهاب خل معده افتد و ظاهر است که چون خل معده زدوده شود
 غذا در آن نایستد و علت ذهاب خل یا خلط اکال است یا ورم حار معده یا تناول سموم حار
 علل ج بعد از آنکه سبب ساق و ورم و طه اشیر و فوخل و صندیل و پوست انار و خض
 آب بر یا آب گرم بر معده ضا و سازند و پست جو و سیب در روغن بادام خوراند
 و در راج و کبک غذا سازند بعد غذا تا دیر نخواهد ماند به پهلوی راست و بچ حرکت نکنند
 و گفته اند که حسوی از شیر نان سمید سازند و بنوشانند که با الحاحیه مبتل خل است و آنچه
 از شرب او و به مسئله افتد علاجهش است بد آنچه مناسب بود و دفع سرد ساخته میرد
 است فصل اسم در تصغیر معده و وی اگر طبعی بود از ابتدا از کثرت مقدار غذا ضعیف
 میداده باشد هر چند که لطیف بود و تیره و وی آنست که غذا قلیل الکیمیه و شیر الغائت
 دهند و اگر بسبب تشنگ یا ورم بود از آنکه وی نمایند یا پ هم او را مراض کبد یعنی جگر
 فصل در سوزن جگر و نشان هر واحد سوزج بود یا مادی از لزوم آفت در جگر مع وجود
 آثار دیگر که بهر یک مخصوص است و علاجهش از آنکه سبب است لیکن بدانند و کاسنی نافع ترین
 چیر است در جله سوزن اجایی جگر و کز لک هر گاه مغر فلو س با وی ضم سازند در مادی
 مطلق نافع است بشرطیکه تمین مطلوب بود و در اینجا هر گونه و واکه مخصوص بجگر است
 مرقوم میشود و حسب سبب بکار بر ندم رعایت قبض و تلپین او و به بار و آب کاسنی و آب انار

طایفه از نشان اسهال و اسهال دوری و دی نیست که به و معین آید و بیش انصباب ما و از نشانه
 و نشان هر غلطی از لون او و نشان بودن ما و از ظهور درد و عضوی و سکون آن بعد
 اسهال معلوم است و علاجهش تنقیه بدست از خلط غالب و نوعی است از در ب که
 سببش و نوع سده بود و در جدا اول یعنی عروق ناساریقا و نشان سده و علاجهش باید
 و نوعیت از آنکه بسبب ذهاب خل معده افتد و ظاهر است که چون خل معده زدوده شود
 غذا در آن نایستد و علت ذهاب خل یا خلط اکال است یا ورم حار معده یا تناول سموم حار
 علل ج بعد از آنکه سبب ساق و ورم و طه اشیر و فوخل و صندیل و پوست انار و خض
 آب بر یا آب گرم بر معده ضا و سازند و پست جو و سیب در روغن بادام خوراند
 و در راج و کبک غذا سازند بعد غذا تا دیر نخواهد ماند به پهلوی راست و بچ حرکت نکنند
 و گفته اند که حسوی از شیر نان سمید سازند و بنوشانند که با الحاحیه مبتل خل است و آنچه
 از شرب او و به مسئله افتد علاجهش است بد آنچه مناسب بود و دفع سرد ساخته میرد
 است فصل اسم در تصغیر معده و وی اگر طبعی بود از ابتدا از کثرت مقدار غذا ضعیف
 میداده باشد هر چند که لطیف بود و تیره و وی آنست که غذا قلیل الکیمیه و شیر الغائت
 دهند و اگر بسبب تشنگ یا ورم بود از آنکه وی نمایند یا پ هم او را مراض کبد یعنی جگر
 فصل در سوزن جگر و نشان هر واحد سوزج بود یا مادی از لزوم آفت در جگر مع وجود
 آثار دیگر که بهر یک مخصوص است و علاجهش از آنکه سبب است لیکن بدانند و کاسنی نافع ترین
 چیر است در جله سوزن اجایی جگر و کز لک هر گاه مغر فلو س با وی ضم سازند در مادی
 مطلق نافع است بشرطیکه تمین مطلوب بود و در اینجا هر گونه و واکه مخصوص بجگر است
 مرقوم میشود و حسب سبب بکار بر ندم رعایت قبض و تلپین او و به بار و آب کاسنی و آب انار

بدر البطن واسهال دوری و دی نیست که به و معین آید و بیش انصباب ما و از نشانه
 و نشان هر غلطی از لون او و نشان بودن ما و از ظهور درد و عضوی و سکون آن بعد
 اسهال معلوم است و علاجهش تنقیه بدست از خلط غالب و نوعی است از در ب که
 سببش و نوع سده بود و در جدا اول یعنی عروق ناساریقا و نشان سده و علاجهش باید
 و نوعیت از آنکه بسبب ذهاب خل معده افتد و ظاهر است که چون خل معده زدوده شود
 غذا در آن نایستد و علت ذهاب خل یا خلط اکال است یا ورم حار معده یا تناول سموم حار
 علل ج بعد از آنکه سبب ساق و ورم و طه اشیر و فوخل و صندیل و پوست انار و خض
 آب بر یا آب گرم بر معده ضا و سازند و پست جو و سیب در روغن بادام خوراند
 و در راج و کبک غذا سازند بعد غذا تا دیر نخواهد ماند به پهلوی راست و بچ حرکت نکنند
 و گفته اند که حسوی از شیر نان سمید سازند و بنوشانند که با الحاحیه مبتل خل است و آنچه
 از شرب او و به مسئله افتد علاجهش است بد آنچه مناسب بود و دفع سرد ساخته میرد
 است فصل اسم در تصغیر معده و وی اگر طبعی بود از ابتدا از کثرت مقدار غذا ضعیف
 میداده باشد هر چند که لطیف بود و تیره و وی آنست که غذا قلیل الکیمیه و شیر الغائت
 دهند و اگر بسبب تشنگ یا ورم بود از آنکه وی نمایند یا پ هم او را مراض کبد یعنی جگر
 فصل در سوزن جگر و نشان هر واحد سوزج بود یا مادی از لزوم آفت در جگر مع وجود
 آثار دیگر که بهر یک مخصوص است و علاجهش از آنکه سبب است لیکن بدانند و کاسنی نافع ترین
 چیر است در جله سوزن اجایی جگر و کز لک هر گاه مغر فلو س با وی ضم سازند در مادی
 مطلق نافع است بشرطیکه تمین مطلوب بود و در اینجا هر گونه و واکه مخصوص بجگر است
 مرقوم میشود و حسب سبب بکار بر ندم رعایت قبض و تلپین او و به بار و آب کاسنی و آب انار

طایفه از نشان اسهال و اسهال دوری و دی نیست که به و معین آید و بیش انصباب ما و از نشانه
 و نشان هر غلطی از لون او و نشان بودن ما و از ظهور درد و عضوی و سکون آن بعد
 اسهال معلوم است و علاجهش تنقیه بدست از خلط غالب و نوعی است از در ب که
 سببش و نوع سده بود و در جدا اول یعنی عروق ناساریقا و نشان سده و علاجهش باید
 و نوعیت از آنکه بسبب ذهاب خل معده افتد و ظاهر است که چون خل معده زدوده شود
 غذا در آن نایستد و علت ذهاب خل یا خلط اکال است یا ورم حار معده یا تناول سموم حار
 علل ج بعد از آنکه سبب ساق و ورم و طه اشیر و فوخل و صندیل و پوست انار و خض
 آب بر یا آب گرم بر معده ضا و سازند و پست جو و سیب در روغن بادام خوراند
 و در راج و کبک غذا سازند بعد غذا تا دیر نخواهد ماند به پهلوی راست و بچ حرکت نکنند
 و گفته اند که حسوی از شیر نان سمید سازند و بنوشانند که با الحاحیه مبتل خل است و آنچه
 از شرب او و به مسئله افتد علاجهش است بد آنچه مناسب بود و دفع سرد ساخته میرد
 است فصل اسم در تصغیر معده و وی اگر طبعی بود از ابتدا از کثرت مقدار غذا ضعیف
 میداده باشد هر چند که لطیف بود و تیره و وی آنست که غذا قلیل الکیمیه و شیر الغائت
 دهند و اگر بسبب تشنگ یا ورم بود از آنکه وی نمایند یا پ هم او را مراض کبد یعنی جگر
 فصل در سوزن جگر و نشان هر واحد سوزج بود یا مادی از لزوم آفت در جگر مع وجود
 آثار دیگر که بهر یک مخصوص است و علاجهش از آنکه سبب است لیکن بدانند و کاسنی نافع ترین
 چیر است در جله سوزن اجایی جگر و کز لک هر گاه مغر فلو س با وی ضم سازند در مادی
 مطلق نافع است بشرطیکه تمین مطلوب بود و در اینجا هر گونه و واکه مخصوص بجگر است
 مرقوم میشود و حسب سبب بکار بر ندم رعایت قبض و تلپین او و به بار و آب کاسنی و آب انار

109
سید و سید علی بن ابی طالب
علی بن ابی طالب

42-111

پیشہ و کسب

100

مجلس

مجلس شورای اسلامی

100

三

سید محمد

100

کتابخانه

و تدبیر ضعیف نیز ذکر شد و بوعلی خوردن مویز را در دفع اسهال مجرب گفته شوم و موسی او
مسی است به نزد سناطاریا کبدی و سببش اگر امتلا می خون بود بی وقوع تفرق اتصال
خون کثیر دفعه بر آید سرگاه که آید اما دیر دیر آید و دیگر آثار امتلا پیدا بود و اگر تفرق
اتصال بود از امتلا یا ضربه یا سقطه یا جز آن خون بلا توقف همی آید هنگام خلوصه
و امعا و دیگر آثار موجب ظاهر باشد علاج در امتلا حبش نشاید کرد مگر عند الضعف هم اندک
ابتدا فصد نمایند و با مال کوشند بر بطاطرات و جز آن و چون کمتر گیرند بکرات و اگر
بقبض حاجت آید قرص کبریا بشیر ^{ای مبتدیان} تخم خرفه و آب لسان الحل دهند و تعلیل غذا
فرمایند و در تفرق اتصال امتلا تدبیر همین است و در غیر امتلا بی زوال سبب کردن و
نفش لدم که راوند در آن افزوده باشند هم چند یک جزا اثر تمام دارد و فیض و التیام پانز
صفراوی و نشان او وجود علامات جگر است و علامتش از سود مزاج جگر جویند و قبل از
تنقیه و تعدیل حبش قطعا نکنند بنجم صدیدی و سبب او احتراق خون و دیگر اخلاط است
در جگر و علامات و علامتش همانست که در صفراوی گذشت و بر آمدن زرد آب باسهال
در اینجا لازم است وضمیمه صندل و گلاب پر دل و جگر و حب و فصد اکمل است ^{در اینجا} دفع ششم
خاثری است یعنی شبیه بدر بر آید و سبب او نیز یا شگفتن و بیله کبد است یا کشادن
سند و جگر با احتراق شدید که در جگر افتد و علامتش حسب سبب بدانچه گذشت توان بود
فائده فرق در اسهال کبدی و اسهال مادی از علامات خاصه هر عضو
پوشیده نیست مع ذلک بدانند که آنچه از کبد است بدیومی باشد و اکثر به ورست آید
و در خلوصه کم میگردد و بی درومی باشد و هزال و ضعف روز بروز ظهور فاحش
پیدا بد بخلاف معوی اما کبدی چون ویراید اسهال معوی نیز احداث می نماید

[illegible][illegible]

چشم بالای ناف اگر مریض قوی بود یکبارگی دهند و الا بتدریج باب ۵۰ در یرقان
و امراض طحال اما بیماریهای مراره در ضمن یرقان ذکر یابند فصل در یرقان و دومی است
که رنگ بدن زرد شود و یا سیاه اول را با صفر او ثانی را با سودا و صوف میسانند یرقان اصفر
اکثر از جگر مراره بود و اسود از سپرز و هر یک بقسمی گفته آید قسم اول در یرقان اصفر و این
چند گونه است یکی آنکه بر سبیل بحران افتد و نشانش وقوع آنست در تپهای صفر او
و در ایام با حوری علاج این وقت ظهور صفت امداد طبیعت است اگر تصوری در عمل او
بود و الا بر طبع گذارند و آنچه مدد کند طبع را بر دفع ماده بجلد دخول آب گرم است و شرب
سکنجبین فقط یا بشیره کاسنی و بعد اتمام در اغلب صفت خود بخود زائل میشود و گرنه آنچه
مجلی جلد است بخار برند دوم آنکه از سود مزاج گرم جگر افتد و علامت و علاجهش از مبحث
سود مزاج جگر جویند و این قسم در اکثر با سوناخش باشد سوم آنکه از سود مزاج گرم مراره افتد
و نشان او آنست که دفعه پدید آید و بول نخست پدید بود و بعد زرد شود پس ازان
و غلیظ گردد و آنار سود مزاج جگر و سده آن هیچ نباشد و اشتها بحال بود و علاج
سکنجبین یا بشیره کاسنی دهند و دیگر تدابیر که بگرمی جگر نفع دارند بعمل آرند چنانکه از
توهم مراره افتد و نشان اول از دم تب دمی است و خشونت زبان و تهوع و علاجهش علاج
درم جگر است پنجم آنکه از گرمی تمام بدن در گماند نشانش گرمی لمس بدن است و قبض
طبیعت و حله و تبش بدن و همه آثار گرمی پیدا بودن علاج اگر سافج بود تبرید و اگر
مادی بود تنقیه و تعدیل عام کفایت کند حسب حاجت و تدبیر اربابان مرطبه و دخول آب زرد
مرطبه نفع تمام دارد ششم آنکه از انسداد مسام افتد و تقدم سفر در گرام و وصول غبار و خاک
بر بدن بران گواهی دهد علاجهش تفتیح مسام است بغسل در حمام و جز آن بطبع بنفشه

[illegible][illegible]

سله قوراقان بول
 نيز ايلام غلات ليج
 حيوان نه گزده ديش بول
 است غنيمت دوق ليج
 علامت قورون دوق ليج
 علامت قوراقان باغلامه
 انست قوراقان باغلامه
 دوق ليج دوق ليج
 دوق ليج دوق ليج
 دوق ليج دوق ليج
 دوق ليج دوق ليج

واکلیل و بابونه و خلی و سوسون چشمه آنکه از ورم جگر افتد و آن گذشت چشمه آنکه از سده جگر
 افتد و آن نیز گذشت چشمه آنکه از گزیدن حیوان زهر در ایا از تناول او ویه سمیه افتد
 و علاج دفع اثر آنست بر چه مناسب آن بود و اقراص کافور و دیگر شربتات در حار
 و تریاق فاروق در بار دفع دارد و هم آنکه جرم مراره ضعیف شود و صفرار از جگر جذب
 کند و بدان سبب یرقان افتد و نشان او غشیان و قی صفر اویست و طبع قبض برون
 و بر از منبغ یا قلیل الصبغ بر آمدن و علاجهش همانست که در ضعف جگر است یا از دهم
 آنکه از وقوع سده در مجری که فیما بین جگر و مراره است افتد علاقهش همانست که در
 ضعف مراره رفت و بر از بند ریج سپید شدن علاجهش علاج فتیج سده جگر است و دوازدهم
 آنکه از حدوث سده در مجری که میان مراره و معاست افتد و نشان او آنست که
 بر از وفت سپید شود و طبع قبض آید و علاجهش نیز فتیج است و حته نافع تر و درین
 هر دو نوع سدی مغز فاس و آب کرب حل کرده و در روغن بادام تلخ آمیخته خوراید
 بغایت مفید است شیز دهم آنکه درین دوق مجری گوشت روید یا ثللول بر آید و نشان
 همانست که در سدی گذشت و لا علاج له چهار دهم آنکه از قونج باغی افتد بواسطه باغی
 نج بر دهن رگی که با معا آمده است و منصب صفر است علاجهش حل قونج است فاما
 بعد قطع سبب اگر از المصفر چشم خواهند بسر که کنند استنشاق نمایند در حمام و سر که
 و گلاب آب انار ترش در چشم چکانند و طبیح فستیس غرغره نمایند قسم دوم
 در یرقان اسود و آنرا یرقان سندی نیز گویند و آنهم چند گونه است یکی آنکه
 از دفع طبیعت افتد بر سبیل بحران امراض طحال و خفت عقب آن لازم است
 و علاجهش مدو طبیعت است اگر محتاج بود بد آنچه گذشت در صفر و تدبیر

سید ابو موسیٰ بن ابی بکر
 و دیگر است و شیز دهم آنکه از گزیدن حیوان زهر در ایا از تناول او ویه سمیه افتد
 و علاج دفع اثر آنست بر چه مناسب آن بود و اقراص کافور و دیگر شربتات در حار
 و تریاق فاروق در بار دفع دارد و هم آنکه جرم مراره ضعیف شود و صفرار از جگر جذب
 کند و بدان سبب یرقان افتد و نشان او غشیان و قی صفر اویست و طبع قبض برون
 و بر از منبغ یا قلیل الصبغ بر آمدن و علاجهش همانست که در ضعف جگر است یا از دهم
 آنکه از وقوع سده در مجری که فیما بین جگر و مراره است افتد علاقهش همانست که در
 ضعف مراره رفت و بر از بند ریج سپید شدن علاجهش علاج فتیج سده جگر است و دوازدهم
 آنکه از حدوث سده در مجری که میان مراره و معاست افتد و نشان او آنست که
 بر از وفت سپید شود و طبع قبض آید و علاجهش نیز فتیج است و حته نافع تر و درین
 هر دو نوع سدی مغز فاس و آب کرب حل کرده و در روغن بادام تلخ آمیخته خوراید
 بغایت مفید است شیز دهم آنکه درین دوق مجری گوشت روید یا ثللول بر آید و نشان
 همانست که در سدی گذشت و لا علاج له چهار دهم آنکه از قونج باغی افتد بواسطه باغی
 نج بر دهن رگی که با معا آمده است و منصب صفر است علاجهش حل قونج است فاما
 بعد قطع سبب اگر از المصفر چشم خواهند بسر که کنند استنشاق نمایند در حمام و سر که
 و گلاب آب انار ترش در چشم چکانند و طبیح فستیس غرغره نمایند قسم دوم
 در یرقان اسود و آنرا یرقان سندی نیز گویند و آنهم چند گونه است یکی آنکه
 از دفع طبیعت افتد بر سبیل بحران امراض طحال و خفت عقب آن لازم است
 و علاجهش مدو طبیعت است اگر محتاج بود بد آنچه گذشت در صفر و تدبیر

سید ابو موسیٰ بن ابی بکر
 و دیگر است و شیز دهم آنکه از گزیدن حیوان زهر در ایا از تناول او ویه سمیه افتد
 و علاج دفع اثر آنست بر چه مناسب آن بود و اقراص کافور و دیگر شربتات در حار
 و تریاق فاروق در بار دفع دارد و هم آنکه جرم مراره ضعیف شود و صفرار از جگر جذب
 کند و بدان سبب یرقان افتد و نشان او غشیان و قی صفر اویست و طبع قبض برون
 و بر از منبغ یا قلیل الصبغ بر آمدن و علاجهش همانست که در ضعف جگر است یا از دهم
 آنکه از وقوع سده در مجری که فیما بین جگر و مراره است افتد علاقهش همانست که در
 ضعف مراره رفت و بر از بند ریج سپید شدن علاجهش علاج فتیج سده جگر است و دوازدهم
 آنکه از حدوث سده در مجری که میان مراره و معاست افتد و نشان او آنست که
 بر از وفت سپید شود و طبع قبض آید و علاجهش نیز فتیج است و حته نافع تر و درین
 هر دو نوع سدی مغز فاس و آب کرب حل کرده و در روغن بادام تلخ آمیخته خوراید
 بغایت مفید است شیز دهم آنکه درین دوق مجری گوشت روید یا ثللول بر آید و نشان
 همانست که در سدی گذشت و لا علاج له چهار دهم آنکه از قونج باغی افتد بواسطه باغی
 نج بر دهن رگی که با معا آمده است و منصب صفر است علاجهش حل قونج است فاما
 بعد قطع سبب اگر از المصفر چشم خواهند بسر که کنند استنشاق نمایند در حمام و سر که
 و گلاب آب انار ترش در چشم چکانند و طبیح فستیس غرغره نمایند قسم دوم
 در یرقان اسود و آنرا یرقان سندی نیز گویند و آنهم چند گونه است یکی آنکه
 از دفع طبیعت افتد بر سبیل بحران امراض طحال و خفت عقب آن لازم است
 و علاجهش مدو طبیعت است اگر محتاج بود بد آنچه گذشت در صفر و تدبیر

کینه یک بشمارد از درم را گویا
 یکسانند و اندک از درم
 دوی بهم شده و دان سازد
 در دوزخ منزل الی این
 به گفته و شک شود و سوخته یاد
 پس باز داند که کوچه بخیر یاد
 به این طریقی اگر گفته آید خون داند

یعنی ندان مذکور برین
 و خشکست ستودن برین
 که نه یزدانی یکی شمس که نه کرد
 بیان ساخته از یک شمس که نه کرد
 یعنی شمس از شمس که نه کرد
 که یک است عباد اطفال دوی است
 شود و طلب که است و قلمه سات است
 که گاهی دوی که است و کانی که است

علاج

و سپید و صاف و در شکم تکیه کنند و بپوشند و سراب بسر که غسل ضما و سازند
 و حاجتم ناری گذارند و سفوف بخت خوراند فصل در تجارت اطفال و نشان او بر آن
 یک است در بول و غش در سپر نمودن و دیگر اعضا سالم بود علاج اخیر محل خوراند
 وضما و نمایند و در رات که سرات که در کیه و مشانه است بکار برند باب ۶ در امر اطفال
 یعنی مدو با فصل از زرق الا معا و دوی آنست که طعام از روده زود بیرون آید و سبب آن
 اگر طهور نبور بود و در سطح درونی اسهال حرارت پیدا باشد و طعام چون برده آید و در
 کند و بزرداب رقیق مختلط بر آید و علاجش فصد است و اسهال صفرا و تسکین مبرور است
 شربا و حنفا و سفوف زرق الا معا و شوری نفع تمام دارد و اگر ظهور شور بود بر سطح بر
 آن و غده و لنج و راحشا پیدا آید و وجع گاهی بر ناف بود و گاهی زیر ناف و گاهی
 در پس او با و طعام غیر منضم بر آید و علاجش سوای حننه همانست که گذشت
 و تضییع مبررات زیر ناف در اینجا نفع و اگر رطوبت باشد که سطح داخلی امعاء ملطی
 از خروج رطوبت با طعام غیر منضم گواهی دهد علاجش اسهال و قی است و در اینجا
 حب ایاب نفع تمام دارد و کدک هر دو ای و هر یک به یک بود و محففت بود و اگر سود و ریح
 رطب سازج بود که با معا افتد آثار رطوبت پیدا بود و با طعام بیج رطوبت بر نیاید و طعام
 سفوفهای محففت است و روغن گل بر شکم مانند و اگر خلط صفراوی بود آثار او پیدا بود
 علاجش تنقیه آنست و بلیله زرد نفع تمام دارد و اگر بلغم و صفرا بود آثار هر دو پیدا آید
 و تقدم تساول فواکه گواهی دهد و علاجش تنقیه صفرا و بلغم است و این سفوف
 کثیر النفع است بلیله زرد و ورم و حب الرشاد و حب الاس ساق که کرم از هر یک یک
 و نیم مثقال همه را نرم بکنند بغیر حب الرشاد و شربتی دو ورم و اگر ضعف در امعاء پیدا

و بلیون شرب کنند و در حننه و اسهال
 صفرا و تسکین مبررات و اسهال
 جود و ریح گل و حننه و اسهال
 در روغن گل یا کدک و بلیله و صفرا
 سفوف و اسهال و ریح و اسهال
 از شربین به نفع است و حب الرشاد
 کدک و اسهال و ریح و اسهال
 و حب الرشاد و حب الاس ساق که کرم
 و نیم مثقال همه را نرم بکنند بغیر حب الرشاد و شربتی دو ورم و اگر ضعف در امعاء پیدا

نوشته و در حننه و اسهال
 جود و ریح گل و حننه و اسهال
 سفوف و اسهال و ریح و اسهال
 از شربین به نفع است و حب الرشاد
 کدک و اسهال و ریح و اسهال
 و حب الرشاد و حب الاس ساق که کرم
 و نیم مثقال همه را نرم بکنند بغیر حب الرشاد و شربتی دو ورم و اگر ضعف در امعاء پیدا

سبب در سبب باشد هنوز باقی بود نخستین انقطاع سبب نمایند بعد از تیریر قرحه فرمایند
 فصل ۴۴ اندر زحیر یعنی چیش و آنرا علت الدجانه نیز گویند و عام است که رطوبتی اندک
 در هر اندک مدت برمی آید و این مختلط باشد با خون یا نه و سبب او اگر ثقل یا بس بود
 که در اعصاب نشود و طبیعت خواهد که دفعش کند و آن خود بر نیاید اما رطوبت روده بر آید
 و او سخی است بر زحیر کاذب و نشان او آنست که اسهول و مانند آن از تخمها آنچه بنوشانند
 برون نیاید علامتش تلخین است با شربه و خسته گینه و باشد که آب گرم فقط نوشیدن کفایت
 کند و زنه را چیرنه قابض نشاید و او که مملک است لهذا گفته اند زحیر را قبل از تحقیق زوال
 سبب اگر چه مزمن باشد حاسبات نباید داد و اگر بغم یا سفا یا سودا بود علامت و علامتش
 آنجی چون در دانه که خسته و شیاف و زحیر نسبت به شرب و بات نافع تر است و اگر ورم گرم
 بود که در روده زیرین افتد نشان او احساس ضربان و ثقل است در آن و باشد که با
 و عسر بول پیدا آید علل رگ زنند و زیر کمر حجامت کنند و غذا کم خورند و مطلقیات خون
 و چون ماده از انصباب باز بایستد خطمی و حلبه و نبشته و بابونه و برگ کرنب بچوشانند
 و بطبع آن نطول سازند بر مقدار شکم و آنرا که قی آسان باشد نفع کشید و اگر سردی مفرط
 بود که بقتدر رسد تقدم اسباب برو دت گواهی دهد و علامتش تلخید آب گرم است و درین
 بروغن قسط گرم کرده و مانند آن و بر خشت گرم نشستن و در ورم حب الرشا و بریان چیش
 ناکو فته بر نهان خوردن و اگر رسیدن آید آن بود مقعد و اعمار از رکوب و جلوس و چیزی صلب
 موم روغن مالیدن کفایت کند و زرده سیسئه بروغن گل لت زرده درین اقسام و در سائره
 این قسام نفع تمام دارد و فایده هر گاه باشد که در خلوت رشی خورده شود و زحیر کرد و تدبیر شش
 شربت نبات است و تخم مرغ نیم برشته شده صمغ عربی و گل ارشی خوراندن فصل ۴۵ و در غش

سبب در سبب باشد هنوز باقی بود نخستین انقطاع سبب نمایند بعد از تیریر قرحه فرمایند
 فصل ۴۴ اندر زحیر یعنی چیش و آنرا علت الدجانه نیز گویند و عام است که رطوبتی اندک
 در هر اندک مدت برمی آید و این مختلط باشد با خون یا نه و سبب او اگر ثقل یا بس بود
 که در اعصاب نشود و طبیعت خواهد که دفعش کند و آن خود بر نیاید اما رطوبت روده بر آید
 و او سخی است بر زحیر کاذب و نشان او آنست که اسهول و مانند آن از تخمها آنچه بنوشانند
 برون نیاید علامتش تلخین است با شربه و خسته گینه و باشد که آب گرم فقط نوشیدن کفایت
 کند و زنه را چیرنه قابض نشاید و او که مملک است لهذا گفته اند زحیر را قبل از تحقیق زوال
 سبب اگر چه مزمن باشد حاسبات نباید داد و اگر بغم یا سفا یا سودا بود علامت و علامتش
 آنجی چون در دانه که خسته و شیاف و زحیر نسبت به شرب و بات نافع تر است و اگر ورم گرم
 بود که در روده زیرین افتد نشان او احساس ضربان و ثقل است در آن و باشد که با
 و عسر بول پیدا آید علل رگ زنند و زیر کمر حجامت کنند و غذا کم خورند و مطلقیات خون
 و چون ماده از انصباب باز بایستد خطمی و حلبه و نبشته و بابونه و برگ کرنب بچوشانند
 و بطبع آن نطول سازند بر مقدار شکم و آنرا که قی آسان باشد نفع کشید و اگر سردی مفرط
 بود که بقتدر رسد تقدم اسباب برو دت گواهی دهد و علامتش تلخید آب گرم است و درین
 بروغن قسط گرم کرده و مانند آن و بر خشت گرم نشستن و در ورم حب الرشا و بریان چیش
 ناکو فته بر نهان خوردن و اگر رسیدن آید آن بود مقعد و اعمار از رکوب و جلوس و چیزی صلب
 موم روغن مالیدن کفایت کند و زرده سیسئه بروغن گل لت زرده درین اقسام و در سائره
 این قسام نفع تمام دارد و فایده هر گاه باشد که در خلوت رشی خورده شود و زحیر کرد و تدبیر شش
 شربت نبات است و تخم مرغ نیم برشته شده صمغ عربی و گل ارشی خوراندن فصل ۴۵ و در غش

۱۲۰
۱۳۰۰

— 10 —

100

2000

—

پیشہ

10

2

100

10

19

در اخسراج جمیع اقسام دیده ان سود و اردو بخورند یا بر مقدار بالند بآب
در امراض متعده و دوی چند فصل است فصل اول در بواسیر و دوی آنست که بر سر متعده
فرو میاید یا پس اگر خون و زرد آب از ان بر آید دمی گویند و اگر نه عیا خوانند و نامهای
بواسیر حسب تشابه او بچیزی ماخوذ است چون نخلی و غلبی و قنبلی و ثولولی و تمری و توتلی
تشبیه نخل بنا بر کثرت بیجهای و سیست و تمری و جز آن بنا بر مشابهت صورت اثمار مذکور
و سبب این مرض فساد و خست بخلطت و باشد که از اخلاط صفر اید یا بد با الحمله سوزش
و درد و لنج با سوزنشان خون صفر او سیست و غلبه و کثرت ثقل و وجع ثقیل و قلت انج دلیل
خون غلیظ علاج فصل دوم در کسالت خون که ند و اگر ماضی بود بین او که بین حجاب
نمایند و طبع نرم دارند و با صلاح خون کوشند و اگر خون بسیار آید قبض کنند بقرص کبر
ولیکن تا که خون سیاه آید و خوف ضعف قوی نباشد زنهار جیس نباید کرد که خروج او
از اکثر امراض این سازد و اگر با سوز متلی و باد و بود و خون از ان نیاید باید که بطبع فطرت
تکلید کنند و بر روغن شفتا او پایه کوبان شتر یا مغز ساق گاو و تد بین نمایند بعد از آب
سیاه و زهره گاو و و غرطینت بهم آمیزند و بصوف آلوده حمل فرمایند و بسیار فقط گرم کرده
نیز تقطیع نماید و بسیار باشد که تکلیف و تد بین کنایت کند و بدین مفتحات حاجت نیاید
و مرهم سپید و بر تسکین درد مخصوص است و روغن گل بزر در ده بیضه مرغ بدستور و آنجا که باد
بی در د بود و نخواهند که از قطع کنند یا خشک سازند یا بشاید اما قطع خالی از خطر نیست و اگر
کنند بگان و با سوز نگند از تد بانی آسیب باشد و بتیتر متقل و مرهم حنظل و سلخ انجیه
و اقلاع باد بجان مسقط و سیست مفردة و مجموعة فصل اول در بواسیر رخی و دوی آنست که در
ریج غلیظ متولد شود و در و آرد و آن ریج گاهی با فضل فرو دآید و گاهی بی جانب پشت و گاهی

[illegible]

گرم و خشک است و در کوه در دام بهای و در
 شش سال اخیر چوبی است
 کوهانی چوب انار است
 در نزدیکی پل و در کوه

[illegible]

باطراف و باشد که اسهال خون آرد و قراقر لازم این مرض است علاج تنقیه سود نمایند
و چیزهای بافتن دهند و این نفع دارد پوست بچ گبر یک جز و صغیر پرسی نصف جز و شربسته
و درم و دلیک و حمام و سواری آب و ریاضت سودمند است و فصد با سلیق در اکثر مفید
فصل ۴ در ناصور مقعد و آن قرحه است خاخر عسله که در سر مقعد افتد بطرف رود و نیم
و پیوسته زرد آب از آن بر آید علی خنخت قرحه را بنفشه نازد و آب بر آید پس شیاف غریب
بآب بسایند و صبح و شام دوسه قطره بچکانند بر پشت خوابانیده و سرین بالای بالین نهاد
و ناکه دو خشک شود بهین بیات بدارند و اگر در ناصور قفیله تواند رفت قفیله باد و به شیاف
غرب آلاینده و در آب صمغ گردانیده بگذارند در آن و اگر میل را به نپسه چچیده و بجای قفیله
بعل آرند بهمان طریق بهتر باشد و هرگاه ناصور در روده نافذ باشد و باد و بر از این راه
بر آید و درین وقت متصدع بطلج نباید شد که خطر دارد فصل ۵ در ورم مقعد و وی اگر گرم
بود و باد و التهاب باشد علاجش فصد است یا حجامت قطن و سپید و بیضه مرغ بر روغن گل
در باد و قلعی یا استرپ صلبیه کرده نهادن و اگر در صعب باشد اندکی افیون بفرزاند و بنهار
که قتی نفع تمام دارد و ملاک امر تعدیل است با شرب و اغذیه مناسب و هرگاه ماده روی نجح
آرد و دیشگان فنی انتظار نبخیزد زیرا که اگر زود نشکافند ماده خاخر شود و ناصور گردد و اگر مزاج
سرد و غمی بود در خواب ورم و فصد ان آثار حرارت پیدا باشد و علاجش قی است و مرهم محلل
نهادن و اگر خنجه باشد دیشگان فند و اگر صلب بود ملینات محلیه چون پیه لبط و مانند آن نهند
فصل ۶ در شقاق مقعد و علاجش همانست که در شقاق لب گذشت و احقر از آب بسیار سرد
و بسیار ترش لازم است و لک لک شکم را قبض نباید داشت لهذا گفته اند که درین حالت هر صبح
شربت بنفشه مرغون با وام یا لعاب بهدانه آمیخته باید داد و از اغذیه ملینات باید خواریند

از این سخن بیان
 از ساسی اشارت خواند و اشارت
 تلاش کرد و نیاند خطا صحت است
 صفت شیان خوب صبر کند از زود
 هم الا فین هم و شب مان گلزار در یک
 یک دم در تار و دو مرغ که فوجی به یک
 شیان سازند و طلب اگر کسی بود که
 فخر دارد در هر آنکه تارک او بدست کار
 بیاد و بیاد آنکه درین مردود است
 خط است و اطلب اگر چه ممکن
 با این سخن بیان و در سن و سال
 صلابه بالفتح سنگ زیر پا است
 که بران اشیا ساینده و بر سر
 قولی اندکی انیون نیز نیندازد زود
 بنشاند و جهت تعدیل مزاج
 ششهای سرد کرد و در غم بجان بوزل
 بود و در غم و غلاب او را با نبات بود
 صفت خلوا که در دم سخت راغبند
 بود و حیل آنکه

مفسرین و محققین
چهارمین ویدئو در محل انتشار
در دستمال نایب و کاشی شیر
نهم را سود دار و عسل گل رخ
برای یک یک کوفته شیرین باب
عشب شعلاب و عسل گل ملا
نماید که از این طبع آفریده

بود و غایب بود و باشد که قلع آرد و در گرم کرد که مژمن شود و فصد با بش نش تمام دارد
فصل ۸ در قروح الکایه و نشان او خرچ ریخ و خون و قشور است در بول و وجود
وجع در گرد و علا جش تعدیل خاطر است و فصد از جانب عضو ما وقت کردن و در پنهان
قوی زنهارند بپند اما مین سبک مجوز است و بعد از تعدیل و فصد در رات و دینار حیات
و برودت و بعد از مایات نوشاند و قروح کالج نفع تمام دارد و بنادق البزور سودمند
فصل ۹ در جرب الکایه و نشان وی وقوع خارش و دغارعه است در آن موضع و علا
تشیه است و قی در رفته و بار لازم داشتن و شربت بنفشه نوشانیدن شیاف بعض
بروغن بادام در حلل چکانیدن بنادق البزور خورانیدن فصل ۱۰ در زیا طیس و این
مرضیست که آب بجز و نوشیدن از راه بول بیرون آید و علا جش شربت حرارت و برودت
پوشیده نیست و در حار قروح کافور و قروح طباشیر و قروح فیاطیس در بار دشت و دیگوشن و چون
ماسک البول باید داد فصل ۱۱ در حصاة و رطل که در گرد و متولد شود و این مرض اکثر نبوت است
میکند بعد یک ماه و یک سال یا کم و زیاده و علامت وی ثقل و تمدد قطن است و صفره یا حمره
بول و خروج سنگ در آن گاه گاه و غلبه در و نز و امتلا می اموا و آنجا که سنگ بود اعراض
بشدت باشد و در ریگ سخت علاج نخست قی فرایند و بعد بهد و مسهل مناسب پروازند و قی
خورانند و عند شدت وجع در این که در وجع کلیه گذشت نشانند و معجون عقرب و معجون
حج البزور و رقیق اثر تمام دارد و پر سیر از مغلطات و تجوید چشم لازم شناسند و کد لک
در خلور یا صفت کردن و بجمام معتدل رقتن و جماع کمتر کردن و بر بستر کان خشن آب سرد
در شامی طعام و بر نهار و گاه گاه نوشیدن لطف تولد حصات است باب ۱۹ در امراض
مشانه فصل ۱۲ در ورم مثانه و وی اگر حار بود وجع در عایه بشدت بود و وجع الخس

سکه قورودار دات
 من قنداً ثانیاً
 پس سوابت است
 و در بارانی که این باشد
 استعمال یابنده خاصه
 و روی شلخته و بخاری
 و مانند آن که شلخته در خانه
 یازده دارد و در غلظه و

غالب است که می داند
 غلبه آب سرد شلخته دارد
 غلبه آب گرم شلخته دارد
 غلبه آب سرد شلخته دارد
 غلبه آب گرم شلخته دارد

والا تنفخ و تب گرم و عسر البول پیدا باشد و علاجش فصد با سلیق است و در ابتدا بول
 سه روز بزرگ مابض زون و طین مبارک و اولن باب غلبه اشغال و در ابتدا از هزار رات
 قویه دهند و در اولیات صرف قطعاً ضامان نمایند خصوص در رموی و هرگاه و دود رموی
 بجمع آرد و نفع و انفجار و تنقیه مده و اندام مال کوشند چنانچه قاعده او رام احتضامی باطنیه است
 و اگر بار و بود از صلابت و لین ورم و دیگر آثار که مخصوص بغم و سود است توان نیست که سودا و
 یا غمی علاج در غمی قی و حقه حاد و شستن در آب بزرگ محلل و نوشیدن شربت حار مع باطرس
 خیار شنبه نفع دارد و در سوداوی چیزهای ملین ضامان نمایند و بطول سازند و آب کرنب آنجی
 نوشانند و از تخم خیارین و لمیون و انیسون و پرسیاوشان و فلووس خیار شنبه جلاب ساز
 و روغن بادام آمیزند و بدهند و قطعاً در او را بر باله کنند که ضرر دارد و بعد از بول نرمی در
 ورم فصد صافن یا با سلیق نافست **فصل ۴ در قروح مشانه و نشان اخروج قشور**
 در بول و متن بول و عسر و حرقت آن علاجش همانست که در قروح کلیه گذشت و هرگاه
 وجع شدت کند شیاف ایض بشیر زنان حل کرده در جلیل چکانند و آنجا که چرک بسیار
 باطرس فقط چکانیدن در تنقیه قرصه اثر تمام دارد و پوشید و نیست که در امراض مشانه سلیق
 و دوا از اخروج بول اسرع انفع است و در مجری بول زنان بزرگ توان رسانید **فصل ۵**
 در جرب مشانه و نشان او طور وجع و خارش است درین محل و حرقت و متن بول الدم و
 که بول الدم آید علاج در تنقیه و تعدیل کوشند و نسبت تنقیه تعدیل را بیشتر کار فرمایند که در
 تعدیل اسرع البرز است بخلاف جرب کلیه که در روی تنقیه اولی تر است و لعاب بهر آن
 و شیر زنان و روغن بادام در مجری اول چکانیدن نفع دارد و اگر بدین حقه کنند شاد را
 انفع باشد و بهترین غذا آتش جو و پایچه و امراق جرب بی نمک است و غیره و با شکر نیز میند

نیز که در او دواست
 آنست که چون این باشد
 که به اینهای اسود است
 استعمال یابنده شلخته
 هم روغن باطرس
 تنقیه تا عذر از آن کرد
 که آن لب اگر بکشد
 عمل که در سودا و قروح
 و در آنجا که در قروح
 این قروح بخنده است
 قروح و حرقت آن
 در جرب مشانه و نشان
 و در آنجا که چرک بسیار
 باطرس فقط چکانیدن
 و دوا از اخروج بول
 در جرب مشانه و نشان
 که بول الدم آید
 تعدیل اسرع البرز
 و شیر زنان و روغن
 انفع باشد و بهترین
 سازد و هر روز یک شال

سازد و هر روز یک شال
 بخورد و غلبه او سنجید
 باطرس و سلیق که
 در جرب کلیه که
 و در آنجا که چرک بسیار
 باطرس فقط چکانیدن
 و دوا از اخروج بول
 در جرب مشانه و نشان
 که بول الدم آید
 تعدیل اسرع البرز
 و شیر زنان و روغن
 انفع باشد و بهترین
 سازد و هر روز یک شال

یا فروتر از آن پاریده شود و مرقا سالم باشد پس آنچه تا تحت صفاق است از صفاق بالاتر
آید و مرقا را از آنجا بلند نماید و همچنان که گدازد باشد که در محل اریبه یعنی کش را نشد و صفاق افتد
و در آنجا شود پدید آید و فوق البطن و الاریه بیشتر زنان را شود علامتش ربط آن محل است
بر فائد تقیل و عصا به محکم و ادویه و پر سبز نهانست که در قیل گفتیم و بدانند که این مرض به نباشد
و تدبیر زیاد و برین نیست که زیاد و دشوارند به فائده و را به تدبیر قیل و فوق داغ دادن بسج
گرم انگشتان هر دو پای را نافع گفته اند و همچنان رگ سطر که در پنج ترکشت است از دست
مخالفت علت داغ دادن فصل در توبه و دوی اگر یوم ولادت شود باشد بسبب
رودت قطع ناف یا آسبی دیگر در همان هنگام و در صلیح کوشند بر بطرف فائد و جز آن اما چون
مستحکم شود به نیکو رود و اگر در غیر آن هنگام افتد از فوق صفاق آنجا باشد یا از اجتماع
رطوبت بغنی چنانچه در استسقای زنی میشود یا از اجتماع با دچسب آنچه در طبعی میشود یا از روئیدن
گوشت زائد و در ناف زیر پوست یا از اشتقاق رگی زیر پوست و گرد آمدن خون آنجا نشان
فتق برگشتن فرو نیست عند الغمز با قراقربایی قراقرو نشان رطوبت ثقالت و نشان
با و لیس لمس و از دیاد و نقصان نتواز با دگمیز و کاسر با و نشان گوشت شرت صلابت
و بودن بر یک حالت و نشان جمع خون رنگ متنفسه یا سیاه و نودست علاج آنچه از فوق
باشد گذشت تدبیرش و آنچه از رطوبت یا با و باشد تدبیرش از استسقای زنی و طبعی
گیرند و آنچه از روئیدن گوشت باشد تعرض کنند و آنچه از اجتماع خون باشد
زود بر آن چسباند و ادویه قابض که دهن رگها به بندد و در عات و کرباقه ضماد سازند
تا باز بر نیاید باب ۲۲ در امراض که مخصوص بزنانست فصل اول در عتربینی حل مگر فتن
و بهش اگر سود مزاج رحم بود صاریا بار دیا یا بس یا رطب سا فوج یا مادی علامتش

[illegible]

سوداوی تقییم غلط غلطی پند بشر و بات علم و دایه یک شیدن مرقم کلاسی طب اکبر

سبب توان کرد و دلیل حرارت رحم حرارت خلطت و سواد خلطت دلیل بر درشتی
و دیر و پراگندن حیض و عدم حرقت و دلیل بر خشکی فرج است و قلت حیض دلیل طوبت سیلان
رطوبت است از رحم و خنثی کس اگر مل گیرد زیاده از سه ماه حمل نماند و آنچه مادی بود از او
رطوبت سائله بر نوع ماده استدلال کنند اگر افراط فریبی بود علاجتش تنزیل است
و اگر افراط لاغری بود علاجتش تسهین است و اگر حبس حیض بود و علاجتش ادرار و اگر در
رحم یا بواسیر یا قرصه یا صلابت وی بود علاجتش دفع سبب است و هر یک از این
در محل خود ذکر شده و اگر باد خلیط بود که در رحم تولد کند نشان و سه انتقال
عانه است و ظهور باد از فرج وقت جماع با و از علاجتش کسر باد است و جماع ناری
نهادن و روغن شبنم بقد رسه درم همراه با الاصول هر روز دادن و بگوشت
طیور غذا کردن و اگر وقوع آفتی بود در فرم رحم چون ورم صلب یا ترق یا تورلول مان
هر چه مسدوفم او شود علاجتش از آن سبب است چنانچه باید و این نوع عقر را انقطاع الرحم
و اگر انحراف فرم رحم بود از مقابل فرج که بدان سبب منی داخل نشود و نشان وی در رحم است
وقت جماع و تدبیر میلان رحم می آید و اگر امور خارجیه بود چون بسرعت بر عاتق منی
و حرکت خفیف و مانند آن که موجب انزلاق منی از رحم شود علاجتش منع سبب فائده
گاه باشد که عقر از جانب مرد بود و بی ضرورت علاج مرد باید کرد و فساد مزاج منی وی دریا
و بر حقیقت عضو مطلع شده و گاه باشد که در اصل خلقت مرد یازن قابل تولد نبود با هیچ
بمشایب یعنی اشجار که هرگز بار نمی آزند و عقر حقیقه همین است که این را علاج نیست بالجمله
عقر غیر حقیقی که از مرد است یا از زن آنست که منی هر دو را جدا جدا در آب اندازند هر کدام که بر آب
و نه نشین نشود و عقر از صاحبش باشد بی آن او و بیه که با الخاصیته یاری میسند بهر احتمال

سبب توان کرد و دلیل حرارت رحم حرارت خلطت و سواد خلطت دلیل بر درشتی
و دیر و پراگندن حیض و عدم حرقت و دلیل بر خشکی فرج است و قلت حیض دلیل طوبت سیلان
رطوبت است از رحم و خنثی کس اگر مل گیرد زیاده از سه ماه حمل نماند و آنچه مادی بود از او
رطوبت سائله بر نوع ماده استدلال کنند اگر افراط فریبی بود علاجتش تنزیل است
و اگر افراط لاغری بود علاجتش تسهین است و اگر حبس حیض بود و علاجتش ادرار و اگر در
رحم یا بواسیر یا قرصه یا صلابت وی بود علاجتش دفع سبب است و هر یک از این
در محل خود ذکر شده و اگر باد خلیط بود که در رحم تولد کند نشان و سه انتقال
عانه است و ظهور باد از فرج وقت جماع با و از علاجتش کسر باد است و جماع ناری
نهادن و روغن شبنم بقد رسه درم همراه با الاصول هر روز دادن و بگوشت
طیور غذا کردن و اگر وقوع آفتی بود در فرم رحم چون ورم صلب یا ترق یا تورلول مان
هر چه مسدوفم او شود علاجتش از آن سبب است چنانچه باید و این نوع عقر را انقطاع الرحم
و اگر انحراف فرم رحم بود از مقابل فرج که بدان سبب منی داخل نشود و نشان وی در رحم است
وقت جماع و تدبیر میلان رحم می آید و اگر امور خارجیه بود چون بسرعت بر عاتق منی
و حرکت خفیف و مانند آن که موجب انزلاق منی از رحم شود علاجتش منع سبب فائده
گاه باشد که عقر از جانب مرد بود و بی ضرورت علاج مرد باید کرد و فساد مزاج منی وی دریا
و بر حقیقت عضو مطلع شده و گاه باشد که در اصل خلقت مرد یازن قابل تولد نبود با هیچ
بمشایب یعنی اشجار که هرگز بار نمی آزند و عقر حقیقه همین است که این را علاج نیست بالجمله
عقر غیر حقیقی که از مرد است یا از زن آنست که منی هر دو را جدا جدا در آب اندازند هر کدام که بر آب
و نه نشین نشود و عقر از صاحبش باشد بی آن او و بیه که با الخاصیته یاری میسند بهر احتمال

سبب توان کرد و دلیل حرارت رحم حرارت خلطت و سواد خلطت دلیل بر درشتی
و دیر و پراگندن حیض و عدم حرقت و دلیل بر خشکی فرج است و قلت حیض دلیل طوبت سیلان
رطوبت است از رحم و خنثی کس اگر مل گیرد زیاده از سه ماه حمل نماند و آنچه مادی بود از او
رطوبت سائله بر نوع ماده استدلال کنند اگر افراط فریبی بود علاجتش تنزیل است
و اگر افراط لاغری بود علاجتش تسهین است و اگر حبس حیض بود و علاجتش ادرار و اگر در
رحم یا بواسیر یا قرصه یا صلابت وی بود علاجتش دفع سبب است و هر یک از این
در محل خود ذکر شده و اگر باد خلیط بود که در رحم تولد کند نشان و سه انتقال
عانه است و ظهور باد از فرج وقت جماع با و از علاجتش کسر باد است و جماع ناری
نهادن و روغن شبنم بقد رسه درم همراه با الاصول هر روز دادن و بگوشت
طیور غذا کردن و اگر وقوع آفتی بود در فرم رحم چون ورم صلب یا ترق یا تورلول مان
هر چه مسدوفم او شود علاجتش از آن سبب است چنانچه باید و این نوع عقر را انقطاع الرحم
و اگر انحراف فرم رحم بود از مقابل فرج که بدان سبب منی داخل نشود و نشان وی در رحم است
وقت جماع و تدبیر میلان رحم می آید و اگر امور خارجیه بود چون بسرعت بر عاتق منی
و حرکت خفیف و مانند آن که موجب انزلاق منی از رحم شود علاجتش منع سبب فائده
گاه باشد که عقر از جانب مرد بود و بی ضرورت علاج مرد باید کرد و فساد مزاج منی وی دریا
و بر حقیقت عضو مطلع شده و گاه باشد که در اصل خلقت مرد یازن قابل تولد نبود با هیچ
بمشایب یعنی اشجار که هرگز بار نمی آزند و عقر حقیقه همین است که این را علاج نیست بالجمله
عقر غیر حقیقی که از مرد است یا از زن آنست که منی هر دو را جدا جدا در آب اندازند هر کدام که بر آب
و نه نشین نشود و عقر از صاحبش باشد بی آن او و بیه که با الخاصیته یاری میسند بهر احتمال

سبب توان کرد و دلیل حرارت رحم حرارت خلطت و سواد خلطت دلیل بر درشتی
و دیر و پراگندن حیض و عدم حرقت و دلیل بر خشکی فرج است و قلت حیض دلیل طوبت سیلان
رطوبت است از رحم و خنثی کس اگر مل گیرد زیاده از سه ماه حمل نماند و آنچه مادی بود از او
رطوبت سائله بر نوع ماده استدلال کنند اگر افراط فریبی بود علاجتش تنزیل است
و اگر افراط لاغری بود علاجتش تسهین است و اگر حبس حیض بود و علاجتش ادرار و اگر در
رحم یا بواسیر یا قرصه یا صلابت وی بود علاجتش دفع سبب است و هر یک از این
در محل خود ذکر شده و اگر باد خلیط بود که در رحم تولد کند نشان و سه انتقال
عانه است و ظهور باد از فرج وقت جماع با و از علاجتش کسر باد است و جماع ناری
نهادن و روغن شبنم بقد رسه درم همراه با الاصول هر روز دادن و بگوشت
طیور غذا کردن و اگر وقوع آفتی بود در فرم رحم چون ورم صلب یا ترق یا تورلول مان
هر چه مسدوفم او شود علاجتش از آن سبب است چنانچه باید و این نوع عقر را انقطاع الرحم
و اگر انحراف فرم رحم بود از مقابل فرج که بدان سبب منی داخل نشود و نشان وی در رحم است
وقت جماع و تدبیر میلان رحم می آید و اگر امور خارجیه بود چون بسرعت بر عاتق منی
و حرکت خفیف و مانند آن که موجب انزلاق منی از رحم شود علاجتش منع سبب فائده
گاه باشد که عقر از جانب مرد بود و بی ضرورت علاج مرد باید کرد و فساد مزاج منی وی دریا
و بر حقیقت عضو مطلع شده و گاه باشد که در اصل خلقت مرد یازن قابل تولد نبود با هیچ
بمشایب یعنی اشجار که هرگز بار نمی آزند و عقر حقیقه همین است که این را علاج نیست بالجمله
عقر غیر حقیقی که از مرد است یا از زن آنست که منی هر دو را جدا جدا در آب اندازند هر کدام که بر آب
و نه نشین نشود و عقر از صاحبش باشد بی آن او و بیه که با الخاصیته یاری میسند بهر احتمال

[illegible]

براده دندان فیل یک شقال بخوراند دیگر بول محل وقت جماع یا قبل از آن نوشاند دیگر
پنیر یا یا خصوص پنیر یا پنیر گوش فرزه فرایند متصل پاک شدن حیض که و عنقریب بجاست
نماید فصل ۲ در کثرت استقاط یعنی بسیار افتادن جنین و سببش یا از امور خارجی بود یا
یا بدنی و عللش منجبت کافیت و تفصیل اسبابش در عنقریب چند که این هر دو تخیل اسباب
در اکثر فصل ۳ در عسر و ولادت تدبیری حسب تقاضای هوا و حال پوشیده نیست و
مصاب در حق جانی خاصه آنکه ولادت آنها بعسر باشد آنست که از ماه هشتم نوشیدن شیر
شروع کنند بقدر مضرم و قبول طبع و چون آثار وضع ظاهر شود و بحام برند و آب گرم بروی ریزند
و در آبرن نشاند و تدبیر نمایند و چند قدم بگردانند پس متوجه سازند بوضع بعضو را بله
و پیش ازین باید که از بول و غائط خود را خالی کند و از آب سرد و سردیهایی دیگر و ترشیهایی
اقرار کند و بر در و صبر نماید و دم فرو کشد و آواز نهد و بر پای زور کند و قابل روغن بادام
یا روغن کتان و لعاب تخم کتان نیم گرم بر خم بسیار مالند تا طفل بسهولت بر آید ذکر او و یک که باقی
عسر و ولادت را بر سر سازد سنگ متفایس قطعه کتان در دست چپ دهند و دیگر بسد بر زانو
رست بزنند و دیگر در جینی خوراند و اگر حلیت یا چند بید ستر آریزند و بدینند زوداثر کن را اما
حرارت نباشد توان داد و دیگر پوست خیارشیر چهار شقال نرم بگویند و پیزند و بشربت بنفشه
یا خود آب آمیزند و بخوراند محب است و حوامل را عطریات بسیار نباید شنایند خصوص وقت
وضع که قطعاً مجوز نیست فصل ۴ در احتباس شیمه و موت جنین نشان موت جنین
آنست که حرکت نکند و اطراف حامله سرد شود و نفس متواتر نرزد عللش مبادرت در
اخراج است باید که مشکطرا شیخ و پریاوشان و اهل هر یک سه درم ترس پودینه هر یک
و درم بچشانند و باد و متقال نبات نوشانند و عطسه آورند بشانند کنش و شویند و جز آن

و اما پس یک دم گفت اب دهن و آن جهت
 قهرت با لگو داد و الاصول در ثبوت بدو
 نوشته و حق مادت کند دین چون رخ
 دارد صفت از بد نداد و حق حق می هر یک
 و دوم در بد نمانسته که با خود هر یک
 است نه بنیال پس یک یک نیم دوم و فیه
 هم شد شری یک مثال دارا و ی غلط
 که در هم طعن بود مادت انقل عادت
 و از حق شد علاج جالی باز و دین و چون

بجز این

و در کفرش گل گبین نوشتند و اگر هر یک
 سبب احتیاط باشد تا دین پسند چنان چه
 در دین کار و دشمن خواند و اگر سببی دیگر
 موجب بود باز داد و می کشند مع راجع
 وقت و در آن طرب اگر بر سطح قوا سب
 نقض اخای هر دو حال اگر عسر و دلات
 بسبب فزونی از و بدید و در غایت
 بنفشه و زرق زینت و بدید و در غایت
 پشت پالتا با لگو باز و شربت و در آن
 ما ملک و تاب چو شاند و در آن
 بنشانند چو آب و آب و آب و آب و آب

ملک نفاس باید از دست گرفته شود
تسبیح کردن و دعا خواندن و غفران
بود و در این ایام هیچ چیز نماند
بود و در این ایام هیچ چیز نماند

در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند

در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند
در این ایام هیچ چیز نماند

چون عطسه آمدن گیر و دهن و بینی آنرا بگیرند تا قوت عطسه درون افتد و هر دو اگر پوست
 مار و سرگین کبوتر و تخم کبوتر یا تخم اسوزند و دو دان برجم رسانند زرد و در آن روز یک سیخ جله
 بر نیاید قطع چنین باید کرد و قوایل که باین کار مخصوص اند میسر اند طرق آنرا فصل
 در احتباس نفاس و تدبیری از احتباس طشت جویند بیان او و چه که در ورم را که بعضی
 زنان را بعد ولادت افتد ساکن کند تخم کتان بچوبند و برجم رسانند دیگر شیر خرنگی کم کنند
 و آب است نمایند دیگر تخم استر و خرد و دکنند دیگر آب منقر نوشانند دیگر طبع خبازی نوشانند
 و برجم رسانند دیگر اگر تیغ و واسو و دند بد توان داد پوست خشکاش یعنی گوشت را در آب تر نمایند
 قدری از آن بنوشانند آب گاه باشد که با ساقط حاجت می افتد حاضر و رت بود از کباب
 این نشاید مخصوص بعد ظهور حیات و تدبیر اسقاط نیست فسیله از کاغذ بافته بهمن رخم گذارند
 و اگر این را بطهران یا باب خنظل یا طبع او یا بزهر دگا و آلوده باشند قوی تر باشد دیگر اگر زخم
 سداب خشک سه درم مرکب درم بکوبند و طبع ابله دهند صبح و شام این یک شربت است
 و غذا نخورد آب باشد دیگر تر یا قاربعه مجرب است و هر چه در آخرت شیشه چنین میست است نافع
 و هنگام اسقاط نخست آحمام و تدبیر شکم بر و غن بیدار و شرب امراق چرب لازم است بعد
 مستطبات بکار بستن پس از اسقاط متل و خردل تخیر کند برجم تا خون سائل شود و غلیظ نگردد
 فائده هر گاه خواهند زن بار بگیرد تدبیرش نیست که بعد از جماع زن را جیدن فرمایند
 هفت بار یا نه بار و فوراً بر خیزند بعد از انزال عطسه آورند و ستر قعیب بر و غن کجند آلوده جماع کرد
 سنی بفرماید دیگر فضل بعد جماع ستر تن دیگر سرگین موش باشد و زجر ساختن دیگر که تمام عمر نافع آید
 سرگین قیل خشک کنند و باشند بخوراند زن را فصل و در این ایام هیچ چیز نماند
 بجل و فرق درین و در جل از تها و زنگام حرکت و دیگر آثار پوشیده نیست بر زمان
 از احتباس طشت و تدبیر و غفران

بایدان بسیارشان شکست اگر نرس
 و تخم خنظل و در آن آب خنظل و در آن
 از ولادت باجمه این خنظل و در آن
 نیست که از آن لب بکبر طبع
 مجربست و دانند که این و دانند که این
 شایسته است و دیگر خبر که در مقدار بسیار
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن

در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن

در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن
 در آنجا که یک شب هیچ آن را در آن

۱۵۰
ملک توغون داغی
قارار طبعی بود
از طبع و دروخت
تاجی

دوروز باقیاتسود

پیشینہ

مجلسه اول

دانشگاه تهران

مجلس شورای اسلامی

از کبیضه بود و الا از هر دو طرف و اینجا اگر علت درید باشد اکتل زنند و اگر در جمل باشد
بلیق و هر چون که باشد خون و اگر کینه بگذشت حاجت تبیین شکم کنند و اگر بطن منقبض
و در ابتدا و تراپید و ادغات طمانینه اما بعد قصه و غلظت شدت در دغدغات نیز منفر ایند
و قریب بانتهای خیات ضما و سازند چون بنفشه و خطمی و بعد رسیدن بانتهای محملات چون کلیل
و بابونه بکار برند ضما و انطولا و اگر فساد خون بود بسبب ایختن صفرا در وی آثار صفرا نیز
پیدا بود چون شدت وجع و حرقت و جز آن علامتش نیز فصد است و تبیین اما در اینجا خارج
خون کثیر حاجت نیست و بعد تنقیه استحصال مدرات بار دفع تمام دارد و تنقیه محملات اصلا
در اینجا نشاید و سکنجبین درین هر دو دفعه الا شایست اما بسیار ترش نباید و اگر صفرا بود آثار صفرا
صرف پیدا بود و علامتش تبیین و تعدیل است و قی نفخ تمام دارد و بفسد حاجت
و بداند که از صفرا می صرف و وجع المناصل نادر است که پدید آید و اگر بغیر بود نشان و سه
کثرت ثقل است و دیگر آثار برودت و علامتش قی است و اگر گناست که تبیین و منسل
پروازند بکرات و بعد تنقیه تمام مدرات خارجند و در جمیع کجا و رواج صرف
و محمل صرف بکار نتوان بست و اگر سودا بود نشان او کمودت و نفست و قلت وجع
و تعدد و کثرت صلابت و رم و علامتش فصد است و تنقیه سودا بمسبل بعد دفع تمام تنقیه
مراهم بلینه فائده چون فصد کنند رگ وسیع زنند پس اگر خون غلیظ و سیاه آید و اگر
بگیرند و اگر سنج و صاف آید فوراً بپزند کنند و به تعلیف ماده کوشیدند و بفسد پروازند
و اگر ریح بود نشان او انتقال درد و شدت تعدد است و علامتش گلغله و گلاب و عرق
بادیان و شربت بز در داندست و روغن گل مالیدن و به تنقیه بلغم و تجوید هضم متوجه
بودن و نوعیست از ریجی که از شدت حدت باستخوان میرسد و آنرا می شکند و فاسد

[illegible]

کودانی شب الابر
فقدان شاد و گمانند
چشم بزم بزم و بزم
ناله خنده و دلخوار
دل افروز و دلخوار
و بزمی انعام و بزم
ایستاده و دست که آید
بزم بزم بزم بزم
بزم بزم بزم بزم

[illegible][illegible]

دوسرا طبیب اگرچہ انقباضوں
بیخبر ہو وہ دیکھوں تو ان کو
نہی کہ جسے فناۃ تختانیہ والے
فقر لازم دیکھوں اور ان میں سے
کئی کمپیہ

بشویند تا خون بسیار بر آید و هرگاه امتلا می خون باشد فصد مجوز است خاصه که اول شرط
 برورم زرد باشد و ارام متعجب و نرم غیر سستی است که در بغل یا پس گوش یا بن ران
 پدید آید و می اگر بسبب قرحه یا جرح عضوی بود چنانچه در بن ران از قرحه پای پدید می آید
 و مانند آن جد و اطلاق کردن کافی است و محتاج تنقیه نیست و اگر بدن آن بود از دفع
 اعضای رئیس ماده را و دویه مرخیه ضما و نماید و قطار و ادعات دیگر و ارام بی هیست که در ابتدا
 استعمال و ادعات و ران لازم است و چون ماده و روی جمع آرد بنخ و تخمیر کوشند و کله ساری
 خوره گویند و خاصه ویست که گوشت نواحی تعدی می کند بسرعت مثلاً اگر صبح در عضوی
 پدید آید تا شام بقدر فلوس خیار شهر و سعت میگیرد و و علاج کردن آن داغ دادن است و
 مع ذلک گل زمینی با سر که حوالی آن طلا ساختن و تنقیه بدن بسیار فایده نمودن و بسیر که و آب یا بشو
 جرحت را شستن و اگر سودند بر نفس آگاه داغ دهند بر روغن کنجد به نیوج که روغن کنجد
 سخت گرم کنند و حوالی آن از خمیر بگیرند و در میانش روغن جوشان بیندازند و دل مضمون
 علاجش تنقیه خون و دیگر اخلاط است و سکنجین خوراندن و از ابتدا تا سه روز بعد ادعات
 نهادن و روز چهارم بسفیل بسپیده تخم مرغ سرشته ضما نمایند و چون روی جمع نمیدهند
 و بشکافند و بعد پاک شدن ریم باند مال کوشند و دویه بنخه انجیر و علك کوفته ضما نمایند و دیگر
 خمیر گندم باندک نمک و روغن کتان و غسل آمیزند و بر نهند و دویه بنخه و خمیر ترش و تخم مرو و کهن
 کبوتر و آهک آب ناریس و بزرده تخم مرغ و غسل سرشته ضما سازند و بدانند که شکافتن
 با بن بهتر از شکافتن بدو است فائده اگر همان روز که دل ظاهر شود آهک بر روغن کنجد
 یا سپیده مرغ سرشته طلا نمایند زیاد نشود و شبکه و می و می است بزرگتر از دل که در ننگ و عمام
 که بر ظاهر بدن پدید آید یا در باطن آن و باید دانست که ماده او مختلف الا لوان است و تنوع بقا

[illegible]

دیگر کیا اور تفریق پیدا نہ ہو
 دینوں میں پیدا نہ ہو ورنہ خداوند
 یکسیر الیہی بی حد و پیم
 گویند و مطلب اگر یک
 همه دوی عبارت
 از ناگس قیض و فساد
 که در خطا افتد هر یک
 همه اگر یک عبارت
 یا احتمال او در
 دوی صورت باشد و

[illegible]

همچون سله بود و در تود قبول غمگرا که خازیر نسبت به سله میل به سختی دارد و بیشتر در گوشت نرم
پدید می آید خاصه در گردن و غل و علاجهش تنقیه بلغم است و داخل یون نهادن و بهر تنقیه بهتر
چیز حاجت نیز آن حب و هلی و اطریفیل غدوی سقیروس ورم صلب را گویند و علاجهش
تنقیه سود است و مرم و داخل یون نهادن و باشد که از بلغم یا از ترکب سودا و بلغم افتد و صلابت
درین نسبت سوداوی کمتر باشد و علاجهش تنقیه است حسب اخلاط و بعضی ازین عذیم الحس باشد
و بعضی ذی حس و آنچه ذی حس باشد و الم کن مسمی است به سقیروس غیر خالص این را تدارک
توان کرد بخلاف عذیم الحس که لا بد از کف است اند سرطان ورم سودا و است که شدید الصلابت
و کمه اللون و مستدیر شکل باشد و سزش آگنده و در عضو فرو رفته بود و در نواحی آن رگها
سرخ و سبز پدید آید و مجموع بسرطان مانند علاجهش تنقیه سود است بتدریج در اصلاح
مزاج جگر گوشتیدن و در ابتدا روغنات ضار کردن تا متفرج شود و بعد تفرج آنچه
مدل و سکن و مانع از دیا بود بکار برند چون سپیده از ریز و قوتی می مغسول و جب زان
بر روغن گل آمیخته عرق مدنی پیاری رشته گویند و علاجهش در ابتدا ای طهور فصدت
و بعد بر نفس ورم زل و نهادن و تنقیه سود است و ترطیب نمودن و صبر بآب کشنیز تر
و آب کاسنی سبز طلا کردن و صبر در دفع این مرض مخصوص است اول روز نیم درم صبر در
آب کاسنی شب تر نمایند و صبح آن بنوشانند فقط یا بقند و روز دوم یک درم صبر
کنند و روز سوم یک نیم درم سه روز کافیست و چون رشته سر بر آرد بر قطعه اسرب
چین تا از ثقلات رشته بیرون آید و نواحی ورم روغن مانند آب گرم بمشاند و بزیاگاد
نموده تمکید نمایند و احتیاط و رزند تا گسته نشود و اگر گسلد بشکافند در طول تا که ماده
فاسد جله بر آید پس باند مال کوشند و چون قبیل مخصوصیت مانع ازین علت است

[illegible]

دری است که نخستین شغل هر شورو
دانشیان از چهره شیبه که با یک
و دل این شورش چون تمام با یک
با پیشه که در دنیا باشد که از دست
کوت که همچون حرکت که دراز است
نموده شیشه از زبان فوسب معتمد
لا بی و بیله که در فحش و قبیله
شش از دست که با یک با یک
نموده شیشه از دل و فحش و قبیله

جذام علقی است که سیات اعضا را فاسد می سازد و بغایت و پس شدن بینی و گرفتن آواز
و مشابه شدن وجه بشیر خاصه نیست و این را داء الاسه نیز گویند و علامتش تنقیه بدن
بفصد با وسایل مایه منعد و دو داء اتمام در تطبیط و اتمام غذا و وسوطاً و مروغاً و بهترین
اغذیه شیر گوشت است اگر فقط بر همان اقتصار کنند بهتر و الا با نان نیز شاید خورد و هر چه سودا افزا
ترک نمایند و از معالجه این ملول نشوند که بعد ویر علاج می پذیرد و سحفه قریح که بیشتر
در سر و روزه پدید می آید و و می اگر تر باشد زرد آب ازان بر آید سحفت و طب نامند
و شیر رنجه گویند و اگر خشک باشد و قشرهای سپید ازان جدا شوند سحفت یا بس نامند
علاج در طب فصد نمایند و بعد و بطبع بلیله و شاهر و تنقیه فرمایند و در اصلاح خون
کوشند و زرد چوبه و پوست انار و مردار سنگ و خناباریک ساخته بسره که و روغن گل
طلاسا سازند و در یابس تنقیه سودا نمایند و در تطبیط مزاج کوشند اکلاً و طلاً و وسوطاً و نوعی
از طب که آنرا شهمیه گویند و نوعیست که آنرا روس الا به نامند و نوعیست که آنرا حجر
گویند و وی مشابه پنبیل بود و درابتدا سخت باشد و قیح نکند و نوعیست که آنرا
قیچی نامند و نوعیست که آنرا سحفه حمرا گویند و نشانش آنست که چون سر ترشند
پوست سر سرخ شود و تدریجاً همه تنقیه اصلاح است جرب پاری کر نامند و وی خارش
مع البثور است پس اگر خشک باشد جرب یابس گویند و اگر تر باشد و زرد آب از وی بر آید
جرب رطب خوانند علاج در جرب یابس بر تطبیط کوشند ظاهر آ و باطناً و بعد حصول تطبیط
تنقیه نمایند بدفعات و آب گرم غسل کردن و روغن گل بسره که ماییدن مجرب است و در جرب
رطب نخست فصد کنند و بعد و بحسب غلبه خلط مسل و هند و زرنهاراد و یه حار طلائسازند
حکمه خارش بی ثور است و علامتش همانست که در جرب یابس گذشت حکمه که در اعضای مخصوصه

نورانی، و اگر در زیر سینه یا در شکم یا در کمر یا در ریه یا در معده یا در کبد یا در طحال یا در مثانه یا در بیضه یا در اندام دیگر

گردنت تعققت الاطفا یعنی غلظت است که بیشتر در محل ناخاں پیدا می‌آید و این را
جدام الاطفا نیز گویند و علاجه‌اش تنقیه سود است و مرهم و اخیون و دیگر قیر و طباشیر سود و این
تا از تعققت محفوظ ماند شش الاطفا اگر در طول ناخن بود سعی است با سنان الاطفا
علاجه‌اش تطهیر است و تنقیه سود و اوپیه بط و مرغ و لعاب حله نهادن قطع الاطفا
یعنی کندن شدن ناخاں و سببش اگر استرخا بود بیه و در و باشد علاجه‌اش تنقیه به کرم
و اگر حدت خون بود و باد و در و باشد علاجه‌اش فصد صافن است و حجامت ساق و اگر در
ناخن دست بود فصد با سلیق و اگر در ناخن پای باشد بشربت غائب کین خون کردن تنغ
و حکمه الاطفا علاجه‌اش بآب دریا شستن است و انجیر کوفته ضا در کردن رض الاطفا یعنی
کوفته شدن ناخن علاجه‌اش در ابتدا برگ آس و برگ انار کوفته ضا در کردن است و بعد سکن
در در آرد گندم و زیت نهادن طایفه آنست که ناخن همچون ابرک پدید و براق و سهل الاک
شود علاجه‌اش ماء الاصول و گلشنه و کنگبین در آنست بر روغن بادام و بعد نفع مطبوخ انیمون
خورانیدن زوفای رطب و بادام شیرین و پیه بر ضا در ساختن موت الدم تحت الظفر
یعنی مردن خون زیر ناخن علاجه‌اش آرد و زفت طلا کردن است و به ثلث اکثر شستن
و گاه و گاه تخم جرب و سرکه طلا کردن در وزی چند بار و در سن انداخته کمیدن نفع تمام دارد
فائده چون خواهند که ناخن را بر کنند بسی باید که زریخ و جاشیر و روغن بادام تلخ
ضا در کردن بهتر و اگر نخست مرهم و اخیون ضا در کرد باشد نذر و اثر کند فصل ۲
در امراض متفرقه کثرت قمل و صمبان قمل پیش است و صمبان بیشه وی است
علاجه‌اش تنقیه بدست و غسل بآب شور و تجدید لباس زو و زو و تو عیست از قمل که از آنجا
می‌آید در تمام چپان می‌باشد گویا بن نویست و چون گرمی می‌رسد بخش می‌آید و این را

نصف الاطفا در ناحیه سینه
و در اندام دیگر
علاجه‌اش تطهیر است
و تنقیه سود
و اوپیه بط و مرغ
و لعاب حله نهادن
قطع الاطفا
یعنی کندن شدن ناخاں
و سببش اگر استرخا بود
بیه و در و باشد
علاجه‌اش تنقیه به کرم
و اگر حدت خون بود
و باد و در و باشد
علاجه‌اش فصد صافن
است و حجامت ساق
و اگر در ناخن دست
بود فصد با سلیق
و اگر در ناخن پای
باشد بشربت غائب
کین خون کردن
تنغ و حکمه الاطفا
علاجه‌اش بآب دریا
شستن است و انجیر
کوفته ضا در کردن
رض الاطفا یعنی
کوفته شدن ناخن
علاجه‌اش در ابتدا
برگ آس و برگ انار
کوفته ضا در کردن
است و بعد سکن
در در آرد گندم
و زیت نهادن
طایفه آنست که
ناخن همچون ابرک
پدید و براق و
سهل الاک شود
علاجه‌اش ماء
الاصول و گلشنه
و کنگبین در آنست
بر روغن بادام
و بعد نفع مطبوخ
انیمون خورانیدن
زوفای رطب و
بادام شیرین و
پیه بر ضا در
ساختن موت الدم
تحت الظفر یعنی
مردن خون زیر
ناخن علاجه‌اش
آرد و زفت طلا
کردن است و به
ثلث اکثر شستن
و گاه و گاه
تخم جرب و سرکه
طلا کردن در
وزی چند بار و
در سن انداخته
کمیدن نفع تمام
دارد فائده چون
خواهند که ناخن
را بر کنند بسی
باید که زریخ و
جاشیر و روغن
بادام تلخ ضا
در کردن بهتر
و اگر نخست
مرهم و اخیون
ضا در کرد باشد
نذر و اثر کند
فصل ۲ در
امراض متفرقه
کثرت قمل و
صمبان قمل
پیش است و
صمبان بیشه
وی است علاجه
اش تنقیه بدست
و غسل بآب شور
و تجدید لباس
زو و زو و تو
عیست از قمل
که از آنجا می
آید در تمام
چپان می‌باشد
گویا بن نویست
و چون گرمی
می‌رسد بخش
می‌آید و این را

گرفته شود سه قسمی که در قطر عرض شده و ترکیب داده شود باقیه قسمیکه در قطر سماک شپا
حاصل شود نه قسم دیگر مجموعه بیست و هفت قسم باشد چنانکه درین جدول تصور کرده شود

طویل	طویل	طویل	قصیر	قصیر	قصیر	طویل	طویل	طویل
عریض	ضیق	معتدل	عریض	ضیق	معتدل	عریض	ضیق	معتدل
طویل	طویل	طویل	قصیر	قصیر	قصیر	طویل	طویل	طویل
شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل
عریض	عریض	عریض	ضیق	ضیق	ضیق	عریض	عریض	عریض
شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل

و ضابطه در ثلثاتی آنست که دائم حفظ کرده شود و قسم پس اعتبار کرده شود قسم
الثالث یکی از سه وجه چنانچه گرفته شود و طویل از قطعه طولی و عریض از قطر عرضی
پس حاصل کرده شود و طویل عریض پس این حاصل گردانید و شود و ثلث
از برای آنکه طویل عریض یا شرف یا منخفض یا معتدل و قس غایه الباقی
پس حاصل کرده شود و بیست و هفت چنانکه درین جدول نموده شد

طویل	طویل	طویل	طویل	طویل	طویل	طویل	طویل	طویل
عریض	عریض	عریض	ضیق	ضیق	ضیق	عریض	عریض	عریض
شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل
قصیر	قصیر	قصیر	قصیر	قصیر	قصیر	قصیر	قصیر	قصیر
عریض	عریض	عریض	ضیق	ضیق	ضیق	عریض	عریض	عریض
شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل	شرف	منخفض	معتدل

طویل درین جدول
معتدل اول
قصیر درین جدول
عریض درین جدول
شرف درین جدول
منخفض درین جدول
معتدل درین جدول
قصیر درین جدول
عریض درین جدول
شرف درین جدول
منخفض درین جدول

از کیفیت جسم عرق و منقسم می شود و تجار و بار و معتدل حار است که جسم عرق
 احر باشد از تقیس علیه و سببش کثرت حرارت است بار و آنکه ابرد باشد از تقیس علیه
 و سببش قلت حرارت است معتدل آنکه مساوی تقیس علیه بود و سببش
 توسط حال بیناست جنس هفتم ماخوذ است از رطوبت مانی العرق و منقسم می شود
 بمتلی و خالی و معتدل متلی آنست که احساس کرده شود در رطوبت فوق
 تقیس علیه و سببش کثرت رطوبت است خالی آنکه احساس کرده شود در رطوبت
 در و دون تقیس علیه و سببش قلت رطوبت است معتدل آنکه مساوی تقیس علیه
 بود و سببش توسط حال بیناست جنس هشتم ماخوذ است از استواء و اختلاف در
 احوال نبض و مراد باحوال نبض عظم و صغیر و قوت و ضعف و سرعت و بطؤ و قوا و تفاوت
 و صلابت و لیتن است و عرق نابض موصوف باستواء و اختلاف هر احوال مذکور
 بیکه از سه چیز است اول مجموع نبضات یعنی ثلث نبضات مثلاً یا تشابه است
 و احوال مذکوره یا متخالف یا تشابه در بعضی و متخالف در بعضی دیگر پس اگر تشابه بود در احوال
 مذکور مستوی علی الاطلاق گویند و اگر متخالف باشد مختلف علی الاطلاق و اگر تشابه باشد
 در بعضی و متخالف در بعضی دیگر مستوی گویند در چیزه که حاصل شد و تشابه در و مختلف
 در چیزه که حاصل نشد و دوم اجزای نبضه واحد یعنی چیزیکه واقع شود از و تحت حاصل
 اربعه یا تشابه بود احوال مذکور یا متخالف یا تشابه در بعضی و متخالف در بعضی دیگر اگر تشابه
 بود در احوال مذکور مستوی علی الاطلاق گویند و اگر متخالف باشد مختلف علی الاطلاق
 و اگر تشابه باشد در بعضی و متخالف در بعضی دیگر مستوی گویند در چیزه که حاصل شده
 تشابه در و مختلف در چیزیکه حاصل نشده سوم اجزای جزو واحد است از نبضه واحد

از کیفیت جسم
 عرق منقسم
 می شود و تجار
 و بار و معتدل
 حار است که جسم
 عرق احر باشد
 از تقیس علیه
 و سببش کثرت
 حرارت است
 معتدل آنکه
 مساوی تقیس
 علیه بود و
 سببش توسط
 حال بیناست
 جنس هفتم
 ماخوذ است
 از رطوبت
 مانی العرق
 و منقسم
 می شود
 بمتلی و خالی
 و معتدل
 متلی آنست
 که احساس
 کرده شود
 در رطوبت
 فوق تقیس
 علیه و سببش
 کثرت رطوبت
 است خالی
 آنکه احساس
 کرده شود
 در رطوبت
 در و دون
 تقیس علیه
 و سببش
 قلت رطوبت
 است معتدل
 آنکه مساوی
 تقیس علیه
 بود و سببش
 توسط حال
 بیناست
 جنس هشتم
 ماخوذ است
 از استواء
 و اختلاف
 در احوال
 نبض و مراد
 باحوال نبض
 عظم و صغیر
 و قوت و ضعف
 و سرعت و
 بطؤ و قوا
 و تفاوت و
 صلابت و
 لیتن است
 و عرق نابض
 موصوف با
 استواء و
 اختلاف هر
 احوال مذکور
 بیکه از سه
 چیز است
 اول مجموع
 نبضات یعنی
 ثلث نبضات
 مثلاً یا
 تشابه است
 و احوال
 مذکوره یا
 متخالف یا
 تشابه در
 بعضی و
 متخالف در
 بعضی دیگر
 پس اگر
 تشابه بود
 در احوال
 مذکور
 مستوی علی
 الاطلاق
 گویند و اگر
 متخالف
 باشد
 مختلف علی
 الاطلاق
 و اگر
 تشابه
 باشد در
 بعضی و
 متخالف
 در بعضی
 دیگر
 مستوی
 گویند در
 چیزه که
 حاصل شد
 و تشابه
 در و
 مختلف
 در چیزه
 که حاصل
 نشد و
 دوم
 اجزای
 نبضه
 واحد
 یعنی
 چیزیکه
 واقع
 شود
 از و
 تحت
 حاصل
 اربعه
 یا
 تشابه
 بود
 احوال
 مذکور
 یا
 متخالف
 یا
 تشابه
 در
 بعضی
 و
 متخالف
 در
 بعضی
 دیگر
 اگر
 تشابه
 بود
 در
 احوال
 مذکور
 مستوی
 علی
 الاطلاق
 گویند
 و اگر
 متخالف
 باشد
 مختلف
 علی
 الاطلاق
 و اگر
 تشابه
 باشد
 در
 بعضی
 و
 متخالف
 در
 بعضی
 دیگر
 مستوی
 گویند
 در
 چیزه
 که
 حاصل
 شده
 تشابه
 در و
 مختلف
 در
 چیزه
 که
 حاصل
 نشده
 سوم
 اجزای
 جزو
 واحد
 است
 از
 نبضه
 واحد

یعنی اول چیزی که واقع شود در تحت اصبع واحد و اوسط چیزی که واقع شود در تحت اصبع واحد و آخر چیزی که واقع شود در تحت اصبع واحد یا تشابه بود در احوال مذکور و یا متخالف یا تشابه در بعضی و متخالف در بعضی دیگر اگر تشابه بود در احوال مذکور مستوی علی الاطلاق گویند و اگر متخالف باشد مختلف علی الاطلاق و اگر تشابه بود در بعضی و متخالف در بعضی دیگر مستوی گویند و چیزی که حاصل شده تشابه در دو مختلف در چیزی که حاصل نشد و سبب مستوی حسن حال بدست و سبب مختلف شدت یا ثقل ماده جنس نهم مانده است از انتظام در اختلاف و عدم انتظام در دو قسم میشود مختلف منتظم و مختلف غیر منتظم مختلف منتظم آنست که حفظ کند یک و دو را و دو را بیشتر را و متغیر نگردد مثال چیزی که حفظ کند دو را و احد را آنست که سرعت مثلاً در یک نبضه مقداری معین باشد و در نبضه دیگر مثل و ثلث آن و استمرار یا بدو مثال چیزی که حفظ کند دو را و آنست که سرعت و نبضه اول مقداری معین بود و در دو مثل آن و در سوم مثل و ثلث مقداری معین و برین استمرار یا بدو تا عدد معین و من بعد میشود سرعت در هر نبضه مثل آن نبضه که مجاز اوست و نصف آن و استمرار کند برین تا عدد معین پس باز رجوع کند بدو را اول تا اینکه تمام کند عدد معین را پس باز رجوع کند طرف و در ثانی همچنان و سبب این قسم ضعف سبب اختلاف است از برای آنکه اگر سبب قوی بودی احداث تفاوت و توازن کردی و باقی نماندی بر حالت احد و مختلف غیر منتظم آنست که حفظ کند دو برین را و سبب قوت سبب اختلاف است و این جنس داخل است در تحت مختلف و ازین جهت واجب است که اجناس باشند نه در جنس مسمی ما خود است از وزن که عبارتست از مقایسه احد اشیا بر دیگری جهت شناختن نسبتی که بینماست بدانکه هر فردی را از افراد انسان در حالت صحت

فردان نبضه است که اجناس باشند نه در جنس مسمی ما خود است از وزن که عبارتست از مقایسه احد اشیا بر دیگری جهت شناختن نسبتی که بینماست بدانکه هر فردی را از افراد انسان در حالت صحت

نبضی است که از وزن معین است پس اگر وزن حاصل باشد جید الوزن گویند و بیش
جزی اسباب نبض بر مجرای طبعی است و اگر حاصل نباشد ردی الوزن و ردی الوزن قسم
میشود به قسم مجاوز الوزن و مباین الوزن و خارج الوزن مجاوز الوزن آنست که تشابه
وزن سنی که نبی اوست چون صبی که او را وزن بمبایان و مباین الوزن آنکه تشابه بودی
که نبی آن نباشد چون صبی که او را وزن شیعخ باشد و خارج الوزن آنکه تشابه نباشد وزن
سنی را چون صبی که او را وزن سنی نباشد و این قسم در غایت زود است از برای آنکه
کنند و است بر تغیر عظیم در مزاج باید دانست که حاجت بسوی نبض چنانکه گذشت از برای
ترویج روح غریزیست پس اگر زیاد و شود حاجت بسبب زیادتی حرارت و عرق نابض
مطامع و قوت محرکه مساعد باشد نبض عظیم بود یا زیادتی حاجت و مساعدت قوت سریع
گردد و اگر حاجت با فراط کثرت بر وجهی که منفع نشود بهوای منجذب به نبض عظیم و سریع
نبض با عظم و سرعت متواتر گردد و اما اگر عرق نابض مطامع نباشد یا زیادتی حاجت و مساعدت
قوت نبض سریع صغیر گردد و اگر قوت باز یا دتی حاجت و مطامعت آلت ضعیف باشد
پس اگر حاجت بی توازن منفع شود سریع تنها گردد و اگر زیادتی شود حاجت سریع با توازن
و اگر ضعیف گردد و تشابه که قادر نباشد بر فعل سرعت نیز متواتر صغیر گردد و صغیر میشود نبض آنکه
از جهت انضغاط قوت و رخت ماد و غذائی یا خاطیبه چنانکه در اول نوبتهای تب هر چند که
قوت در اصل قوی باشد ولی نبض از جهت رطوبت است و صلابت از جهت یوست
و اندکی صلب میگردد و در مجرایها بسبب اندفاع ماده بسوی عضوی از اعضا چون راس
و معده و امعاء غیر هم و اختلاف نبض از جهت ثقل ماده یا شدت ضعف بود و بسبب
اختلاف چون بسیار گردد باطل شود نظام نبض و سن وزن و اندام و چند نوع است

از مرکبات نبض که مخصوص اند با سکه قلم ثبت ییابا عظیم صغیر فشاری موجب دودی سلف
و ثبات افراطی و ذواته الواقع فی الوسط عظیم نبضی را گویند که زائد باشد و اقطار ثلثه و شش
کثرت حرارت و رطوبت و مطاوعت آلت است صغیر نبضی را گویند که ناقص باشد و ر
اقطار ثلثه و شش قلت حرارت و رطوبت و نقصان مطاوعت آلت است فشاری
نبضی را گویند که سریع و متواتر و صلب و مختلف الاجزاء در ششوق و غور و تقدم و تاخر و صلابت
ولین بود و معنی هر یک از سرعت و تواتر و صلابت دانسته شد اما معنی اختلاف در ششوق
و غور آنست که بعضی از اجزای عرق مرتفع شود و بعضی منخفض و اختلاف در تقدم و تاخر آنکه
حرکت کند اجزای عرق قبل از وقت یا بعد از وقت و در صلابت ولین آنکه بعضی اجزاء
عرق صلب بود و بعضی ولین گردد و سبب اختلاف دو چیز است اول اختلاف مذهب
در جرم عرق از اختلاف چون دم و صفرا و بلغم و سودا و عفونت و فحاجت و نضج چه عفونت
موجب ولین و کمال انبساط است و عدم عفونت موجب اضداد اینها و نضج نیز موجب این
امور است و فحاجت موجب اضداد اینها و دم ورم اعضای عصبانیه است که موجب صلابت
بعضی اجزای عرق دون بعضی است و اختلاف در صلابت ولین موجب اختلاف در ششوق
و غور است اینها و این بچنانست که اصحاب ذات الجنب را بود از برای آنکه محیط است شش
و خشکی از خارج و دیگری از داخل و اعشیه تنه از لیف عصبی و لیف رباطی پس ازین
منجذب میشود چیزیکه متصل است با عصاب موضع ورم بسبب زیادتی ورم در جرم عفون
و چیزیکه میست بان عصاب منجذب نمی شود پس متدد و میگردد و بعضی از اعضای شریانی
دون بعضی پس چیزیکه متدد میشود و صلب میگردد و چیزیکه متدد و میگردد ولین میشود و موجب
نبضی را گویند که سریع و متواتر و ولین و مختلف الاجزاء در ششوق و غور و تقدم و تاخر و صلابت

مسئله در اختلاف
 کرده اند اینها را
 بر آنند و بنه است
 یا سرعت و یا تأخیر
 یا کم و یا زیاد
 یا در جهت راست
 یا در جهت چپ
 یا در جهت بالا
 یا در جهت پایین

و بنه باشد زیرا که یک
 دو بنه باشد یعنی
 است در مقام و در این
 اینها را در آن گوی
 بداند چنانچه یک
 را در دو بنه را
 یا در جهت راست
 یا در جهت چپ
 یا در جهت بالا
 یا در جهت پایین

از مضروب پس مرتفع میشود ارتفاعی اقل از ارتفاع وریدضار پس عود میکند و زمانه
 جالینوس گفته یافتم و بنض مطر قی عود را مین و اطباء اختلاف کرده اند که مطر قی بنض
 واحد است یا دو بنضه و اختیار کرد شیخ اول را و امام گفته که خلاف قطعی است از هر
 آنکه اگر شرط کنم در بنضه انبساط و انقباض ما بین مطر قی بنضه واحد باشد و الا بنضتین
 و سبب مطر قی قوت قویه و حاجت شدیده و آنکه صلبه است پس مطاوعت نمیکند و حصول
 کمال انبساط بلکه منقطع میشود قبل از حصول بسوی غایت پس شدت حاجت می خواند
 قوت را با تمام فعل او پس ملحق میشود و ضرب دیگر و گاهی بسبب ضعف قوت میباشد از برای آنکه
 چون قوت عاجز باشد از بسط شریان عارض شود و اوقات میان نقطه مرکزیه و محیطیه
 از جهت استراحت و گاهی از جهت شافلی که مشغول در طبیعت را از کمال انبساط میباشد
 همچنانکه عارض شود و در فرع مفروض نزدیک زوال او تمام کند حرکت را و الفتره بنضی
 گویند که واقع شود و در سکون و قتیکه متوقع باشد حرکت چون ما بین مسافت مثلاً یا در مرکز
 بعد از سکون داخلی جهت باغ از انبساط ثانی پس متصل شود سکونی دیگر سکون اول یا
 در محیط بعد از سکون خارجی مثل ذلک و پیش اعانه قوت یا استراحت یا عارض منقض
 که منصرف شود بسوی او طبیعت و فتره چون غم مفروض واقع فی الوسط بنضی را گویند که
 واقع شود در حرکت و قتیکه متوقع بود سکون کما بین الحریکتین و فرق میان واقع فی الوسط
 و مطر قی آنست که قرعه ثانیه در واقع فی الوسط بعد از تمام انبساط اول و قبل از تمام انقباض
 اوست و در مطر قی جوینست از انبساطی که قرعه اولی اوست و سبب واقع فی الوسط فتره
 حاجت است بسوی ترویج که محتاج گردانید و طبیعت را با آنکه حرکت کند در وقت غیر حرکت
 و در لاکل تنفس در سرعت و بطو و قوت و ضعف و توازن و تفاوت و غیره با نزدیک است

مسئله در این بنیان
 که مثلاً با تمام انبساط
 بنضی را در فتره
 ضعیف بعد از انبساط
 یا اصل سکون را که در
 شروع در انقباض را سکون
 شود و قوت که عکس بنضی
 و از قدر زیاد که سکون
 بود حرکت اقتضای بنض
 شد که شود و این بنض
 حاصل از این است
 حرکت تفاوت در
 تا آنکه در اندک
 و چون سبب آنرا
 واقع فی الوسط
 در بنض

مسئله در این بنیان
 که مثلاً با تمام انبساط
 بنضی را در فتره
 ضعیف بعد از انبساط
 یا اصل سکون را که در
 شروع در انقباض را سکون
 شود و قوت که عکس بنضی
 و از قدر زیاد که سکون
 بود حرکت اقتضای بنض
 شد که شود و این بنض
 حاصل از این است
 حرکت تفاوت در
 تا آنکه در اندک
 و چون سبب آنرا
 واقع فی الوسط
 در بنض

بدلائل نبض بر خال بدن و اسد اعلم
خاتمه

زود رقم خامه ام دلائل نبض و نظری کن تا ملی شمر تا شود نبض سال یا شش نبض گیر و نو بدو اذکر

رساله دلائل ابول

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد از سپاس حکیم مطلق جل و کرده پس از درو بر رسول بر حق صلی الله علیه و آله و اصحابه
مخفی نماند که چون رساله دلائل النبض با ختام انجامید بنحاط بعضی از مخادیم و اعزه چنان
که در ادله بول نیز کلمه کچر نوشته شود و حرفی چند نگاشته گردد لاجرم این مختصر که بدلائل ابول
موسوم است در چیز عبارت و قید کتابت آمد و التوفیق من الملك الاحد یاد آنکه اول نقل
آب بطعام در معده است تا ترقیق آن کند و کیلوس گرداند و اراپس جاری گردد با کیلوس
از ما ساریقانی که در بهمت مقعر کبد است و از عرق شعریه که در محدب اوست پس جاری شود
اکثر آن از کبد بسوی کلیتین و از کلیتین بسوی شانۀ و اندکی که در جگر باقی ماند جاری شود
بادم در عروق پس رجعت کند قمری بسوی شانۀ و از بهمت منصب شود بول کس که
خضاب کرده شود بجا و کم گردد بول کسی که عرق بسیار کند و بسیار شود بول کیسکه عرق
کم کند و بعد از اجتماع مجموع آب در شانۀ منتقل شود از بسوی اخیس یا فرج و از اخیس
یا فرج بسوی خارج و معلوم میشود از چیز بایکۀ مذکور شد و اما اول آنکه در بول دو
چیز است بایست منفصله که اکثرش از کبد است و فضله هضم ثانی است و ثقل که حصا
اوست در عروق بلا اقل بایست که فضله هضم ثالث است و این ثقل جوهریست

مطالع
بجو کر است واکر کفایت
وینجی کردن نتواند ببال
نفس تنوید بر تنفس
شده ام اسله تو در ارباب
بیه در است که بول تر نشو
بیکه بنیو بکار احوال بدن را
پیش بکار بکنند و بدیل
خود نشانی که بیان میکنند
اجرای بدن را و فارم
بیشتر نماز بنما بکار دارند
در بیشتر افراسکنند و طبیعت
بهمی بسوی سافته اند و است
کیلوس بدانکه هرگاه نذارد
بیشتر در معده و سبب میگردد
دران بسوی غیره که بماند
بر کنگ شیشه و در آن
سخت است کیلوس

و در بیان مریانی
الطیغی

کمتر باشد و فضول منافع در رسوب روی یا از اعضا باشد یا از رطوبات پنجمیت در بدن
 جسیکه باشد از رسوب غیر این هر دو و کاین از اعضا باشد یا از اعضای اصلی و آنرا خراطی
 گویند یا نباشد پس اگر از اعضای اصلی نباشد و در و نهیت باشد آنرا و سمی خوانند یا بنا
 و نهیت در و آنرا لجمی گویند و خراطی یا از ظاهر عضو باشد یا از باطن عضو پس اگر از ظاهر عضو
 باشد آنرا قشوری خوانند و اگر از باطن عضو باشد پس این منفصل اگر اجزای کبار عرض
 بیاض احمر باشد آنرا صفات می گویند و بیض از شان و احمر از کلیه یا کبد باشد و اگر نباشد اجزا
 کبار عرض پس اگر باشد احمر آنرا کرسی خوانند و اگر نباشد نخالی گویند و کاین از رطوبات
 بعضی مائل سحر و دلالت کند بر احراق دم و بعضی کدست و دلالت کند بر احراق بلغم و بعضی
 اصفر است و دلالت کند بر غلبه صفر و بعضی اسود است و دلالت کند بر احراق سودا و اینها
 اینها که مذکور شد در بولیت که آنرا رسوب بود اما عدم رسوب را اسباب است اول خفج
 دوم سده سوم قلت ماده و رسوب در اعضا کمتر باشد از جهت خلوع و ق آنرا از خسلط
 واجب الاندفاع ببول و اگر باشد رسوب عدیم المضم بود و باشد از فضل غذا و معزول
 نیز رسوب کمتر بود از جهت قلت فضول آنها خصوصاً و قتیکه مراض باشد از جهت کثرت
 تحلیل بسبب ریاضت و در مریضی و فربهی که تارک ریاضت باشد رسوب بسیار بود از
 انواع رسوب است رسوب مدی که تفل در و مده بود و مخاطی که تفل در و خلط خام غلیظ باشد
 و بسیار باشد که یافته میشود در عرق النساء و جج مفاصل و فرق بینها بعد از مشاکلت هر دو
 در لون و هیات آنست که مدی متین بود و متقدم باشد او را ورم و آسان بود اجتماع
 تفل و تفرق در و بخلاف مخاطی درین احکام جنس هفتم مقدم ار بول است بول یا تفل
 است از طبعی یا اکثر از ویاسا و می او و اسباب کثرت بول بسیار است و از انجمله است

در از لجمی گویند و خراطی
 نسبت بولی خراطی و آنرا
 هم نسبت است که در رطوبات
 و باشد از اعضای اصلی و نهیت
 و نهیت در و آنرا لجمی گویند
 و آنرا قشوری خوانند و اگر از باطن
 بیاض احمر باشد آنرا صفات می
 کبار عرض پس اگر باشد احمر آنرا
 بعضی مائل سحر و دلالت کند بر
 اصفر است و دلالت کند بر غلبه
 اینها که مذکور شد در بولیت که
 دوم سده سوم قلت ماده و رسوب
 واجب الاندفاع ببول و اگر باشد
 نیز رسوب کمتر بود از جهت
 تحلیل بسبب ریاضت و در مریضی
 انواع رسوب است رسوب مدی که
 و بسیار باشد که یافته میشود
 در لون و هیات آنست که مدی
 تفل و تفرق در و بخلاف مخاطی
 است از طبعی یا اکثر از ویاسا

بسیار خوردن آب تنها یا مزوج بشرب و حکم خوردن مزوج بشرب دارو خوردن
 سیوهای ترو از انجمله است ذوبان اعضا و خروج ذائب بطریق بول چنانکه در مجامع
 و از ان جمله است استفراغ ماده متخنه در بدن چنانکه در بحر ان ادراری و فرق میان
 بحرانی و ذوبانی آن بود که بسیار در بحرانی بقوت بود و از عقب آن راحت یابد بجلان
 ذوبانی و ایضا در ذوبانی حرارت قویه بود و بول را رانجه حاده باشد و در روز بحر ان
 نباشد و اسلم بول ردی چون اسود و غلیظ چیرک بود که انرا باشد یعنی استفراغ کرده شود
 دفعه کثیر الا منقطعاً قلیلاً از براسه آنکه اول دلالت کند بر قوت طبیعت و ثانیا بر ضعف
 طبیعت و اسباب قلت بول نیز بسیار است و از انجمله است فرط تحلیس رطوبات از جهت
 شدت تخمخل بدن و اتساع مسام او بجزکت مفرط و از انجمله است فناء رطوبات
 بدن از جهت فرط حرارت و این سبب غیر سبب اول است از براسه آنکه اول دل
 رطوبت است بعد از وجود او و ثانیا انتقاهی او است ابتداء و از انجمله است سده
 که در مجامع بول منفضه بسوی مشانه است پس بیرون نیاید مگر رقیق قلیل
 و باقی ماند غلیظ کثیر و از انجمله است اسهال چه اسهال موجب الصرف مائیت
 بجانب معده و امعاست و افراط قلت بول یا قلت تحلل مندرست باستقواء و لا
 بر از در صفت و سواد و بیاض و غیره نزدیک است بدلائل بول قائل

خاتمه

احکام بول را چوزده حکم دینی	بهر تو جمع کرد و جمیع برادران
تاریخ سال تا که شود در نوشتن بر آن	قاروره گیر چارصد و سی فقره بر آن

در مجامع و از ان
 ذوبانی و تفتیش
 پیران و تفتیش
 در آنکه تفتیش
 فرط اجزای
 سطح قوت و دل
 که تفتیش
 قلیلاً و ذوبانی
 سطح قوت و دل
 پس از انکه
 باقی ماند
 بجانب معده
 بر از در صفت
 احکام بول
 تاریخ سال
 قاروره گیر
 چارصد و سی
 فقره بر آن

رساله بجران

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الحكيم الوهاب ونصلي على رسول محمد صاحب الحكمة وفصل الخطاب وعلى آله
الاطياب واصحابه الانجاب اما بعد می گوید بنده و مسکین محمد بدرالدین
بن خواجہ جمال الدین غفر الله له ولوالديه و حسن اليها واليه که این فواید چندست سخی
به مختصر البیان فی ضروریات البحران مقتضا از رساله مستغنی عن الاوصاف
در نظر اهل انصاف جامع رموزین فن حاوی فواید نو و کین جان حکمت یونان سخی بنیاد
فی مایعلق بالبحران تصنیف طیب حاذق حکمت ناطق سرآمد طبای جهان محشوات
یکتاسی زمانه بو علی روزگار یگانه عصر جالینوس و قار حضرت استاد می حکیم علی حسین
الی تعاقب الملویین که دست شنایش بهر دست اعجاز است و تدبیر صاحبش امراض لا و ارا
خانه براند از روح علی عباس مجوسی را بجزا قش ایمان کامل و در جنب میحالی او و عو
ابی بهیل سخی باطل حسب اصرار و استبداد مردم ویده آدمیت نقش نگین مروت و نجابت
کنونین حاجی حسین شریفین حاجی محمد حسین غرزداد الله تعالی فی الدارین کمال اشجال
بنابر ضمیمه کردن رسائل مطبوعه طیب که سر از قالب طبع برآورده بودند و رقاب تحریر بر خیزد
و ما توفیقی الا بالله التماس بخد مت اصدقا اینک اگر بر سهومی مطلع شوند با صلاح آن کوشند
و بذیل غفر پوشند بدانکه لفظ بحران یونانی است یا سریانی و معنی آن شدت تیز است
و یا فصل خطاب و در اصطلاح اطباء عبارت است از کوشیدن طبیعت با علت و بدان

پیشانی از پیش
در قانون بدان
تجربا فرموده است
سلسله چنانچه
عظمت عباس
الکوست و به
کامل الصفا
بدان اشار
کرده است
رساله بجران
سلسله
سبب تصدیق
جو عصری و
صاحب الفقه
سلسله
مراعات بیان
شیخ مصنف
را در کتاب
سلسله

در بدن بیمار تغییر عظیم ظاهر شدن بحالی بهتر یا بدتر و تشبیه داده اند مرض را بد شمس باغی
 و طبیعت را با باد شاه حامی و بدن را با ملک سلطان دیوم البحران را بر در مقابل و قتال پس
 هنگام کارزار لا محاله سلطان را دفته یا تدبیر یا غلبه باشد تمام یا ناقص و یا بالکس و ازین قسام
 تغییر ^{بسیار} تشبیه گانه هویدایشوند و همچنانکه در روز قتال از طرفین اسباب جنگ و حرب میا باشند
 و امور خطرناک مانند آوازهای سخت و پیژهای وحشت آمیز و خوف و تحیر پیش آیند همچنان بدن روز
 همان قسم مضطرب و کرب و قلق عظیم و حرکات صعبه و شنیدن آواز با چون دوی و طنین و تشویش
 افعال بر بعضی لاحق میشوند پس روزیکه بحران واقع شود در بعضی را هیچ وجه تحریک نظر اندیزد اگر
 تحریک مناسعی اگر موافق تحریک طبیعی شود موجب استفرغ مفرط گردد و در آن مخالفت بطلب
 فوت و هلاکت است و اگر مخالفت تحریک طبیعی بود تشویش در افعال طبیعت واقع گردد و طبیعت
 از فعل تمام خود که بدون عائق و مانع بود باز میماند و بحران جید و اخراج ماده و استیصال
 مرض بوجه اکل نمیشود ازین وجه در روز بحران از مسلمات و مستقر غات بل از محرکات مانست
 فرموده اند حتی که اگر مرض متحمل باشد از غذا باز دارند و الا بقدر ضرورت و مقتضای وقت
 غذای لطیف سرلیق المضمج بکار برند فائده بدانکه بحرانیکه بدفع ماده بود بر پنج نوعست بقی و
 اسهال و رعات و ادرار و عرق و بحران که بعرق و ادرار بود ناقص باشد چه ماده رقیق منفع میگردد
 و غلیظ باقی میماند و بحرانیکه بقی یا اسهال یا رعات بود تمام باشد فائده بحران را تقدم اعراض
 لازمست مثلاً اگر در روز بحران شود علامات و اعراض در شب مقدم شوند و اگر شب و اقع
 شود در روز ظاهر گردند و هر یک را از استفرغات خسته علامات جدا گانه مقدم شوند مثلاً
 علامت قی ضیق النفس و غثیان و قلب نفس و طغنی دهن و درم معده و احتلاج آن تاریکی چشم
 و سقوط نبض و احتلاج لب زیرین و علامت اسهال و در ا معاد نقل بدن و تدریج شراستین

اینکه بحران را در روز بحران
 و این را بحران روزی نام
 گویند و این هر دو نام مرض
 حادثه یافته میشوند و اگر در
 اعیان بصحت در مدت طویل
 بر آن تفرع و در مدت طویل
 و اگر بحین جمیع علامات که
 فویدان و قبول خوانند
 این هر دو نام مرض
 باشند که در ظاهر و باطن
 و در وقت و در وقت

فائده بسیار باشد که در امراض حاده تا سه یوم علامات بحران میماند پس درین سه روز در هر کدام روز که علامات بحران زیاده باشد همان روز را یوم البحران باید ششم و هفتم را که یوم الانذار نیز بران گواهی داده باشد و آن روز روز بحران هم بود فائده اینهمه که گفته شد ز تعداد ایام با حوری در امراض حاده واقع میشود و اما امراض مزمنه عدد ماه و سال چون عدد روزهای امراض حاده بود چنانچه در ربع سوداوی و بلغمی هفت تا نه همچون هفت نوبت غیب باشد باطلعه بعد صد و بیست روز بحران یا پس هفت سال یا پس از چهارده سال یا پس بست و یک سال و بقراط بعد از چهل روز بحر روز شصتم و هشتادم و صد و بیستم از روز های بحران شمرده و بدانند که در جمیع غیب یوم النوبه روز بحران میباشد پس باید که احکام بحران در نوبه ملحوظ خاطر دارند و احتیاط کنند که در وقت پیری شکم واقع نشود فائده معمول اکثر اطباءست که اگر حدوث مرض قبل از انقضاء النهار باشد آن روز را در حساب مرض کامل تمام میگیرند و اگر بعد انقضاء نصف النهار باشد ترک میکنند ظاهراً هر چه بیش نیست که یوم بایسته نزد ایشان از نصف النهار تا نصف النهار دیگر است باقی بر این اکثر امور مذکور و خصوصاً علت وقوع بحران و حساب و اخذ ترک روز حدوث مرض مع اختلاف طرق در غایت البیان فیما يتعلق بالبحران مذکور است اینقدر براسه تعلیم مبتدیان و حفظ اطفال مرقوم شد و انچه شد اولاد و آخراً و طاهر آداباً

خاتمه الطبع

هزاران هزار شکر بدرگاه شانی مطلق و خدا سے برحق که درین زمان صحت اقران و آوان تندرستی تو امان آستاد شفیق مبتدیان رفیق طریق فتهیان متداول بین الحکما مستغنی از صفت و ثنائی کتاب الاجاب نسخه نایاب قانون لاثانی موسوم به میزان المطب از تصنیفات علامه گنج

مشهور زمانه
علم فخر ازانی است
نم که بکر صاحب کتاب
دستخط طبای روزگار
باجه رساله ای که در کتاب
(د) رساله دلائل البقی
رساله دلائل البقی
از مصنفات علامه یوسفی
رساله بحران مصنفه یوسفی
بدرالدین بن ابی جلال
چنین انتظام و تزیین تمام
در طبع نامی شریف
توقیع کاتب محض
وجه توفیق و هدایت
جاده نور و سعادت
ماه رمضان المبارک
سال ۱۲۸۰ هجری
بار و از دفتر چاپ
مستور العمل عیسیان گردید

آدم العلایح - عرب رسالہ ہر ماہی ترکیب بحالجات
طبیہ عہد دولت نور الدین محمد بن ابی بکر بادشاہ غازی میں
تصنیف حکیم امان اللہ فیروز شہر کی۔

طب یوسفی - مع مجموعہ چند رسائل نویں۔

۱۔ رسالہ فیضی ۲۰۔ رسالہ قادر دہلوی ۲۱۔ رسالہ

سخت ضروریہ ۲۲۔ رسالہ مقطعات یوسفی۔

۵۔ رسالہ ماکول و مشرقیہ ۶۔ تصنیف دور حفظ

محت ۷۔ رسالہ بکراں۔

زادہ تر صیب - مجرا اور سائیرین کے لیے نادر نسخہ
نیا سیر سالیہ ہر موسم کی روایت سے کوڑی کی دوا لاکھون
کا فائدہ بخششی اور مصنف حکیم صادق علی خسان
خلف حکیم شریف خان۔

قرا بادین قادری - تصنیف حکیم محمد اکبر ازرائی۔

علاج الابدان - رسالہ عزیز اللہ جسیں علی

امراض انسانی کا خود انسان میں موجود پسند

نقل کتبہ علیہ ثبات کیا اور مولفہ حکیم عبد الحق صاحب

کنز الاسرار - بحالجات اسرار طب کا بعد از ظهوری

تصنیف حکیم ہادی حسن مراد آبادی۔

بہج الخداقت - تصنیف حکیم قدرت احمد۔

رسالہ ختمہ الواقعہ لیسوا امراض الوبائیہ - خاص

امراض وبائی کا علاج اور اسکے اسباب و علامات کا

بیان تصنیف حکیم سید فضل علی خاں بے شفا الدولہ۔

شرح رباعیات طب یوسفی - از حکیم عبد العظیم

نصر اللہ خان صاحب خوجوی

علاج الامراض - مؤلفہ حکیم محمد شریف خان مع

رسائل سخت ضروریہ وغیرہ۔

قرا بادین کبیر - مشہور و مستند کتاب دو جلد میں۔

قرا بادین اعظم - از حکیم محمد عظیم خان مشہور مطبع نظامی

جامع شفاویہ و افادہ است کبیر نمبر ۱۰۰ شفا الدولہ

سید افضل علیخان بہادر فیض آبادی جامع طب یزدانی

دوا اکثری بے نظیر کتابیہ۔

کتاب طب اردو

تشریح الاسباب - معروف فیہ لعلہ مع نقشہ

بروج فلکی مصنفہ حکیم قاضی الہی بخش۔

رسالہ زبدۃ المفردات - و نظم باریق مولفہ حکیم

سید علی حسنین بتملص بہ بیج۔

زبدۃ الحکمت - فصول اربع میں روز و رات چیز کا

استعمال کا بیان ہے مولفہ سید حکیم قمر علی رئیس شہر۔

مشفیہ الاجسام - مع فوائد عجیبہ ہر قسم امراض کے نسخہ

مولفہ سید فضل علی بیٹو ڈاکٹر۔

علاج الشراب - اسکی کوڑیوں کی دوا قیمتی کام کرتی

ہر متبہ جہد حکیم غلام امام۔

قانون عترت - عموماً ہر قسم تب کا علاج و خصوصاً

تب دق و تب خزن کا مصنف حکیم شہرت حسین۔

تحفۃ الاطیبا - اسم باجمعی ہر دوا حکیم سید شرف حسین

خیر آبادی۔

قرا بادین شفاوی - اردو مترجم حکیم محمد ہادی شہر

مراد آبادی۔

قرا بادین قضاوی - فارسی مصنفہ حکیم کا راز خان

اردو مترجم حکیم محمد ہادی حسین خان مراد آبادی۔

ترقیات امینہ۔ ماز حکیم عظیم دار حسین۔
 میرات اکبری۔ اردو ہر مرض کے لئے آزمودہ
 ترجمہ حکیم حامد علی ہمدانی۔
 طبیب ہمدانی۔ جسکا ہر نسخہ مریضوں کے لئے
 اکبر اعظم عریض تھا بحدیث نبوی سے مؤلفہ خانہ کار الدین
 رموز الحکمت۔ ان مدانتوں کا بیان جس سے
 ابتدا سے مرض سے ناک نیک یا روی معلوم ہوتا ہے
 اور اسکے دفع کی تدبیر مؤلفہ حکیم رجب علی۔
 معالجات احسانی۔ دلائل تشخیص امراض اور
 اسکا علاج مؤلفہ حکیم احسان علی۔
 علاج الامراض۔ اردو طب کی مستند کتاب
 ترجمہ حکیم محمد ہادی حسین خان۔
 رسالہ قارورہ۔ شہادت رنگہ و قوام درایمہ
 بول میں عمدہ رسالہ مؤلفہ حکیم غلام بھٹی۔
 مرکبات احسانی۔ بطور قرابادین ہر مرض کی
 تشخیص بہ ترتیب حروف تہجی از حکیم احسان علی۔
 اکبر القلوب۔ ترجمہ اردو و فتح القلوب برقیف
 حکیم محمد اکبر بہ ترجمہ حکیم محمد نور کریم۔
 بحالہ سیفی صاحبہ امراض و بیماری و سوسوہی مؤلفہ
 حکیم سید محمد دلی۔
 کیا سے عناصر صریح۔ ترجمہ قرابادین قادری
 ترجمہ حکیم محمد نور کریم۔
 ترجمہ قانونیچہ۔ مع رسالہ قریہ حامل القرآن
 از حکیم غلام حسین کتوری
 مجمع البحرین۔ کتاب طب یونانی اور ذاکری

میں جو کتاب ہر اس عنوان کی کتاب اب تک تالیف
 نہیں ہوئی جیسا کہ حالات حکیم محمد قزاق رئیس
 جالندھر ملازم سرکار ریاست کجور شاہک یادگار بنائی۔
 ترجمہ ذخیرہ خواندہ شاہی۔ کیمیا معالجہ طب
 میں اسٹی و جبہ کی کتاب بہر زبان فارسی میں
 حکیم اسماعیل بن الحسن محمد احمد السنہی جو بانی مکتبہ
 ترجمہ اردو میں بنجانب طب حکیم محمد ہادی حسین خان
 مراد آبادی نے بہت سیلے کردہ علم میں فرمایا ہیں
 ۱۔ جلد اول و دوم و سوم و چہارم کجائی۔
 ۲۔ جلد پنجم و ششم کجائی۔
 ۳۔ جلد ہفتم و ششم و نہم و دہم کجائی۔
 ترجمہ کامل الصناہ۔ مؤلفہ ابو الحسن علی بن ابی طالب
 جو سی شاگرد ابو ہریرہ سی ابن سیرابک جلیل فضلہ الدین
 والدین بہ ترجمہ حکیم غلام حسین کتوری درود و علاج
 ترجمہ اردو و قانون شیخ الدین۔ بو علی بنیانا
 جلد اول کیمیا فن طب میں بہ ترجمہ مولی غلام حسین
 زینت انیل۔ فن معالجہ کدو و زون میں مع
 تصاویر۔
 ایضاً۔ مع رنگ۔
 فرشتہ رنگین۔ گھوڑوں کے علاج میں بہت
 نمایاں کتاب بہ مؤلفہ سعادت یار خان رئیس ہمدانی۔
 مجموعہ شیران الطیب۔ اردو مع رسالہ کجائی۔
 وغیرہ میں بہ ترجمہ حکیم مولی صادق علی۔
 اردو ترجمہ کیمیا سعیدی۔ فن اول بہ ترجمہ مولی حکیم
 سید عابد حسین کدوہی۔